

ตอนที่ 4

กระบวนการพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน

บทที่ 11 วิธีพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน

บทที่ 12 การฟ้องคดี

บทที่ 13 การพิจารณาคดีอาญา

บทที่ 11

วิธีพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน

การดำเนินคดีอาญาของเด็กและเยาวชนที่ต้องหาว่ากระทำความผิด มีความแตกต่างไปจากการดำเนินคดีของผู้ใหญ่ เพราะเจตนารมณ์ของกฎหมายเพื่อเป็นการสงเคราะห์หาทางแก้ไขค้นหามูลเหตุที่ทำให้เด็กหรือเยาวชนกระทำความผิด แล้วหาทางแก้ไขอบรมสั่งสอนให้กลับตัวเป็นคนดี มิใช่มุ่งในการลงโทษแบบผู้ใหญ่กระทำความผิดอาญา กระบวนการพิจารณาคดีอาญาต่อเด็กและเยาวชนต้องเป็นไปตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534 บัญญัติไว้ แต่ถ้าหากมีกรณีบางประการที่ไม่ได้บัญญัติไว้ พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวฯ มาตรา 6 ได้บัญญัติให้นำบทบัญญัติแห่งพระธรรมนูญศาลยุติธรรม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับแก่คดีเยาวชนและครอบครัวเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับบทแห่งพระราชบัญญัตินี้

1. การสอบสวนคดีอาญา

โดยทั่วไปการเริ่มต้นของคดีที่จะขึ้นสู่ศาล ก็จะเริ่มต้นจากการที่ผู้กล่าวหาว่ามีการกระทำความผิดเกิดขึ้น ซึ่งก็จะเริ่มต้นตั้งแต่การจับกุมตัวเด็กหรือเยาวชน การสอบปากคำ การสอบสวน การควบคุมตัว การตรวจพินิจและประมวลข้อเท็จจริง เพื่อรวบรวมทำสำนวนส่งฟ้องคดีต่อศาล

ในส่วนที่เกี่ยวกับการจับกุมเด็กและเยาวชน พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวฯ มาตรา 49 ได้บัญญัติไว้ดังนี้

มาตรา 49 ห้ามมิให้จับกุมเด็กซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิด เว้นแต่เด็กนั้นได้กระทำความผิดซึ่งหน้า หรือมีผู้เสียหายชี้ตัวและยืนยันให้จับ หรือมีผู้ขอให้จับโดยแจ้งว่าได้มีการร้องทุกข์ไว้แล้ว หรือมีหมายจับ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

การจับกุมเยาวชนให้เป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

การจับกุมเด็กมีข้อแตกต่างจากการจับกุมเยาวชนหรือผู้ใหญ่ โดยการจับกุมเด็กจะจับได้ในกรณีที่บัญญัติไว้ในมาตรา 49 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวฯ

พ.ศ. 2534 ส่วนการจับกุมเยาวชนหรือผู้ใหญ่จะจับกุมได้ในกรณีที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 78

2. การจับกุมเด็ก

คดีที่อยู่ในอำนาจของศาลเยาวชนและครอบครัว ถ้าเด็กต้องหาว่ากระทำความผิด จะถูกจับกุมได้ใน 4 กรณี ดังต่อไปนี้ คือ

1. เด็กกระทำความผิดซึ่งหน้า
2. มีผู้เสียหายชี้ตัวและยืนยันให้จับ
3. มีผู้ขอให้จับโดยแจ้งว่าได้มีการร้องทุกข์ไว้แล้ว
4. มีหมายจับ

กรณีที่ 1 เด็กกระทำความผิดซึ่งหน้า ความผิดซึ่งหน้า พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวฯ ไม่ได้บัญญัติไว้เป็นพิเศษ จึงต้องไปดูความหมายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 80 มาใช้ (พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวฯ มาตรา 6)

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 80 บัญญัติว่า ที่เรียกว่าความผิดซึ่งหน้านั้น ได้แก่ความผิดซึ่งเห็นกำลังกระทำ หรือพบในอาการใดซึ่งแทบจะไม่มี ความสงสัยเลยว่าเขาได้กระทำความผิดมาแล้วสุด ๆ

อย่างไรก็ดี ความผิดอาญาดังระบุไว้ในบัญชิต้ายประมวลกฎหมายนี้ให้ถือว่าความผิดนั้นเป็นความผิดซึ่งหน้าในกรณี ดังนี้

- (1) เมื่อบุคคลหนึ่งถูกไล่จับตั้งผู้กระทำโดยมีเสียงร้องเอะอะ
- (2) เมื่อพบบุคคลหนึ่งแทบจะทันทีทันใดหลังจากการกระทำความผิด ในถิ่นแถวใกล้เคียงกับที่เกิดเหตุ นั้น และมีสิ่งของที่ได้อาจจากการกระทำความผิดหรือมีเครื่องมือ อาวุธหรือวัตถุอย่างอื่นอันสันนิษฐานได้ว่าได้ใช้ในการกระทำความผิด หรือมีร่องรอยพิรุณเห็นประจักษ์ที่เสื้อผ้าหรือเนื้อตัวของผู้นั้น

เพราะฉะนั้นความผิดซึ่งหน้าก็คือความผิดซึ่งเห็นกำลังกระทำ เช่นตำรวจเห็นเด็กชายด่ากำลังเอาไม้ตีศรีษะนายขาวอยู่ หรือพบในอาการซึ่งแทบจะไม่มี ความสงสัยเลย เขาได้กระทำความผิดมาแล้วสุด ๆ เช่น ตำรวจเดินผ่านบ้านหลังหนึ่ง เห็นเด็กชายด่า วิ่งออกมาในมือถือ

มีดมีโลหิตติดมาสด ๆ และมีเสียงร้องว่าผู้ร้ายฆ่าคน อย่างนี้ถือเป็นความผิดซึ่งหน้าซึ่งตำรวจสามารถจับกุมได้โดยไม่ต้องมีหมายจับ

นอกจากนี้แม้ไม่ใช่ความผิดซึ่งหน้าโดยตรงแต่ถ้าหากเข้ากรณีใดกรณีหนึ่งตามที่บัญญัติไว้ใน ป. วิอาญา มาตรา 80 วรรค 2 แล้ว ก็ถือว่าเป็นความผิดซึ่งหน้าเหมือนกันซึ่งตำรวจสามารถจับกุมได้โดยไม่ต้องมีหมายจับ เช่น กรณี (1) เมื่อบุคคลหนึ่งถูกไล่จับตั้งผู้กระทำโดยมีเสียงร้องเอะอะ เช่น ตำรวจเห็นคนวิ่งผ่านหน้า แล้วมีคนวิ่งตามหลังหมู่หนึ่งร้องตะโกนเอะอะว่าผู้ร้ายวิ่งราว หรือลักทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ หรือผู้ร้ายฆ่าคน เหล่านี้ซึ่งความผิดที่ระบุท้ายประมวล ตำรวจจับได้โดยไม่ต้องมีหมายจับ กรณี (2) เมื่อพบบุคคลหนึ่งแทบจะหันที่หันโคหลังจากการกระทำผิดในถิ่นแถวใกล้เคียงกับที่เกิดเหตุและสิ่งของที่ไดมาจากกระทำผิดหรือมีเครื่องมือ อาวุธหรือวัตถุอย่างอื่นอันสันนิษฐานว่าได้ใช้ในการกระทำผิดหรือมีร่องรอยพิรุณเห็นประจักษ์ที่เสื้อผ้าหรือเนื้อตัวของผู้นั้น เช่น ตำรวจกำลังยืนอยู่ที่หน้าตลาดบางกะปิเห็นไฟลุกพลุ่งที่ห้องแถวหนึ่งและสักครู่มีคนหัวกระโปงน้ำมันวิ่งมาจากห้องแถวนั้น ตำรวจจับได้โดยไม่ต้องมีหมายจับ

กรณีที่ 2 มีผู้เสียหายชี้ตัวและยืนยันให้จับ

เป็นกรณีที่บุคคลผู้ได้รับความเสียหายเนื่องจากการกระทำผิดทางอาญาฐานใดฐานหนึ่ง เป็นผู้ชี้ตัวและยืนยันให้เจ้าหน้าที่ตำรวจจับกุมตัวผู้กระทำผิด ข้อสังเกตเป็นกรณีที่ยังไม่ได้มีการแจ้งความร้องทุกข์กฎหมายจึงจำกัดเฉพาะผู้เสียหายเท่านั้น ที่จะชี้ตัวและยืนยันให้จับ เช่น เด็กชายดำเข้าไปลักทรัพย์ในบ้านของนายขาว นายขาวและคนใช้ในบ้านเห็นเข้าช่วยกันไล่จับแต่ไม่ทัน เด็กชายดำหลบหนีไปได้ ต่อมานายขาวได้ออกจากบ้านเพื่อจะไปแจ้งความร้องทุกข์ต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจ เผอิญมาเห็นเด็กชายดำกำลังนั่งมั่วสุมอยู่กับกลุ่มวัยรุ่น ดังนี้ ถ้านายขาวซึ่งเป็นผู้เสียหายชี้ตัวและยืนยันให้เจ้าหน้าที่ตำรวจจับกุมตัวเด็กชายดำ เจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถจับกุมตัวเด็กชายดำได้โดยไม่ต้องมีหมายจับ แต่ถ้าในกรณีเดียวกัน ถ้าเป็นคนใช้ของนายขาว มาพบเด็กชายดำจะชี้ตัวและยืนยันให้เจ้าหน้าที่ตำรวจจับเด็กชายดำ เจ้าหน้าที่ตำรวจจะจับเด็กชายดำไม่ได้ เพราะคนใช้ของนายขาวไม่ใช่ผู้เสียหาย

กรณีที่ 3 มีผู้ขอให้จับโดยแจ้งว่าได้มีการร้องทุกข์ไว้แล้ว

เป็นกรณีที่ผู้เสียหายได้แจ้งความร้องทุกข์ต่อเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายไว้แล้วว่ามีการกระทำความผิดอาญาเกิดขึ้น และมีเจตนาจะให้ผู้กระทำผิดได้รับโทษ ต่อมาบุคคลอื่นซึ่งอาจจะไม่ใช่ผู้เสียหาย แต่เป็นบุคคลที่รู้เห็นเหตุการณ์หรือเป็นบุคคลที่เกี่ยวข้องรู้เรื่องราวในคดี

ที่ผู้เสียหายแจ้งความร้องทุกข์ไว้แล้ว ไปพบตัวผู้ต้องสงสัยว่าได้กระทำความผิดกรณีนี้บุคคลนั้นสามารถเรียกให้เจ้าหน้าที่ตำรวจจับกุมตัวได้โดยไม่ต้องมีหมายจับ

กรณีที่ 4 มีหมายจับ

เป็นกรณีที่มีเหตุสงสัยโดยมีเหตุอันสมควร หรือมีผู้มาแจ้งความร้องทุกข์ไว้แล้วและเจ้าหน้าที่ได้สืบสวนว่ามีเหตุอันสมควรออกหมายจับ จึงได้ออกหมายจับ

3. การจับกุมเยาวชน พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวฯ ได้บัญญัติให้เป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ก็คือ ให้จับได้เหมือนจับบุคคลธรรมดาโดยทั่วไปในศาลธรรมดา การจับกุมกระทำได้อย่างไร ก็เป็นไปตามนั้น ซึ่งการจับกุมโดยทั่วไปมีหลักปฏิบัติดังนี้

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 78 พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจะจับผู้ใดโดยไม่มีหมายจับนั้นไม่ได้ เว้นแต่ในกรณีต่อไปนี้

(1) เมื่อบุคคลนั้นได้กระทำความผิดซึ่งหน้า ดังบัญญัติไว้ในมาตรา 80

(2) เมื่อพบบุคคลนั้นกำลังพยายามกระทำความผิดหรือพบโดยมีพฤติการณ์อันสงสัยว่าผู้นั้นได้กระทำความผิดโดยมีเครื่องมือ อาวุธ หรือวัตถุอย่างอื่นอันสามารถอาจใช้ในการกระทำความผิด

(3) เมื่อมีเหตุอันควรสงสัยว่าผู้นั้นได้กระทำความผิดมาแล้วและจะหลบหนี

(4) เมื่อมีผู้ขอให้จับโดยแจ้งว่าบุคคลนั้นได้กระทำความผิดและแจ้งด้วยว่าได้ร้องทุกข์ไว้ตามระเบียบแล้ว

เมื่อพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่จับด้วยตนเองไม่ต้องมีหมาย แต่ต้องเป็นในกรณีที่อาจออกหมายจับได้หรือจับได้ตามประมวลกฎหมายนี้

โดยหลักแล้วพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจะจับกุมผู้ใดโดยไม่มีหมายจับไม่ได้ จะจับโดยไม่มีหมายจับก็ต่อเมื่อเข้ากรณี ดังต่อไปนี้ คือ

กรณีที่ (1) เมื่อบุคคลนั้นได้กระทำความผิดซึ่งหน้า ดังบัญญัติไว้ในมาตรา 80 (ดูคำอธิบายในส่วนที่เกี่ยวกับการจับเด็ก)

กรณีที่ (2) เมื่อพบบุคคลนั้นกำลังพยายามกระทำความผิดหรือพบโดยมีพฤติการณ์อันควรสงสัยว่าผู้นั้นจะกระทำความผิดโดยมีเครื่องมือ อาวุธ หรือวัตถุอย่างอื่นอันสามารถอาจใช้ในการกระทำความผิด

เป็นกรณีที่เจ้าหน้าที่ตำรวจพบตัวบุคคลที่มีพฤติการณ์ว่าผู้นั้นจะกระทำความผิด เช่น ตำรวจพบนายดำกำลังให้แสงงัดประตูบ้าน หรือตำรวจตรวจพบคนสองคนยืนชุมนุมอยู่ในที่มืดใกล้ร้านขายของแห่งหนึ่งจึงเข้าไปตรวจพบถุงใส่สารเสพติด กุญแจมือ และอุปกรณ์อื่นที่ใช้ในการโจรกรรมได้ อย่างนี้ถือว่ามีพฤติการณ์อันควรสงสัยว่าผู้นั้นจะกระทำความผิด ซึ่งตำรวจสามารถจับได้โดยไม่ต้องมีหมายจับ

กรณีที่ (3) เมื่อมีเหตุอันควรสงสัยว่าผู้นั้นได้กระทำความผิดมาแล้วจะหลบหนี เช่น ตำรวจเห็นคนสามคนเดินย่องจากตึกที่ทำการรัฐบาลแห่งหนึ่งในกลางดึก โดยมีถุงสพายหลัง พอตำรวจเรียกให้หยุด คนทั้งสามก็ออกวิ่งหนี ดังนั้นเป็นเรื่องที่น่าสงสัยว่าทำโจรกรรมมาแล้ว จะหลบหนี เจ้าหน้าที่ตำรวจจับได้โดยไม่ต้องมีหมายจับ

กรณีที่ (4) เมื่อมีผู้ขอให้จับโดยแจ้งว่าบุคคลนั้นได้กระทำความผิดและแจ้งด้วยว่าได้ร้องทุกข์ไว้ตามระเบียบแล้ว (ดูคำอธิบายในส่วนที่เกี่ยวกับการจับเด็ก)

กรณีที่ (5) การจับโดยพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่เป็นผู้จับด้วยตนเอง พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ได้แก่ผู้ใดบ้าง มีระบุไว้ในจำกัดความในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (17) เป็นกรณีที่ให้เกียรติ เพราะเป็นข้าราชการระดับผู้ใหญ่ เพราะเชื่อว่าจะมีความรอบคอบไม่มีเจตนาถั่นแกล้งใคร แต่ต้องเป็นกรณีที่อาจออกหมายจับได้ หรือจับได้ตามประมวลกฎหมายนี้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1233/2519

จำเลยจับโจทก์ในข้อหาว่าเป็นผู้กระทำความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่น แม้การจับครั้งนี้จะไม่ใช่ความผิดซึ่งหน้า แต่ก็เป็นกรณีอาจออกหมายจับได้โดยมีเหตุอันควรสงสัยว่าโจทก์จะหลบหนี และจำเลยรักษาการแทนผู้บังคับกองเป็นตำรวจชั้นผู้ใหญ่ไปจับโจทก์ด้วยตนเอง แม้ไม่มีหมายจับก็ยอมทำได้โดยชอบด้วยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 78 วรรคสุดท้าย เมื่อจำเลยมีอำนาจจับโจทก์ จำเลยจึงไม่มีความผิดฐานเป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 157

กล่าวโดยสรุป พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจะจับบุคคลทั่วไปโดยไม่ต้องมีหมายจับ และไม่เข้าข่ายยกเว้นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 78 (1) ถึง (4) และวรรคสุดท้ายแล้วเป็นการจับกุมโดยไม่มีอำนาจ

4. การจับกุมเด็กเปรียบเทียบกับ การจับกุมเยาวชนหรือบุคคลทั่วไป

4.1. กรณีที่จับกุมเด็กและเยาวชนได้เหมือนกัน คือ

1. มีหมายจับ
2. เด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดซึ่งหน้า
3. มีผู้ขอให้จับเด็กหรือเยาวชนโดยแจ้งว่าได้แจ้งความร้องทุกข์ไว้ตามระเบียบแล้ว

4.2. กรณีที่ห้ามจับกุมเด็กแตกต่างจากการจับกุมเยาวชน

4.2.1. กรณีตาม ป.วิ.อาญา มาตรา 78 (2) คือเมื่อพบเด็กกำลังพยายามกระทำความผิดหรือพบโดยมีพฤติการณ์อันควรสงสัยว่าเด็กนั้นจะกระทำความผิดโดยมีเครื่องมืออาวุธหรือวัตถุอย่างอื่นอันอาจใช้ในการกระทำความผิด กรณีนี้ถ้าเป็นเยาวชนจับได้ แต่เด็กห้ามจับ

4.2.2. กรณีตาม ป.วิ.อาญา มาตรา 78 (3) เมื่อมีเหตุอันควรสงสัยว่าเด็กนั้นได้กระทำความผิดมาแล้วจะหลบหนี ถ้าเป็นเยาวชนจับได้ แต่เด็กห้ามจับ

4.2.3. กรณี ป.วิ.อาญา มาตรา 78 วรรคสุดท้าย พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่เป็นผู้จับด้วยตนเอง ถ้าเป็นเยาวชนจับได้ แต่เด็กต้องห้าม

การที่กฎหมายได้บัญญัติเรื่องการจับกุมเด็กไว้โดยเฉพาะ เพราะต้องการให้มีการพิจารณาอย่างรัดกุมรอบคอบ มีหลักฐานก่อนขั้นแน่ชัด เพราะเกรงว่าเด็กจะได้รับการกระทบกระเทือนจิตใจ ซึ่งอาจทำให้เกิดผลเสียขึ้นได้ ดังนั้น จะจับเด็กเพราะมีเหตุอันควรสงสัยไม่ได้

5. การสอบปากคำ การควบคุมตัว การปล่อยชั่วคราว

เมื่อมีการจับกุมตัวเด็กหรือเยาวชนที่ต้องหาว่ากระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิดมาแล้ว พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวฯ ได้กำหนดวิธีการให้ปฏิบัติต่อเด็กหรือเยาวชน ดังนี้

มาตรา 50 วรรค 1 ภายใต้บังคับบัญญัติเกี่ยวกับการเปรียบเทียบคดีอาญา เมื่อมีการจับกุมเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิด และคดีนั้นจะต้องได้รับการพิจารณาพิพากษาในศาลเยาวชนและครอบครัว ให้เจ้าพนักงานผู้จับกุมหรือควบคุมเด็กหรือเยาวชนนั้นแจ้งการจับกุมหรือควบคุมไปยังผู้อำนวยการสถานพินิจที่เด็กหรือเยาวชนนั้นอยู่ในเขตอำนาจ ตลอดจนบิดามารดา ผู้ปกครองหรือบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนนั้นอาศัยอยู่โดยไม่ชักช้า ในกรณีเช่นว่านี้ พนักงานสอบสวนจะต้องถามปากคำเด็กหรือเยาวชนให้เสร็จภายใน

เวลาสี่ชั่วโมงนับแต่เวลาที่เด็กหรือเยาวชนนั้นมาถึงสถานที่ที่ทำการของพนักงานสอบสวน เมื่อพนักงานสอบสวนถามปากคำเด็กหรือเยาวชนแล้ว ให้ส่งตัวเด็กหรือเยาวชนนั้นไปยังสถานพินิจ ผู้อำนวยการสถานพินิจดังกล่าวจะควบคุมเด็กหรือเยาวชนนั้นไว้ยังสถานพินิจหรือจะปล่อยชั่วคราวโดยมอบตัวเด็กหรือเยาวชนให้แก่บิดามารดา ผู้ปกครองหรือบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่โดยไม่มีประกัน หรือมีประกัน หรือมีประกันและหลักประกันก็ได้ หรือจะมอบตัวเด็กหรือเยาวชนไว้กับบุคคลหรือองค์การที่เห็นสมควรก็ได้

ตามมาตรา 50 วรรค 1 ได้บัญญัติว่า “ภายใต้บทบัญญัติเกี่ยวกับการเปรียบเทียบคดีอาญา” หมายความว่าในกรณีที่จับกุมตัวเด็กหรือเยาวชนที่ต้องหาว่ากระทำความผิดซึ่งอยู่ในเขตอำนาจของศาลเยาวชนและครอบครัว ถ้าเป็นกรณีความผิดที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้กำหนดให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจที่จะทำการเปรียบเทียบปรับได้ พนักงานสอบสวนก็ยังคงมีอำนาจที่จะเปรียบเทียบปรับได้ ซึ่งถ้าเด็กหรือเยาวชนที่ต้องหาว่ากระทำความผิดยินยอมชำระเงินค่าปรับตามที่พนักงานสอบสวนทำการเปรียบเทียบปรับ คดีอาญาก็เลิกกัน สิทธิในการนำคดีอาญามาฟ้องย่อมระงับไป เมื่อปรับเสร็จแล้วก็ต้องปล่อยตัวเด็กหรือเยาวชนที่ต้องหาว่ากระทำความผิดไป พนักงานสอบสวนไม่มีอำนาจที่จะควบคุมตัว คดีก็เป็นอันเสร็จสิ้นไป ไม่มีการฟ้องร้องดำเนินคดีอีก

คดีอาญาที่เกิดขึ้นซึ่งอยู่ในชั้นพนักงานสอบสวนยังมีได้ฟ้องต่อศาลจะเลิกกันได้ จะจำกัดเฉพาะคดีบางประเภทที่มีโทษไม่สูง ลักษณะของการกระทำความผิดไม่ร้ายแรงซึ่งไม่จำเป็นต้องฟ้องให้ศาลพิพากษา ซึ่งกฎหมายให้อำนาจพนักงานสอบสวนมีอำนาจเปรียบเทียบได้ ซึ่งจะเป็นประโยชน์แก่ผู้ต้องหาที่จะไม่ต้องถูกฟ้องต่อศาล ทำให้คดีลุล่วงไปโดยรวดเร็ว ซึ่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 37 ได้บัญญัติถึงคดีที่พนักงานสอบสวนมีอำนาจเปรียบเทียบ ซึ่งมีผลทำให้คดีอาญาเลิกกันได้ ดังนี้คือ

(1) ในคดีมีโทษปรับสถานเดียว เมื่อผู้กระทำความผิดยินยอมเสียค่าปรับในอัตราอย่างสูงสำหรับความผิดนั้นแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ก่อนศาลพิจารณา

เช่น ความผิดฐานทิ้งซากสัตว์เน่าเหม็นริมทางสาธารณะ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 396 ซึ่งมีโทษปรับสถานเดียวไม่เกินห้าร้อยบาท เมื่อผู้กระทำความผิดยินยอมเสียค่าปรับเต็มจำนวน 500 บาท แก่พนักงานเจ้าหน้าที่ก่อนฟ้องคดีต่อศาล คดีก็เลิกกัน

(2) ในคดีความผิดที่เป็นลหุโทษหรือความผิดที่มีอัตราโทษไม่สูงกว่าความผิดลหุโทษหรือคดีอื่นที่มีโทษปรับสถานเดียวอย่างสูงไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือความผิดต่อกฎหมาย

เกี่ยวกับภาษีอากร ซึ่งมีโทษปรับอย่างสูงไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท เมื่อผู้ต้องหาชำระค่าปรับตามที่พนักงานสอบสวนได้เปรียบเทียบแล้ว

ความผิดลหุโทษ คือความผิดซึ่งต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 เดือนหรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ เช่นว่ามานี้ด้วยกัน

ตัวอย่างความผิดลหุโทษ เช่นความผิดฐานใช้กำลังทำร้ายผู้อื่นโดยไม่ถึงกับเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 391 ระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 เดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ถ้าพนักงานสอบสวนเปรียบเทียบปรับ 400 บาท และผู้ต้องหายินยอมชำระค่าปรับแล้ว คดีก็เลิกกัน

ตัวอย่างความผิดต่อกฎหมายเกี่ยวกับภาษีอากร เช่น ความผิดตามประมวลกฎหมายรัษฎากร ความผิดต่อกฎหมายเกี่ยวกับภาษีอากรที่พนักงานสอบสวนจะเปรียบเทียบปรับได้นั้นต้องมีโทษปรับสถานเดียวไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท ถ้ามีโทษจำคุกด้วยพนักงานสอบสวนไม่มีอำนาจเปรียบเทียบ

(3) ในคดีความผิดที่เป็นลหุโทษหรือความผิดที่มีอัตราโทษไม่สูงกว่าความผิดลหุโทษ หรือคดีที่มีโทษปรับสถานเดียวอย่างสูงไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท ซึ่งเกิดในกรุงเทพมหานคร เมื่อผู้ต้องหาชำระค่าปรับตามที่นายตำรวจประจำท้องที่ตั้งแต่ตำแหน่งสารวัตรขึ้นไป หรือนายตำรวจชั้นสัญญาบัตรผู้ทำการในตำแหน่งนั้นๆ ได้เปรียบเทียบแล้ว

และตามพระราชบัญญัติเปรียบเทียบคดีอาญา ได้บัญญัติไว้ว่า “ในคดีความผิดที่เป็นลหุโทษหรือความผิดที่มีอัตราโทษไม่สูงกว่าความผิดลหุโทษ หรือคดีที่มีโทษปรับสถานเดียวอย่างสูงไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท ให้พนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจทำการสอบสวนคดีนั้นมีอำนาจเปรียบเทียบได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา” จึงทำให้อำนาจการเปรียบเทียบคดีของพนักงานสอบสวนและสารวัตรตำรวจในกรุงเทพมหานคร ในคดีประเภทลหุโทษ และประเภทปรับอย่างเดียวไม่เกิน 10,000 บาทจึงเท่าเทียมกัน คือ พนักงานสอบสวนไม่จำกัดท้องที่ในกรุงเทพมหานครเท่านั้นย่อมมีอำนาจเปรียบเทียบคดีความผิดซึ่งมีโทษปรับสถานเดียวไม่เกิน 10,000 บาทได้ทุกประเภท

(4) ในคดีซึ่งเปรียบเทียบได้ตามกฎหมายอื่น เมื่อผู้ต้องหาได้ชำระค่าปรับตามค่าเปรียบเทียบของพนักงานเจ้าหน้าที่แล้ว

กฎหมายอื่น เช่น พระราชบัญญัติเทศบาล พระราชบัญญัติจรรยาบรรณของข้าราชการ ซึ่งให้พนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจเปรียบเทียบหรือว่ากล่าวตักเตือนบรรดาความผิดตามพระ

ราชบัญญัติดังกล่าวได้

ความผิดดังกล่าว เมื่อเจ้าพนักงานเปรียบเทียบแล้วผู้ต้องหายินยอมชำระเงินค่าปรับภายในเวลาอันสมควร แต่ไม่เกิน 15 วัน แล้วคดีก็เลิกกัน ถ้าผู้ต้องหาไม่ยินยอมตามที่เปรียบเทียบหรือยินยอมแล้วไม่ชำระเงินค่าปรับภายในเวลาดำหนด คดีไม่เลิกกัน ก็ให้เจ้าพนักงานดำเนินคดีต่อไป (ดูรายละเอียดในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 37, 38 และ 39)

ในกรณีที่เด็กหรือเยาวชนที่ต้องหาว่ากระทำความผิดเป็นคดีที่ไม่อยู่ในอำนาจที่พนักงานสอบสวนจะทำการเปรียบเทียบปรับและเป็นคดีที่อยู่ในอำนาจของศาลเยาวชนและครอบครัวแล้ว กฎหมายกำหนดให้แจ้งการจับกุมหรือควบคุมเด็กหรือเยาวชนแก่บุคคลดังต่อไปนี้โดยไม่ชักช้า คือ

1. ผู้อำนวยการสถานพินิจที่เด็กหรือเยาวชนอยู่ในเขตอำนาจ
2. บิดามารดา ผู้ปกครองหรือบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่

เมื่อแจ้งการจับกุมหรือควบคุมตัวแก่บุคคลดังกล่าวแล้ว พนักงานสอบสวนจะต้องรีบสอบปากคำเด็กหรือเยาวชนให้เสร็จภายในยี่สิบสี่ชั่วโมงนับแต่เวลาที่เด็กหรือเยาวชนมาถึงในสถานที่ทำการของพนักงานสอบสวน จะเห็นได้ว่ากฎหมายให้อำนาจการควบคุมตัวของพนักงานสอบสวนไว้เพียง 24 ชั่วโมง เมื่อครบกำหนดเวลาแล้วจะต้องส่งตัวเด็กหรือเยาวชนนั้นให้กับสถานพินิจ ดังนั้นการสอบปากคำจึงเป็นการสอบปากคำเบื้องต้นเพื่อให้ทราบถึงชื่อ, อายุ, ที่อยู่อาศัย บิดามารดา หรือบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่

ในกรณีที่มิประเด็นมากมายซึ่งไม่สามารถสอบปากคำให้เสร็จได้ภายใน 24 ชั่วโมง เมื่อส่งตัวเด็กหรือเยาวชนให้สถานพินิจแล้ว พนักงานสอบสวนก็สามารถที่จะตามไปสอบปากคำเพิ่มเติมเด็กหรือเยาวชนต่อที่สถานพินิจได้ หรือในกรณีที่จะต้องนำตัวมาซึ่งที่เกิดเหตุหรือทำแผนประกอบคำรับสารภาพ พนักงานสอบสวนก็สามารถขออนุญาตเบิกตัวเด็กหรือเยาวชนจากสถานพินิจแล้วรีบส่งคืนสถานพินิจในวันเดี๋ยวนั้นก็ได้

เมื่อสถานพินิจได้รับตัวเด็กหรือเยาวชนจากพนักงานสอบสวนแล้ว ก็ให้อยู่ในอำนาจของผู้ว่าการสถานพินิจที่จะใช้ดุลพินิจในการพิจารณาสั่งอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังนี้คือ

5.1. ให้ความคุมตัวเด็กหรือเยาวชนไว้ในสถานพินิจ เป็นกรณีที่ผู้ว่าการพิจารณาแล้วเห็นว่าตามพฤติการณ์แห่งคดีว่าอาจร้ายแรงหรือไม่ ความหนักเบาแห่งข้อหา ราคาทรัพย์สินของกลาง ประกอบด้วยเหตุผลอื่นโดยค่านึงสวัสดิภาพและอนาคตของเด็ก ซึ่ง

ควรได้รับการสั่งสอน บุคลิกลักษณะ สุขภาพ ภาวะแห่งจิต แล้วเห็นควรให้ควบคุมตัวไว้ในสถานพินิจ ก็จะสั่งให้ควบคุมตัวไว้ในสถานพินิจโดยแยกสถานที่ควบคุมเด็กและเยาวชนชายกับเด็กและเยาวชนหญิงออกต่างหากกัน

5.2. ปล่อยชั่วคราวโดยไม่มีประกัน อาจเป็นกรณีที่พนักงานสอบสวนแจ้งให้บิดามารดาผู้ปกครองหรือบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ทราบแล้ว บุคคลดังกล่าวได้มาเจรจาทำความตกลงกับผู้อำนวยการสถานพินิจแล้ว ผู้อำนวยการสถานพินิจพิจารณาแล้วเห็นควรมอบตัวเด็กหรือเยาวชนให้บุคคลดังกล่าวไปอบรมดูแลในระหว่างดำเนินคดี ผู้อำนวยการสถานพินิจก็จะมีคำสั่งปล่อยตัวไป

5.3. ปล่อยตัวชั่วคราวโดยมีประกัน กรณีที่ผู้อำนวยการสถานพินิจเห็นสมควรให้ปล่อยตัว แต่เห็นว่าไม่คอยไว้วางใจอาจจะมีการหลบหนีจะทำให้เกิดความเสียหาย ผู้อำนวยการสถานพินิจอาจจะสั่งปล่อยโดยให้ทำสัญญาประกันเอาไว้หรือประกันโดยตัวบุคคล

5.4. ปล่อยตัวชั่วคราวโดยมีประกันและหลักประกัน กรณีที่ผู้อำนวยการสถานพินิจเห็นสมควรให้ปล่อยตัว แต่เห็นว่าคดีค่อนข้างร้ายแรงหรือเกรงว่าเด็กหรือเยาวชนจะหลบหนี อาจสั่งปล่อยโดยให้มีประกันและหลักประกัน ก็คืออาจให้ทำสัญญาประกันหรือประกันด้วยตัวบุคคลพร้อมทั้งวางหลักทรัพย์ ประกัน เช่น เงินสด โฉนดที่ดิน หรือบัญชีเงินฝากธนาคาร

5.5. มอบตัวเด็กหรือเยาวชนไว้กับบุคคลหรือองค์การที่เห็นสมควร เป็นกรณีที่ผู้อำนวยการสถานพินิจพิจารณาแล้วเห็นว่าควรมอบตัวเด็กหรือเยาวชนให้กับบุคคลหรือองค์การที่ยินดีรับเด็กหรือเยาวชนไปอบรมดูแลในระหว่างดำเนินคดี ก็จะมีคำสั่งมอบตัวเด็กหรือเยาวชนไว้กับบุคคลหรือองค์การที่เห็นสมควร

ตามมาตรา 50 วรรค 1 เมื่อพนักงานสอบสวนได้ส่งตัวเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิด ให้สถานพินิจ กฎหมายได้ให้อำนาจผู้อำนวยการสถานพินิจที่จะควบคุมตัวเด็กหรือเยาวชนไว้ในสถานพินิจหรือจะปล่อยตัวไปชั่วคราว โดยไม่มีประกันหรือมีประกัน หรือมีประกันและหลักประกัน หรือจะมอบตัวเด็กหรือเยาวชนไว้กับบุคคลหรือองค์การที่เห็นสมควรก็ได้ ซึ่งถือเป็นดุลพินิจเบื้องต้นของผู้อำนวยการสถานพินิจที่จะสั่งตามที่เห็นสมควรเป็นกรณีที่ไม่มีการยื่นคำร้องขอให้ปล่อยตัวชั่วคราว แต่ถ้ามีการยื่นคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวก็ต้องดำเนินการตามมาตรา 50 วรรค 2

มาตรา 50 วรรค 2 เมื่อคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราว ให้ผู้อำนวยการสถาน
พินิจพิจารณาสั่งโดยพลันหากเห็นไม่สมควรให้ปล่อยชั่วคราวให้รีบส่งคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราว
พร้อมทั้งความเห็นไปให้อธิบดีผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง ผู้พิพากษา
หัวหน้าศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดหรือผู้พิพากษาหัวหน้าแผนกคดีเยาวชนและครอบครัว
แล้วแต่กรณีเพื่อพิจารณาสั่ง คำสั่งของอธิบดีผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง
ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดหรือผู้พิพากษาหัวหน้าแผนกคดีเยาวชน
และครอบครัวให้เป็นที่สุด แต่ไม่ตัดสิทธิที่จะยื่นคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวใหม่

ตามมาตรา 50 วรรค 2 เป็นกรณีที่มีการยื่นคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราว ซึ่งการยื่นคำ
ร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวผู้ยื่นอาจจะเป็นญาติของเด็กหรือเยาวชนที่ต้องหาว่ากระทำความผิด
เมื่อผู้อำนวยการสถานพินิจได้รับคำร้องขอให้ปล่อยแล้วให้พิจารณาสั่งโดยพลันก็คือ สั่งอย่าง
รวดเร็ว คือถ้าเห็นสมควรปล่อย ก็ให้สั่งปล่อยโดยเร็ว จะปล่อยโดยไม่มีประกัน หรือมีประกัน
หรือมีประกันและหลักประกันก็ได้ แต่ถ้าในกรณีที่เห็นว่าไม่สมควรปล่อยตัวเด็กหรือเยาวชนที่
ถูกจับกุมมา ผู้อำนวยการสถานพินิจไม่มีอำนาจสั่งไม่ปล่อย ผู้อำนวยการสถานพินิจจะต้องรีบ
ส่งคำร้องพร้อมทั้งความเห็นของตนเองที่เห็นว่าไม่สมควรปล่อยตัวชั่วคราว นำเสนอต่อผู้
พิพากษาหัวหน้าศาลเยาวชนและครอบครัว ซึ่งสถานพินิจอยู่ในเขตอำนาจศาลเยาวชนและ
ครอบครัวนั้น คือถ้าเป็นศาลเยาวชนและครอบครัวกลางกรุงเทพมหานคร ก็ต้องยื่นต่อ
อธิบดีผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง ถ้าเป็นคดีที่อยู่ในเขตอำนาจของศาล
เยาวชนและครอบครัวจังหวัดก็ต้องยื่นต่อผู้พิพากษาหัวหน้าศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัด
แต่ถ้าเป็นกรณีที่คดีอยู่ในอำนาจของแผนกคดีเยาวชนและครอบครัวในศาลจังหวัด ก็ต้องยื่น
ต่อผู้พิพากษาหัวหน้าแผนกคดีเยาวชนและครอบครัวในศาลจังหวัด เพื่อเป็นผู้พิจารณาสั่ง ส่วนจะ
สั่งปล่อยหรือไม่ปล่อยผู้พิพากษาหัวหน้าศาลที่มีตำแหน่งดังกล่าวเมื่อได้รับคำร้องพร้อมกับ
ความเห็นของผู้อำนวยการสถานพินิจแล้วเห็นสมควรสั่งอย่างไร คือถ้าเห็นสมควรสั่งปล่อย
หรือเห็นสมควรสั่งไม่ปล่อย คำสั่งนั้นให้เป็นที่สุด คือไม่มีการอุทธรณ์ฎีกาคำสั่ง ถ้าสั่งปล่อย
โดยไม่มีประกันก็ต้องปล่อย หรือจะสั่งให้ปล่อยโดยมีประกันและหลักประกันก็ต้องเป็นไปตาม
คำสั่งนั้น หรือถ้าเห็นด้วยกับผู้อำนวยการสถานพินิจในการที่จะไม่ให้ปล่อยตัวก็สั่งไม่ปล่อยก็
เอาตัวเด็กหรือเยาวชนไปควบคุมตัวไว้ในสถานพินิจ คำสั่งปล่อยหรือไม่ปล่อยให้เป็นที่สุด
แต่ว่าไม่ตัดสิทธิที่จะยื่นคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวใหม่ คือในกรณีที่หัวหน้าศาลที่มีตำแหน่ง
ดังกล่าวมีคำสั่งไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว จะอุทธรณ์คำสั่งนั้นไม่ได้ แต่ถ้าถ้ามีเหตุขึ้นมาใหม่

ซึ่งเป็นเหตุอันสมควร ก็มีสิทธิที่จะยื่นคำร้อง ขอให้ปล่อยตัวชั่วคราวใหม่ได้ เช่น เขาขอเป็นนักศึกษาขอให้ปล่อยชั่วคราวเพื่อไปทำการสอบไล่ หรือสอบแข่งขันเข้าศึกษาต่อ เมื่อยื่นคำร้องขึ้นมาใหม่ผู้อำนวยการสถานพินิจถ้ามีความเห็นที่ไม่สมควรปล่อยก็ต้องนำคำร้องพร้อมความเห็นของผู้ผู้อำนวยการสถานพินิจเสนอต่อผู้พิพากษาหัวหน้าศาลดังกล่าวเป็นผู้พิจารณาสั่งอีก

ข้อสังเกต ตามมาตรา 50 วรรค 2 เมื่อมีคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราว ถ้าผู้อำนวยการสถานพินิจเห็นควรปล่อย ผู้อำนวยการสถานพินิจมีอำนาจสั่งปล่อยได้โดยไม่ต้องขออนุญาตจากผู้พิพากษาหัวหน้าศาลเยาวชนและครอบครัว แต่ถ้าผู้อำนวยการสถานพินิจเห็นสมควรไม่ปล่อย ผู้อำนวยการสถานพินิจไม่มีอำนาจสั่งไม่ปล่อย มีแต่เพียงแสดงความเห็นที่ไม่ควรปล่อยแล้วนำเสนอหัวหน้าศาลเยาวชนและครอบครัวเพื่อเป็นผู้พิจารณาสั่ง จะเห็นได้ว่าโดยหลักของกฎหมายแล้วต้องการให้มีการปล่อยชั่วคราว โดยให้อำนาจศาลเข้ามากำกับดุลพินิจของผู้ผู้อำนวยการสถานพินิจในกรณีที่เห็นที่ไม่สมควรปล่อย

7. การสอบสวน

ส่วนในเรื่องการสอบสวน มาตรา 50 วรรค 3 ได้กำหนดให้พนักงานสอบสวนดำเนินการต่อไป

มาตรา 50 วรรค 3 ส่วนการสอบสวนนั้น ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนต่อไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แม้ว่าจะมีข้อสงสัยเกี่ยวกับอายุของเด็กหรือเยาวชนที่ถูกจับหรือควบคุมนั้นก็ตาม

การที่พนักงานสอบสวนได้นำตัวเด็กหรือเยาวชนที่ต้องหาว่ากระทำความผิดตามกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด ส่งสถานพินิจแล้วนั้น พนักงานสอบสวนก็ยังมีหน้าที่ดำเนินการสอบสวนต่อไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเพื่อทำสำนวนพร้อมความเห็นเพื่อเสนออัยการให้ดำเนินคดีฟ้องต่อศาลเยาวชนและครอบครัว ในบางกรณีพนักงานสอบสวนอาจจะมีข้อสงสัยเกี่ยวกับอายุของเด็กหรือเยาวชนที่ถูกจับหรือควบคุมมา เช่น ผู้ถูกจับอ้างว่าอายุ 17 ปี โดยอ้างวันเดือนปีเกิดมา แต่พนักงานสอบสวนเห็นว่ารูปร่างหน้าตาจะมีอายุพ้นความเป็นเยาวชนไปแล้ว แต่ยังไม่มียุทธศาสตร์หลักฐานที่จะพิสูจน์ได้อย่างนี้ก็เท่ากับว่ายังมีข้อสงสัยเกี่ยวกับอายุ แต่ถึงแม้จะมีข้อสงสัยเกี่ยวกับอายุ พนักงานสอบสวนก็ต้องดำเนินการ

สอบสวนต่อไปและส่งสำนวนให้พนักงานอัยการฟ้องต่อศาล ภายในกำหนด 30 วัน นับแต่วันที่
ที่เด็กหรือเยาวชนถูกจับกุม

8. การควบคุมตัวเด็กหรือเยาวชนที่ต้องหาว่ากระทำความผิดก่อนส่งมอบตัวให้สถาน พินิจ

เมื่อมีการจับกุมเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดมาแล้วก่อนที่จะมีการส่ง
มอบตัวเด็กหรือเยาวชนให้สถานพินิจตามมาตรา 50 กฎหมายได้กำหนดวิธีการควบคุมตัวเด็ก
หรือเยาวชนไว้ดังนี้

มาตรา 54 ในกรณีที่พนักงานสอบสวน พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ
จำต้องควบคุมเด็กหรือเยาวชนผู้ต้องหาไว้ก่อนส่งตัวไปยังสถานพินิจตามมาตรา 50 ห้ามมิให้
ควบคุมเด็กหรือเยาวชนผู้ต้องหานั้นไว้ปะปนกับผู้ใหญ่ และห้ามมิให้ควบคุมไว้ในห้องขังที่จัด
ไว้สำหรับผู้ต้องหาที่เป็นผู้ใหญ่

ตามกฎหมายแล้วพนักงานสอบสวนจะมีอำนาจควบคุมตัวเด็กหรือเยาวชนไว้เพื่อสอบ
ปากคำได้ไม่เกิน 24 ชั่วโมง นับแต่เวลาที่เด็กหรือเยาวชนมาถึงสถานที่ทำการของพนักงาน
สอบสวน ในบางครั้งพนักงานสอบสวนอาจจะยังไม่วางสอบปากคำเนื่องจากกำลังสอบสวนคดี
อื่นอยู่หรืออาจจะรอญาติของเด็กหรือเยาวชนก็อาจจะเอาเด็กหรือเยาวชนไปควบคุมไว้ในห้อง
ขังเสียก่อน กฎหมายจึงได้บัญญัติห้ามไว้ว่าไม่ให้เอาไปปะปนกับผู้ต้องหาที่เป็นผู้ใหญ่ เพราะ
เกรงว่าอาจจะมีการสั่งสอนหรือเห็นตัวอย่างที่ไม่ดี หรืออาจจะถูกข่มเหงรังแกได้ และการห้ามมิ
ให้ควบคุมไว้ในห้องขังที่จัดไว้สำหรับผู้ใหญ่ก็เพื่อป้องกันมิให้เด็กหรือเยาวชน
สะเทือนจิตใจ ดังนั้นส่วนใหญ่ก็มักจะให้เด็กหรือเยาวชนไปนั่งรออยู่ในห้องของพนักงาน
สอบสวน

การควบคุมตัว การหลบหนี

เมื่อเด็กหรือเยาวชนถูกจับกุมตัวแล้ว เด็กหรือเยาวชนอาจถูกควบคุมตัว ซึ่ง
อาจแบ่งการควบคุมได้เป็น 2 ระยะ คือ การควบคุมก่อนศาลมีคำพิพากษา กับการควบคุม
หลังศาลมีคำพิพากษา

8.1. การควบคุมก่อนศาลมีคำพิพากษา กฎหมายได้บัญญัติไว้ไม่ให้ถือ
เป็นการควบคุมตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

มาตรา 56 ในกรณีที่เด็กหรือเยาวชนอยู่ในความควบคุมระหว่างการสอบปากคำตามมาตรา 50 หรืออยู่ในความควบคุมของสถานพินิจระหว่างการสอบสวนหรือพิจารณาคดีก็กระหว่างการตรวจร่างกายหรือจิตใจหรือรับการรักษาพยาบาลก็ดี ไม่ให้ถือว่าเป็นการควบคุมตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แต่ถ้าศาลพิพากษาลงโทษหรือใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชน ศาลจะคิดหักจำนวนวันที่อยู่ในความควบคุมระหว่างการสอบปากคำ หรืออยู่ในความควบคุมของสถานพินิจให้ก็ได้

จะเห็นได้ว่าเมื่อเด็กหรือเยาวชนที่ต้องหาว่ากระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิดแล้วก่อนที่ศาลจะมีคำพิพากษา ถ้าไม่มีการปล่อยชั่วคราวแล้ว เด็กหรือเยาวชนอาจถูกควบคุม ดังนี้

ก. อยู่ในความควบคุมของพนักงานสอบสวนตามมาตรา 50 พนักงานสอบสวนมีอำนาจควบคุมตัวเพื่อสอบปากคำได้ไม่เกิน 24 ชั่วโมง

ข. อยู่ในความควบคุมของสถานพินิจระหว่างการสอบสวนหรือการพิจารณาคดี เป็นกรณีเมื่อพนักงานสอบสวนสอบปากคำแล้วส่งมอบตัวเด็กหรือเยาวชนให้สถานพินิจตามมาตรา 50 แล้ว และผู้อำนวยการสถานพินิจมีความเห็นให้ควบคุมตัวเด็กหรือเยาวชนไว้ในสถานพินิจ หรือกรณีที่มีการยื่นฟ้องคดีและศาลเยาวชนและครอบครัวได้รับฟ้องคดีไว้พิจารณาแล้วเห็นว่าสมควรจะควบคุมเด็กหรือเยาวชนไว้ระหว่างการพิจารณาและศาลได้สั่งให้ควบคุมเด็กหรือเยาวชนไว้ในสถานพินิจ (มาตรา 67)

ค. อยู่ในความควบคุมระหว่างการตรวจร่างกายหรือจิตใจหรือรับการรักษาพยาบาลก็ดี เป็นกรณีที่สถานพินิจเห็นว่าสมควรตรวจรักษาพยาบาลเด็กหรือเยาวชนในระหว่างการสอบสวนหรือพิจารณาคดี (มาตรา 34 (2)) หรือในกรณีที่เด็กหรือเยาวชนเจ็บป่วยซึ่งควรจะได้รับ การรักษาพยาบาลก่อนดำเนินการ ให้ผู้อำนวยการสถานพินิจมีอำนาจสั่งให้ได้รับการรักษาพยาบาลในสถานพินิจหรือสถานพยาบาลอื่น (มาตรา 55 (3))

การควบคุมก่อนศาลมีคำพิพากษานี้กฎหมายไม่ถือเป็นการควบคุมตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แต่ถ้าศาลพิพากษาลงโทษหรือใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชน ศาลจะคิดหักจำนวนวันที่อยู่ในความควบคุมของสถานพินิจให้ก็ได้ หมายความว่า ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (21) ซึ่งให้ความหมายของคำว่าควบคุมไว้ว่า

มาตรา 2 (21) “ควบคุม” หมายความว่า การคุมหรือกักขังผู้ถูกจับ โดยพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจในระหว่างสืบสวนและสอบสวน และประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 1 (12) ให้ความหมายของคำว่า คุมขังไว้ว่า

มาตรา 1 (12) “คุมขัง” หมายความว่า คุมตัว ควบคุม ขัง กักขัง หรือจำคุก

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา การที่จะมีการควบคุมได้ก็จะต้องเริ่มแต่มีการจับกุมตัวผู้ต้องหาว่ากระทำความผิด โดยพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจ โดยชอบด้วยกฎหมาย แล้วก็มีการการควบคุมตัวมาสถานีตำรวจหรือการควบคุมตัวไว้ในระหว่างการสอบสวน หรือเมื่อมีการฟ้องคดี แล้วศาลไม่อนุญาตให้จำเลยประกันตัวออกไป ก็จะต้องเอาตัวจำเลยไปขังไว้ในระหว่างการพิจารณาคดี ซึ่งการควบคุมเหล่านี้ ก็ถือเป็นการควบคุมตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ดังนั้นผู้ที่ถูกควบคุมตัวดังกล่าวถ้าหลบหนีไปจากการควบคุมก็จะมีความผิดฐานหลบหนีที่คุมขังตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 190 เพิ่มขึ้นอีกกระทงหนึ่ง แต่การที่พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวฯ มาตรา 56 บัญญัติไว้ไม่ให้ถือเป็นการควบคุมตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ก็เพื่อเป็นการคุ้มครองป้องกันเด็กและเยาวชนในกรณีที่หลบหนีไปในระหว่างที่ถูกควบคุมตัวอยู่ ซึ่งอาจจะหลบหนีไปโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ เพื่อป้องกันมิให้มีความผิดฐานหลบหนีที่คุมขังอันจะทำให้ต้องรับโทษหนักขึ้นไปอีก กฎหมายจึงได้บัญญัติป้องกันไว้ ดังนั้นเด็กหรือเยาวชนที่หลบหนีจากที่คุมขังจึงไม่มีความผิดตามมาตรา 190

คำพิพากษฎีกาที่ 854/2511 การที่จำเลยถูกคุมขังตามอำนาจของศาลคดีเด็กและเยาวชนกลางนั้น เป็นการควบคุมตามอำนาจหน้าที่ของสถานพินิจ ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 27 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ. 2494 บัญญัติว่า “การที่เด็กหรือเยาวชนอยู่ในความควบคุมของสถานพินิจ.....ในระหว่างพิจารณาคดี.....ไม่ถือว่าเป็นการควบคุมตามความหมายของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา คือไม่เข้าอยู่ในบทวิเคราะห์ศัพท์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (21), (22) นั้นเอง และไม่ใช้การควบคุมขังตาม ม. 1 (12) แห่งประมวลกฎหมายอาญา ฉะนั้นการหลบหนีการควบคุมจากสถานพินิจจึงไม่ถือว่าเป็นการหลบหนีการควบคุมตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 190

หมายเหตุ พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ. 2494 มาตรา 27 มีข้อความตรงกับ มาตรา 56 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวฯ พ.ศ. 2534

แต่เพื่อไม่ให้เป็นการให้เด็กและเยาวชนที่ถูกควบคุมตัวต้องเสียเปรียบเพราะถ้าไม่ให้ถือเป็นการควบคุมตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแล้ววันที่ถูกควบคุมก็จะไม่ถือเป็นวันคุมขังแล้วจะไม่สามารถไปหักออกจากระยะเวลาจำคุกตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 22 ได้ พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวฯ มาตรา 56 จึงได้วางหลักว่าวันเวลาที่เด็กหรือเยาวชนถูกควบคุมตัวดังกล่าวไม่ให้ถือว่าเป็นการควบคุมตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แต่ในกรณีที่ศาลสั่งลงโทษจำคุกหรือใช้วิธีการสำหรับเด็กหรือเยาวชน ศาลสามารถที่จะนำเอาจำนวนวันที่ถูกควบคุมตัวอยู่มาหักออกจากระยะเวลาที่ถูกจำคุกหรือระยะเวลาส่งไปฝึกอบรมหรือกักและอบรม เช่น ศาลพิพากษาว่าจำเลยมีความผิดฐานลักทรัพย์ลงโทษจำคุก 8 เดือน แต่จำเลยถูกควบคุมในคดีนี้มาโดยตลอดเป็นเวลา 3 เดือนแล้ว ศาลก็มีอำนาจหักวันควบคุมในคดีนี้ออกจากระยะเวลาจำคุกให้จำเลยได้

8.2. การหลบหนีการควบคุมตัวหลังศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่ง

มาตรา 57 ในกรณีที่เด็กหรือเยาวชนถูกส่งตัวไปควบคุมไว้เพื่อฝึกและอบรมตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลหลบหนีไปจากการควบคุมแล้วภายหลังจับตัวมาได้ ให้ศาลชั้นต้นที่พิพากษาหรือมีคำสั่ง หรือศาลชั้นต้นที่มีเขตอำนาจในท้องที่ที่เด็กหรือเยาวชนถูกส่งตัวไปควบคุมไว้เพื่อฝึกและอบรมมีอำนาจสั่งเพิ่มกำหนดเวลาที่ต้องฝึกและอบรมขึ้นตามที่เห็นสมควรแทนการลงโทษอาญาก็ได้ แต่ต้องไม่เกินกว่าเวลาที่เด็กหรือเยาวชนนั้นมีอายุครบยี่สิบสี่ปีบริบูรณ์

มาตรา 57 นี้เป็นกรณีที่ศาลได้พิจารณาแล้วเห็นว่าเด็กหรือเยาวชนที่ถูกฟ้องกระทำผิดจริง จึงได้มีคำพิพากษาหรือมีคำสั่งให้ส่งตัวเด็กหรือเยาวชนไปควบคุมเพื่อฝึกและอบรมในสถานพินิจหรือสถานฝึกและอบรมตามที่ศาลเห็นสมควร ถ้าเด็กหรือเยาวชนหลบหนีจากการควบคุมของสถานดังกล่าวจะถือเป็นการหลบหนีจากที่คุมขังซึ่งมีโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 190 จะเห็นได้ว่าแตกต่างกับการหลบหนีจากการควบคุมก่อนศาลมีคำพิพากษาตามมาตรา 56 ที่ได้บัญญัติยกเว้นไว้โดยถือว่าไม่มีความผิดฐานหลบหนีที่คุมขัง

๓
)
๒-
)

ตามมาตรา 57 นี้ เป็นการหลบหนีหลังจากที่ศาลได้มีคำพิพากษาให้ส่งตัวเด็กหรือเยาวชนไปควบคุมไว้เพื่อฝึกและอบรมแล้วหลบหนีไป ถือว่ามีความผิดฐานหลบหนีที่คุมขังตามประมวลกฎหมายอาญา แต่กฎหมายให้อำนาจศาลในการที่จะไม่ลงโทษจำคุกโดยให้มีอำนาจสั่งเพิ่มกำหนดระยะเวลาในการควบคุมเพื่อฝึกและอบรมออกไปตามที่เห็นสมควรแทนการลงโทษจำคุกได้ แต่การเพิ่มกำหนดระยะเวลาในการควบคุมเพื่อฝึกและอบรมก็จะต้องไม่เกินกว่าที่เด็กหรือเยาวชนนั้นมีอายุครบยี่สิบสี่ปีบริบูรณ์

จะเห็นได้ว่าเจตนารมณ์ของกฎหมายมิได้มุ่งหมายในการลงโทษทางอาญา แต่มุ่งหมายเพื่อแก้ไขสงเคราะห์ให้เด็กกลับตนเป็นคนดี

ส่วนผู้สนับสนุนให้เด็กหรือเยาวชนหลบหนีมีความผิดตาม มาตรา

133

มาตรา 133 ผู้ใดช่วยเหลือหรือกระทำความผิดใดๆ ให้เด็กหรือเยาวชนหลบหนีไปจากการควบคุมของพนักงาน ซึ่งควบคุมไว้เพื่อฝึกและอบรมตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าพันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าผู้กระทำความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นเจ้าพนักงาน ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ซึ่งผู้ช่วยเหลือให้เด็กหรือเยาวชนหลบหนีจะมีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือนหรือปรับไม่เกินห้าพันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

ในกรณีที่ผู้ช่วยเหลือให้เด็กหลบหนี เป็นเจ้าพนักงานต้องระวางโทษหนักกว่าบุคคลธรรมดา คือจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินไม่เกินหนึ่งหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

9. การตรวจพินิจและประมวลข้อเท็จจริง

โดยที่ศาลเยาวชนและครอบครัวมีวิธีการปฏิบัติต่อเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิดตั้งแต่ก่อนศาลพิพากษา เพื่อค้นหาสาเหตุว่ากระทำความผิดมาจากสาเหตุอะไร เพื่อที่จะขจัดปัญหาและหาวิธีแก้ไขปัญหาได้อย่างเหมาะสมถูกต้อง ฉะนั้นเมื่อสถานพินิจได้รับตัวเด็กหรือเยาวชนจากพนักงานสอบสวนแล้ว ผู้อำนวยการสถานพินิจมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายที่บัญญัติไว้ใน มาตรา 55

มาตรา 55 เมื่อผู้อำนวยการสถานพินิจได้รับตัวเด็กหรือเยาวชนมาตรา 50 แล้ว ให้ดำเนินการดังต่อไปนี้

(1) สั่งให้พนักงานคุมประพฤติสืบเสาะข้อเท็จจริงตามมาตรา 34 (1) เว้นแต่ในคดีอาญาซึ่งมีอัตราโทษอย่างสูงตามที่กฎหมายกำหนดไว้ให้จำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ถ้าผู้อำนวยการสถานพินิจเห็นว่าการสืบเสาะข้อเท็จจริงดังกล่าวไม่จำเป็นแก่คดี จะสั่งงดการสืบเสาะข้อเท็จจริงนั้นเสียก็ได้ แล้วให้แจ้งไปยังพนักงานสอบสวนที่เกี่ยวข้อง

(2) ทำรายงานในคดีที่มีการสืบเสาะเพื่อแสดงถึงข้อเท็จจริงตามมาตรา 34 (1) และแสดงความเห็นเกี่ยวกับสาเหตุแห่งการกระทำผิดของเด็กหรือเยาวชน แล้วส่งรายงานและความเห็นนั้นไปยังพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ แล้วแต่กรณี และถ้ามีการฟ้องร้องเด็กหรือเยาวชนต่อศาล ให้เสนอรายงานและความเห็นนั้นต่อศาลพร้อมทั้งความเห็นเกี่ยวกับการลงโทษ หรือการใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนด้วย

(3) ในกรณีที่มิได้ปล่อยตัวเด็กหรือเยาวชนไปชั่วคราว หรือมิได้มอบตัวเด็กหรือเยาวชนไว้กับบุคคลหรือองค์การตามมาตรา 50 ให้เด็กหรือเยาวชนได้รับการปฏิบัติต่อไปนี้

(ก) ทำความสะอาดร่างกายและเปลี่ยนเครื่องแต่งกาย

(ข) ให้แพทย์ตรวจร่างกายและถ้าเห็นสมควรให้จิตแพทย์ตรวจจิตใจด้วย

(ค) ถ้าปรากฏว่าเด็กหรือเยาวชนเจ็บป่วย ซึ่งควรจะได้รับการรักษาพยาบาลก่อนดำเนินคดี ให้มีอำนาจสั่งให้ได้รับการรักษาพยาบาลในสถานพินิจหรือสถานพยาบาลอื่นตามที่เห็นสมควร ในกรณีเช่นว่านี้ให้แจ้งไปยังพนักงานสอบสวน หรือพนักงานอัยการที่เกี่ยวข้อง

อธิบายตามมาตรา 55 (1) เมื่อสถานพินิจรับตัวเด็กหรือเยาวชนจากพนักงานสอบสวนแล้ว ผู้อำนวยการสถานพินิจจะต้องสั่งให้พนักงานคุมประพฤติดำเนินการสืบเสาะข้อเท็จจริง ตามมาตรา 34 (1) ก็คือ สืบเสาะข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเรื่องอายุ ประวัติ ความประพฤติ สถิติปัญหา การศึกษาอบรม ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ และฐานะของเด็ก หรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดและของบิดามารดาผู้ปกครองหรือบุคคลซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ ตลอดจนสิ่งแวดล้อมทั้งปวงเกี่ยวกับเด็กหรือเยาวชนนั้น รวมทั้งสาเหตุแห่งการกระทำผิดเพื่อรายงาน

ต่อศาล ดังนั้น เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงที่ถูกต้องในการปฏิบัติหน้าที่พนักงานคุมประพฤติอาจต้องเดินทางเข้าไปสอบปากคำบิดามารดาที่ยังบ้านที่อยู่อาศัย เพื่อนบ้าน ครูอาจารย์ที่โรงเรียน หรือ นายจ้างที่ทำงาน แล้วนำมาทำรายงานเสนอผู้อำนวยการสถานพินิจเพื่อส่งให้พนักงานสอบสวน ซึ่งในทางปฏิบัติผู้อำนวยการสถานพินิจมักจะส่งรายงานการสืบเสาะให้พนักงานสอบสวน ภายใน 18 วัน โดยหลักแล้วผู้อำนวยการสถานพินิจมักจะส่งให้พนักงานคุมประพฤติทำการสืบเสาะทุกคดี แต่มีข้อยกเว้นให้ผู้อำนวยการสถานพินิจส่งงดการสืบเสาะข้อเท็จจริงได้ เหตุผล เพราะเป็นคดีที่เด็กหรือเยาวชนถูกจับเป็นคดีเล็กน้อย หรือเป็นการกระทำความผิดครั้งแรก และไม่มีลักษณะที่จะต้องวางแผนแก้ไขอบรมเป็นพิเศษแต่อย่างไร หรือแม้จะสืบเสาะข้อเท็จจริงได้ความว่าผู้ต้องหาที่มีความประพฤติอย่างไร โทษหรือวิธีการที่ศาลจะลงก็เพียงแต่กล่าว ว่าพักเดือนแล้วปล่อยตัวไปหรือปรับจำนวนเล็กน้อยเท่านั้น และอีกประการหนึ่งอัตราค่าล้างของ พนักงานคุมประพฤติก็มีจำกัด ถ้าจะต้องสืบเสาะทุกๆ คดีก็อาจจะทำให้การสืบเสาะในคดีที่มีความสำคัญได้ผลไม่ดี คดีเหล่านี้จึงให้อยู่ในอำนาจของผู้อำนวยการสถานพินิจ ถ้าเห็นว่าการสืบเสาะไม่จำเป็นแก่คดีก็มีอำนาจสั่งงดการสืบเสาะ คดีที่ผู้อำนวยการสถานพินิจมีอำนาจสั่งงด การสืบเสาะข้อเท็จจริง คือ คดีอาญาที่มีอัตราโทษอย่างสูงตามที่กฎหมายกำหนดไว้ให้จำคุกไม่ เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ โดยคู่อตราโทษหรือระวางโทษตามที่ กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดแต่ละฐานในแต่ละมาตรา ซึ่งความผิดบางฐาน กฎหมาย อาจกำหนดโทษทั้งชั้นต่ำและชั้นสูงไว้ บางฐานอาจจะกำหนดโทษเฉพาะชั้นสูงไว้อย่างเดียว ให้ คู่อตราโทษชั้นสูงสำหรับความผิดนั้นอย่างเดียว คือ ถ้าจำคุกไม่เกิน 3 ปีหรือปรับไม่เกินหก หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับไม่เกินกว่านี้ ผู้อำนวยการสถานพินิจมีอำนาจสั่งงดทำการสืบเสาะ ข้อเท็จจริงได้ แต่ถ้อยอัตราโทษชั้นสูงกว่านี้ผู้อำนวยการสถานพินิจไม่มีอำนาจสั่งงดการสืบเสาะ คดีที่ผู้อำนวยการสถานพินิจมักสั่งงดการสืบเสาะ ได้แก่ การพนัน การควบคุมเครื่องยนต์โดย ไม่มีใบประกาศนียบัตร การนำสินค้าที่มีได้เสียภาษีเข้ามาในราชอาณาจักร การขายสลากกิน แบ่งเงินราคา การจับสัตว์น้ำในเขตหวงห้าม ฯลฯ

การแจ้งให้พนักงานสอบสวนทราบ ในคดีเล็กน้อยที่งดทำการสืบเสาะดังกล่าวนี้ ผู้ อำนวยการสถานพินิจจะต้องแจ้งให้พนักงานสอบสวนทราบโดยเร็วกว่าคดีที่มีการสืบเสาะ

อธิบาย มาตรา 55 (2) ในคดีที่มีการสืบเสาะเมื่อพนักงานคุมประพฤตีสืบเสาะข้อ เท็จจริงตามมาตรา 55 (1) แล้วต้องทำรายงานผลการสืบเสาะให้ผู้อำนวยการสถานพินิจ ทราบ เพื่อที่ผู้อำนวยการสถานพินิจจะได้รวบรวมรายงานพร้อมทั้งทำความเห็นเกี่ยวกับ

สาเหตุแห่งการกระทำผิดของเด็กหรือเยาวชนครั้งนี้ เรียกว่าเป็นการตรวจพินิจและประมวลข้อเท็จจริง โดยปกติเมื่อเด็กหรือเยาวชนถูกจับส่งตัวมายังสถานพินิจระหว่างการสอบสวน ผู้อำนวยการสถานพินิจจะคุมตัวไว้หรือปล่อยชั่วคราวก็ได้ (มาตรา 50) เด็กหรือเยาวชนบางคน จึงถูกควบคุมตัวไว้ในสถานพินิจ ก็จะมีการจัดให้เด็กหรือเยาวชนเข้ารับการตรวจร่างกายและตรวจจิตใจ ในระหว่างที่เด็กหรือเยาวชนอยู่ในความควบคุมของสถานพินิจก็จะได้รับการศึกษาหรือฝึกหัดอาชีพ เจ้าหน้าที่จะสอดส่องความประพฤติ อุปนิสัย ว่าดีเลวอย่างไร แล้วทำรายงานเสนอผู้อำนวยการสถานพินิจ ดังนั้นรายงานที่ผู้อำนวยการสถานพินิจได้รับนอกเหนือจากรายงานของพนักงานคุมประพฤติ รายงานของแพทย์ รายงานการพินิจของสถานพินิจ ซึ่งผู้อำนวยการสถานพินิจจะต้องนำข้อเท็จจริงเหล่านั้นมาประมวลข้อเท็จจริงว่าจะไร่น่าจะเป็นสาเหตุเกี่ยวกับการกระทำความผิดของเด็กหรือเยาวชนได้ แล้วส่งรายงานพร้อมความเห็นไปให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการแล้วแต่กรณี คือ ดูว่ารายงานการสืบเสาะเสร็จในชั้นตอนใด เช่น สำนวนการสอบสวนยังอยู่ที่พนักงานสอบสวนก็ส่งให้พนักงานสอบสวน ถ้าสำนวนการสอบสวนพนักงานสอบสวนส่งให้พนักงานอัยการแล้วก็ส่งไปให้พนักงานอัยการ แต่ว่าในทางปฏิบัติรายงานของสถานพินิจในกรณีที่ไม่มีการงดการสืบเสาะ จะต้องส่งให้พนักงานสอบสวนเพื่อประกอบสำนวนความเห็นในการที่จะสมควรฟ้องหรือไม่ฟ้อง โดยมักจะส่งให้พนักงานสอบสวนภายใน 18 วัน นับแต่วันที่เด็กหรือเยาวชนถูกจับ ทั้งนี้เพื่อพนักงานสอบสวนจะได้มีเวลาปิดสำนวนการสอบสวนแล้วเสนอให้พนักงานอัยการใน 6 วันนับแต่ได้รับรายงานของสถานพินิจแล้วพนักงานอัยการจะได้มีเวลาเตรียมฟ้องอีก 6 วัน รวมเป็นเวลา 30 วันพอดีนับแต่วันที่เด็กหรือเยาวชนถูกจับจนถึงวันฟ้องคดี

ส่วนในกรณีที่เมื่อมีการฟ้องคดีต่อศาลแล้วผู้อำนวยการสถานพินิจต้องเสนอรายงานการสืบเสาะพร้อมความเห็นเกี่ยวกับ สาเหตุแห่งการกระทำความผิดและความเห็นเกี่ยวกับวิธีการที่ศาลควรใช้ในการแก้ไขเด็กหรือเยาวชน จะเห็นได้ว่ารายงานการสืบเสาะที่ผู้อำนวยการสถานพินิจส่งให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการนั้นจะแสดงความเห็นเกี่ยวกับสาเหตุแห่งการกระทำผิดของเด็กหรือเยาวชนเท่านั้น ส่วนรายงานการสืบเสาะที่เสนอต่อศาลนั้นนอกจากจะต้องแสดงความเห็นเกี่ยวกับสาเหตุแห่งการกระทำผิดของเด็กหรือเยาวชนแล้วจะต้องแสดงความเห็นเกี่ยวกับวิธีการแก้ไขความประพฤติของเด็กหรือเยาวชนด้วยวิธีการที่เหมาะสม

ความเห็นที่ผู้อำนวยการสถานพินิจเสนอมาก็มี เช่น ควรดำเนินการสถานเบา เช่น ว่ากล่าวตักเตือนแล้วปล่อยตัวไป ควรลงโทษปรับควรวางข้อกำหนดแก่บิดามารดา ควรกำหนด

เงื่อนไขเพื่อคุ้มครองความประพฤติ ควรเอาตัวไว้ฝึกอบรม หรือควรจำคุกในกรณีความประพฤติเสียหายมากและทำผิดร้ายแรง เหล่านี้เป็นต้น

การทำความเข้าใจเกี่ยวกับสาเหตุแห่งการกระทำผิดของเด็กหรือเยาวชนนั้น ในกรณีที่ไมได้งดการสืบเสาะแล้ว ผู้อำนวยการสถานพินิจจะต้องแสดงความเห็นถึงเรื่องสาเหตุแห่งการกระทำผิดทุกเรื่องแม้ว่าเด็กหรือเยาวชนจะปฏิเสธว่ามีได้กระทำผิดก็ตาม

ฎีกาที่ 316/2496 ในคดีที่เด็กหรือเยาวชนต้องหาว่ากระทำผิด ผู้อำนวยการสถานพินิจต้องรายงานแสดงความเห็นถึงเรื่องสาเหตุแห่งการกระทำของจำเลยด้วยทุกเรื่องถึงแม้ว่าจำเลยจะให้การปฏิเสธว่ามีได้กระทำผิดก็ตาม

อธิบายมาตรา 55 (3) ในกรณีที่สถานพินิจให้ควบคุมตัวเด็กหรือเยาวชนไว้ในระหว่างสอบสวน ให้สถานพินิจปฏิบัติต่อเด็กหรือเยาวชน ดังนี้ คือ

(ก) ทำความสะอาดร่างกายและเปลี่ยนเครื่องแต่งกาย เนื่องจากเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิดถูกส่งตัวมาสถานพินิจส่วนมากมาจากครอบครัวที่ยากจนหรือขาดผู้อุปการะ สุขภาพ อนามัยความสะอาด รวมทั้งการแต่งกายอาจจะสกปรกมอมแมม จึงได้กำหนดให้เป็นหลักพื้นฐานให้เด็กหรือเยาวชนได้รับการปฏิบัติในการทำความสะอาดร่างกาย และจัดหาเสื้อผ้าที่สะอาดให้ใส่หรือกรณีผอมยาวเกินไปก็จะมีการตัดผมให้สั้นด้วย

(ข) ให้แพทย์ตรวจร่างกายและถ้าเห็นสมควรให้จิตแพทย์ตรวจจิตใจด้วยการตรวจร่างกายนี้ต้องตรวจทุกคน แต่การตรวจจิตใจอาจไม่จำเป็นต้องตรวจทุกคน อย่างเช่นในคดีเล็กน้อยหรือคดีที่งดการสืบเสาะข้อเท็จจริงตาม อนุมาตรา 1

(ค) สำหรับเด็กหรือเยาวชนที่เจ็บป่วย ถ้าแพทย์ของสถานพินิจเห็นควรให้ส่งตัวไปรักษายังโรงพยาบาลอื่นก็ให้ผู้อำนวยการสถานพินิจมีอำนาจกระทำได้และแจ้งให้พนักงานสอบสวนทราบเพื่อคุมตัวผู้นั้นไว้ไม่ให้หลบหนี หรือแจ้งพนักงานอัยการทราบเกี่ยวกับตัวเด็กหรือเยาวชนผู้กระทำความผิด

จะเห็นได้ว่าตามมาตรา 55 (3) กฎหมายได้บัญญัติไว้เพื่อให้เด็กหรือเยาวชนได้รับหลักประกันในกรณีที่สถานพินิจเพื่อควบคุมเด็กหรือเยาวชนไว้

บทที่ 12 การฟ้องคดี

1. การฟ้องและมัดฟ้อง

หลักเกณฑ์การฟ้องและการมัดฟ้อง พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534 มาตรา 51 ได้กำหนดหลักเกณฑ์การฟ้องไว้ดังนี้

มาตรา 51 เมื่อมีการจับกุมเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดแล้วให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบรีบดำเนินการสอบสวน และส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมทั้งความเห็นไปยังพนักงานอัยการ เพื่อให้พนักงานอัยการยื่นฟ้องต่อศาลเยาวชนและครอบครัวให้ทันภายในสามสิบวันนับแต่วันที่เด็กหรือเยาวชนนั้นถูกจับกุม

ในกรณีความผิดอาญาซึ่งมีอัตราโทษอย่างสูงตามที่กฎหมายกำหนดไว้ให้จำคุกเกินหกเดือนแต่ไม่เกินห้าปี จะมีโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตาม หากเกิดความจำเป็นไม่สามารถฟ้องเด็กหรือเยาวชนนั้นต่อศาลให้ทันภายในระยะเวลาดังกล่าวในวรรคหนึ่ง ให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ แล้วแต่กรณี ยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอมัดฟ้องต่อไปได้อีกครั้งละไม่เกินสิบห้าวัน แต่ทั้งนี้ต้องไม่เกินสองครั้ง

ในกรณีความผิดอาญาซึ่งมีอัตราโทษอย่างสูงตามที่กฎหมายกำหนดไว้ให้จำคุกเกินห้าปี จะมีโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตาม เมื่อศาลสั่งอนุญาตให้มัดฟ้องครบสองครั้งแล้วหากพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอมัดฟ้องต่อไปอีกโดยอ้างเหตุจำเป็น ศาลจะอนุญาตตามคำขอนั้นได้ต่อเมื่อพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการได้แสดงถึงเหตุจำเป็นและนำพยานมาเบิกความประกอบจนเป็นที่พอใจแก่ศาล ในกรณีเช่นว่านี้ศาลมีอำนาจสั่งอนุญาตให้มัดฟ้องต่อไปได้อีกครั้งละไม่เกินสิบห้าวัน แต่ทั้งนี้ต้องไม่เกินสองครั้ง

ในการพิจารณาคำร้องขอมัดฟ้อง เด็กหรือเยาวชนผู้ต้องหาจะตั้งที่ปรึกษากฎหมายเพื่อแถลงข้อคัดค้านหรือซักถามพยานก็ได้

บทบัญญัติมาตรานี้มิให้ใช้บังคับในกรณีที่พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบแห่งท้องที่นอกเขตอำนาจของศาลเยาวชนและครอบครัวเป็นผู้ดำเนินการสอบสวน แต่พนักงานสอบสวนเช่นว่านี้จะต้องรีบดำเนินการสอบสวน และส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมทั้งความเห็น

ไปยังพนักงานอัยการเพื่อฟ้องคดีต่อศาลให้ทันภายในสามสิบวันนับแต่วันที่เด็กหรือเยาวชนนั้นถูกจับกุม เว้นแต่ความผิดอาญาที่มีอัตราโทษอย่างสูงตามที่กฎหมายกำหนดไว้ให้จำคุกเกินหกเดือนแต่ไม่เกินห้าปี จะมีโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตาม ให้ขยายระยะเวลาเป็นหกสิบวันนับแต่วันที่เด็กหรือเยาวชนนั้นถูกจับกุม และความผิดอาญาที่มีอัตราโทษอย่างสูงตามที่กฎหมายกำหนดไว้ให้จำคุกเกินห้าปี จะมีโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตาม ให้ขยายระยะเวลาเป็นเก้าสิบวันนับแต่วันที่เด็กหรือเยาวชนนั้นถูกจับกุม

มาตรา 51 วรรค 1 ได้กำหนดระยะเวลาในการฟ้องคดีต่อศาลเยาวชนและครอบครัวไว้ คือให้ฟ้องภายในสามสิบวันนับแต่วันที่เด็กหรือเยาวชนถูกจับกุม ดังนั้นเมื่อมีการจับกุมเด็กหรือเยาวชนที่ต้องหาว่ากระทำความผิดมาแล้วพนักงานสอบสวนเมื่อถามปากคำเด็กหรือเยาวชนเสร็จและนำตัวส่งสถานพินิจแล้ว ในส่วนของการสอบสวน พนักงานสอบสวนคงดำเนินการตามที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กฎหมายกำหนดให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบดำเนินการสอบสวนและส่งสำนวนให้พนักงานอัยการภายใน 30 วันนับแต่วันที่เด็กหรือเยาวชนถูกจับกุม ทั้งนี้เพราะไม่ต้องการให้การดำเนินคดีแก่เด็กหรือเยาวชนล่าช้า อันอาจทำให้เด็กหรือเยาวชนถูกควบคุมตัวในระหว่างสอบสวนนานเกินสมควร ต้องการให้มีการเร่งรัดให้ดำเนินการให้แล้วเสร็จโดยเร็ว

ในขณะเดียวกัน ผู้อำนวยการสถานพินิจก็จะสั่งให้พนักงานคุมประพฤติทำการสอบข้อเท็จจริง เกี่ยวกับอายุและความประพฤติของเด็กหรือเยาวชนทำรายงานเพื่อส่งให้พนักงานสอบสวน พนักงานสอบสวนเมื่อได้รับรายงานจากสถานพินิจแล้วก็จะนำรายงานนั้นรวมเข้ากับสำนวนการสอบสวนเสนอให้พนักงานอัยการเพื่อให้พนักงานอัยการยื่นฟ้องต่อศาลเยาวชนและครอบครัว

ในการสอบสวนถ้าพนักงานสอบสวนเห็นควรไม่ฟ้องก็ไม่ต้องรอรายงานของสถานพินิจแต่จะต้องแจ้งไปให้ผู้อำนวยการสถานพินิจทราบเพื่อปล่อยเด็กหรือเยาวชนนั้น

ในการสอบสวนคดีใด ถ้าพนักงานสอบสวนได้รับแจ้งจากผู้อำนวยการสถานพินิจว่าคดีดังกล่าว งดการสืบเสาะ พนักงานสอบสวนก็จะทำความเห็นและส่งสำนวนไปให้พนักงานอัยการ

โดยหลักทั่วไปจะต้องฟ้องคดีภายใน 30 วันนับแต่วันที่เด็กหรือเยาวชนถูกจับกุมตัว ถ้าพนักงานอัยการไม่สามารถฟ้องคดีต่อศาลเยาวชนและครอบครัวได้ทันภายในกำหนดเวลาดังกล่าวก็จะต้องมีการผิดฟ้อง โดยการยื่นคำร้องขออนุญาตต่อศาล การผิดฟ้องนี้ ถ้าสำนวน

การสอบสวนอยู่ที่พนักงานสอบสวน การมัดฟ้องต้องทำโดยพนักงานสอบสวน แต่ถ้าพนักงานสอบสวนส่งสำนวนให้พนักงานอัยการแล้วพนักงานอัยการต้องขอมัดฟ้อง

2. การมัดฟ้อง

โดยหลักทั่วไปแล้ว จะต้องยื่นฟ้องคดีต่อศาลเยาวชนและครอบครัวให้ทันภายใน 30 วัน นับแต่วันที่เด็กหรือเยาวชนถูกจับกุม แต่เมื่อเกิดความจำเป็นไม่สามารถฟ้องให้ทันตามกำหนดเวลาดังกล่าว ให้ยื่นคำร้องขอมัดฟ้องต่อศาลเยาวชนและครอบครัว แต่ไม่เชื่อว่าจะสามารถยื่นคำร้องขอมัดฟ้องได้ทุกคดี คดีที่จะขอมัดฟ้องต่อศาลได้จะต้องเป็นคดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินหกเดือนขึ้นไปจึงจะขออนุญาตมัดฟ้องต่อศาลได้ ดังนั้นถ้าเป็นความผิดที่มีอัตราโทษเล็กน้อยจำคุกอย่างสูงไม่เกิน 6 เดือน เช่น ความผิดลหุโทษกฎหมายระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือนหรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท การฟ้องจะต้องฟ้องภายใน 30 วันนับแต่วันที่เด็กหรือเยาวชนถูกจับกุม จะขอมัดฟ้องไม่ได้

2.1. หลักเกณฑ์การขอมัดฟ้อง มีดังนี้ คือ

1). คดีความผิดอาญาซึ่งมีอัตราโทษอย่างสูงตามที่กฎหมายกำหนดให้จำคุกเกินหกเดือนแต่ไม่เกินห้าปีจะมีโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตาม (มาตรา 51 วรรค 2) หากเกิดความจำเป็นไม่สามารถฟ้องได้ทันภายใน 30 วัน ให้ยื่นคำร้องขอมัดฟ้องต่อศาลได้อีก 2 ครั้ง ๆ ละไม่เกินสิบห้าวัน ในการมัดฟ้องครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 นี้ ไม่ต้องนำตัวเด็กหรือเยาวชนมาศาล คือทำกลับหลังผู้ต้องหาได้ เมื่อศาลอนุญาตให้มัดฟ้องหรือไม่อนุญาต ศาลจะส่งสำเนาให้สถานพินิจ เพื่อสถานพินิจจะได้ทราบศาลอนุญาตให้มัดฟ้องหรือไม่ เพราะถ้าศาลไม่อนุญาตให้มัดฟ้อง สถานพินิจก็จะปล่อยเด็กหรือเยาวชนไป จะควบคุมตัวเด็กหรือเยาวชนต่อไปไม่ได้

2). คดีความผิดอาญาซึ่งมีอัตราโทษอย่างสูงตามที่กฎหมายกำหนดให้จำคุกเกินห้าปี จะมีโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตาม (ม. 51 วรรค 3) เมื่อศาลได้อนุญาตให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการมัดฟ้องครบ 2 ครั้งแล้ว ยังไม่สามารถที่จะยื่นฟ้องคดีได้ทัน พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการมีอำนาจยื่นคำร้องขอมัดฟ้องได้อีก 2 ครั้ง (ครั้งที่ 3 และครั้งที่ 4) แต่จะต้องอ้างเหตุจำเป็นและจะต้องนำพยานมาเบิกความประกอบจนเป็นที่พอใจแก่ศาล ศาลจะอนุญาตได้คราวละไม่เกิน 15 วัน รวม 2 ครั้ง เมื่อยื่นคำร้องขอมัดฟ้องครบกำหนด 4 ครั้งแล้ว ถ้าพนักงานอัยการยังไม่สามารถยื่นฟ้องคดีต่อศาลได้ทันตาม

ที่ศาลอนุญาตแล้ว ก็เป็นอันพันกำหนดเวลาการขอคัดฟ้อง ทางสถานพินิจจะต้องปล่อยตัวเด็กหรือเยาวชนที่ถูกควบคุมไปทันที

การพิจารณาให้คัดฟ้องหรือไม่เป็นดุลยพินิจของศาลจะให้หรือไม่ก็ได้ ถ้าพนักงานสอบสวนหรืออัยการไม่มีเหตุผลที่ดีในการขอคัดฟ้อง ศาลก็คงไม่ยอมให้คัดฟ้อง และการอนุญาตให้ครั้งละกี่วันก็อยู่ในดุลพินิจของศาล แต่ศาลจะอนุญาตให้ครั้งละไม่เกิน 15 วัน ศาลอาจจะให้ครั้งละ 7 วันหรือ 10 วันก็ได้ แต่จะอนุญาตครั้งละเกิน 15 วันไม่ได้

ส่วนฝ่ายเด็กหรือเยาวชนที่ต้องหาว่ากระทำความผิดก็มีสิทธิที่จะตั้งที่ปรึกษากฎหมายเข้ามาเพื่อแสดงข้อคัดค้านหรือซักถามพยานได้

3. สรุป

อาจสรุปในเรื่องการฟ้องและการคัดฟ้องให้เข้าใจง่ายได้ ดังนี้

1. คดีความผิดที่มีอัตราโทษอย่างสูงจำคุกไม่เกิน 6 เดือนจะมีโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตาม จะต้องฟ้องภายในระยะเวลา 30 วันไม่อนุญาตให้คัดฟ้อง

2. คดีความผิดที่มีอัตราโทษอย่างสูง จำคุกเกิน หกเดือนแต่ไม่เกิน 5 ปี จะมีโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตาม หากเกิดความจำเป็นไม่สามารถฟ้องได้ทันภายในระยะเวลา 30 วัน ขอคัดฟ้องต่อศาลได้ครั้งละไม่เกิน 15 วัน แต่ต้องไม่เกิน 2 ครั้ง

3. คดีความผิดที่มีอัตราโทษอย่างสูง จำคุกเกินห้าปีจะมีโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตาม เมื่อศาลสั่งอนุญาตคัดฟ้องครบ 2 ครั้งแล้ว (ครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2) หากไม่สามารถยื่นฟ้องได้ทัน สามารถยื่นคำร้องขอคัดฟ้องต่อได้อีก 2 ครั้ง (ครั้งที่ 3 และครั้งที่ 4) แต่จะต้องอ้างเหตุจำเป็นและนำพยานมาเบิกความให้เป็นที่น่าพอใจศาล ศาลจะอนุญาตคัดฟ้องได้อีกครั้งละไม่เกิน 15 วัน แต่ทั้งนี้ต้องไม่เกิน 2 ครั้ง

4. ข้อยกเว้นกรณีไม่ต้องขอคัดฟ้อง

มาตรา 51 วรรค 5 นี้เป็นกรณีข้อยกเว้นที่ไม่ต้องมีการขอคัดฟ้อง ถ้าพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบแห่งท้องที่อยู่นอกเขตอำนาจของศาลเยาวชนและครอบครัวเป็นผู้ดำเนินการสอบสวน กรณีนี้ไม่ให้นำมาตรา 51 วรรค 2 และวรรค 3 มาใช้บังคับ แต่ให้นำมาตรา 51 วรรค 5 มาใช้บังคับ คือไม่ต้องมีการคัดฟ้อง ซึ่งมีผลทำให้พนักงานสอบสวนสามารถยืดระยะเวลาการสอบสวนออกไป ระยะเวลาที่จะฟ้องก็ขยายออกไปโดยอัตโนมัติ

ในส่วนที่เกี่ยวกับอำนาจของพนักงานสอบสวนจะเห็นได้ว่าในพระราชบัญญัติ

จัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัว มิได้ระบุเขตอำนาจไว้เป็นพิเศษเหมือนกับเขตอำนาจของศาลเยาวชนและครอบครัว ดังนั้น พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบสำนวนจึงต้องเป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งโดยหลักแล้ว เขตอำนาจการสอบสวนหมายความว่าถึงอาณาบริเวณเขตพื้นที่ของพนักงานสอบสวนที่รับผิดชอบดูแลความสงบเรียบร้อย เช่น พนักงานสอบสวนแห่งสถานีตำรวจหนึ่งก็มีเขตอำนาจสอบสวนคดีภายในอาณาบริเวณพื้นที่ของสถานีนั้น ซึ่งถ้าเป็นความผิดธรรมดาทั่วไป พนักงานสอบสวนจะทำการสอบสวนได้ต่อเมื่อ เป็นความผิดอาญาซึ่งได้เกิดหรืออ้าง หรือเชื่อว่าได้เกิดภายในเขตอำนาจของตน ดังนั้นเมื่อมีความผิดอาญาเกิดขึ้นในเขตท้องที่ของพนักงานสอบสวนคนใดพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ความผิดเกิดขึ้นจะเป็นพนักงานสอบสวนที่รับผิดชอบสำนวน เช่น นายคำ ถูกคนร้ายล้วงกระเป๋าปล้นเอาทรัพย์สินไปที่ป้ายรถประจำทางหน้ามหาวิทยาลัยรามคำแหง ไปแจ้งความร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจนครบาลหัวหมาก เช่นนี้ พนักงานสอบสวนสถานีตำรวจนครบาลหัวหมากก็จะเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการสอบสวน หรือนายเหลืองถูกนายแดงทำร้ายร่างกายได้รับอันตรายบาดเจ็บสาหัสที่หน้าศาลากลางจังหวัดชลบุรี พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบก็คือ พนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี เพราะเป็นท้องที่ที่เกิดเหตุ

ส่วนในเรื่องเขตอำนาจของศาลเยาวชนและครอบครัว กฎหมายกำหนดให้ถือในเรื่องถิ่นที่อยู่ปกติเป็นหลักสำคัญในการที่จะพิจารณาว่าจะดำเนินการฟ้องเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดต่อศาลเยาวชนและครอบครัวใด (มาตรา 58) ดังนั้นในกรณีที่เกิดเด็กหรือเยาวชนมีถิ่นที่อยู่ปกติอยู่ในเขตท้องที่มีศาลเยาวชนและครอบครัวเปิดทำการ แต่ไปกระทำความผิดในท้องที่อื่น พนักงานสอบสวนที่รับผิดชอบทำสำนวนการสอบสวนก็จะเป็นพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ความผิดเกิดขึ้น ตัวอย่างเช่น นายเสือ อายุ 17 ปี มีถิ่นที่อยู่ปกติในจังหวัดนครสวรรค์ (มีศาลเยาวชนและครอบครัวเปิดทำการแล้ว) ได้ไปกระทำความผิดฐานชิงทรัพย์ผู้อื่นที่จังหวัดกำแพงเพชร พนักงานสอบสวนที่รับผิดชอบ สำนวนการสอบสวนก็จะเป็นพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธร อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร แต่เวลาจะฟ้องจะต้องฟ้องที่ศาลเยาวชนและครอบครัว จังหวัดนครสวรรค์ เพราะเป็นศาลเยาวชนและครอบครัว ซึ่งมีเขตอำนาจในท้องที่ที่เด็กหรือเยาวชนมีถิ่นที่อยู่ปกติ ซึ่งศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดนครสวรรค์มีเขตอำนาจเฉพาะจังหวัดนครสวรรค์เท่านั้น ในกรณีอย่างนี้ จะเห็นได้ว่าพนักงานสอบสวนที่รับผิดชอบดำเนินการสอบสวนทำสำนวนอยู่นอกเขตอำนาจของศาลเยาวชนและ

ครอบครัวจังหวัดนครสวรรค์ หรืออีกตัวอย่างหนึ่ง นายสิงห์ อายุ 17 ปี อาศัยอยู่กับบิดา มารดาในกรุงเทพมหานคร ได้ไปเที่ยวที่จังหวัดเชียงใหม่ และได้กระทำความผิดฐานทำร้าย ร่างกายผู้อื่นบาดเจ็บสาหัส ถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจจับตัวได้ส่งตัวให้พนักงานสอบสวนสถานี ตำรวจภูธร อำเภอเชียงใหม่ พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบก็คือ พนักงานสอบสวนสถานี ตำรวจภูธร อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ แต่เวลาจะฟ้องต้องฟ้องที่ศาลเยาวชนและครอบครัว กลาง เพราะเป็นศาลเยาวชนและครอบครัวซึ่งมีเขตอำนาจในท้องที่ที่เด็กหรือเยาวชนมีถิ่นที่อยู่ปกติ ซึ่งศาลเยาวชนและครอบครัวกลางมีเขตอำนาจเฉพาะกรุงเทพมหานครเท่านั้น จะเห็นได้ว่าพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธร อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่อยู่นอกเขตอำนาจของ ศาลเยาวชนและครอบครัวกลางที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่นายสิงห์กระทำความผิด

ในกรณีที่พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบสำนวนการสอบสวนอยู่นอกเขต อำนาจของศาลเยาวชนและครอบครัวที่มีอำนาจพิจารณาคดีนี้ การที่จะมีการประสานงานกัน การทำสำนวนคดีต่างๆ การที่จะเดินทางมายื่นคำร้องขอมัดฟ้องต่อศาลในกรณีที่ฟ้องไม่ทัน ก็จะเป็นการเสียเวลาเนื่องด้วยการเดินทางและสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายจำนวนมาก เช่น เด็กหรือ เยาวชนมีถิ่นที่อยู่ปกติในจังหวัดสงขลาแต่ไปกระทำความผิดที่จังหวัดเชียงใหม่ พนักงานสอบสวนที่รับผิดชอบคือพนักงานสอบสวนจังหวัดเชียงใหม่ แต่เวลาฟ้องต้องฟ้องที่ศาลเยาวชน และครอบครัว จังหวัดสงขลา ในกรณีอย่างนี้เราจะเห็นได้ว่าเกี่ยวเนื่องด้วยระยะทางไกล ถ้า พนักงานสอบสวนทำสำนวนไม่เสร็จ ไม่สามารถฟ้องได้ทันภายใน 30 วัน ถ้าจะต้องให้มีการ ขอมัดฟ้องจะต้องเดินทางไปทำการยื่นคำร้องขอมัดฟ้องครั้งที่ 1 ถ้ายังฟ้องไม่ทันก็ต้องเดิน- ทางมายื่นคำร้องขอมัดฟ้องครั้งที่ 2 อีก ถ้าไม่ทันก็ต้องมัดฟ้องครั้งที่ 3 หรือครั้งที่ 4 อีก ทำให้ เกิดอุปสรรคลำบากในการเดินทางแก่พนักงานสอบสวน ด้วยเหตุนี้กฎหมายจึงได้บัญญัติ ยกเว้นไม่ต้องขอมัดฟ้องในกรณีที่พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบแห่งท้องที่อยู่นอกเขตอำนาจ ของศาลเยาวชนและครอบครัวที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีนั้น โดยให้ขยายระยะเวลาการ ฟ้องออกไปโดยไม่ต้องขอมัดฟ้อง คือไม่ต้องบังคับตามมาตรา 51 วรรค 2 และวรรค 3 แต่ว่า โดยหลักการก็ต้องการให้ฟ้องให้ทันภายใน 30 วัน ดังนั้นในคดีที่มีอัตราโทษอย่างสูงให้จำคุก ไม่เกิน 6 เดือน ก็ต้องฟ้องให้ทันภายใน 30 วันนับแต่วันที่เด็กหรือเยาวชนถูกจับกุม คดีความ ผิดอาญาที่มีอัตราโทษอย่างสูงตามที่กฎหมายกำหนดไว้ให้จำคุกเกิน 6 เดือน แต่ไม่เกินห้าปี จะมีโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตาม พนักงานสอบสวนต้องทำสำนวนพร้อมความเห็นส่งให้ พนักงานอัยการฟ้องคดีต่อศาลให้ทันภายใน 60 วันนับแต่วันที่เด็กหรือเยาวชนถูกจับกุมโดย

ไม่ต้องขอคัดฟ้อง คดีความผิดอาญาที่มีอัตราโทษอย่างสูงให้จำคุกเกินห้าปีขึ้นไป จะมีโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตามต้องฟ้องให้ทันภายใน 90 วันนับแต่วันที่เด็กหรือเยาวชนถูกจับกุมโดยไม่ต้องขอคัดฟ้อง

จะเห็นได้ว่ากรณีพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบขอทำการสอบสวนอยู่ในเขตอำนาจของศาลเยาวชนและครอบครัว ถ้าฟ้องไม่ทันภายใน 30 วัน จะต้องยื่นคำร้องขอคัดฟ้องต่อศาล ส่วนกรณีที่พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบอยู่นอกเขตอำนาจของศาลเยาวชนและครอบครัวไม่ต้องขอคัดฟ้อง พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการสามารถที่จะขยายกำหนดระยะเวลาการฟ้องภายใน 30 วันออกไป โดยไม่ต้องขอคัดฟ้อง แต่พนักงานอัยการก็ต้องคดีให้ทันภายในกำหนดระยะเวลาตามมาตรา 51 วรรค 5

5. การนับระยะเวลาการควบคุมกรณีเด็กหรือเยาวชนหลบหนีจากการควบคุมในระหว่างสอบสวน

มาตรา 52 ในกรณีที่เด็กหรือเยาวชนผู้ต้องหาหลบหนีจากการควบคุมในระหว่างสอบสวนมิให้นับระยะเวลาที่หลบหนีนั้นรวมเข้าในกำหนดระยะเวลาตามมาตรา 51

กรณีที่เด็กหรือเยาวชนถูกจับกุมเมื่อพนักงานสอบสวนสอบปากคำเสร็จแล้วได้ส่งตัวเด็กหรือเยาวชนให้กับสถานพินิจและสถานพินิจให้ควบคุมตัวเด็กหรือเยาวชนไว้ในสถานพินิจ ต่อมาเด็กหรือเยาวชนนั้นหลบหนีไปจากสถานพินิจภายหลังถูกจับกุมตัวมาได้มิให้นับระยะเวลาที่หลบหนีรวมกับระยะเวลาจะต้องฟ้องหรือคัดฟ้อง

ตัวอย่าง 1 นายเด็ค อายุ 17 ปี กระทำความผิดฐานลักทรัพย์ผู้อื่นที่หน้ามหาวิทยาลัยรามคำแหง ถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจสถานีตำรวจนครบาลหัวหมากจับกุมตัวได้เมื่อวันที่ 1 เมษายน เมื่อสอบปากคำเสร็จแล้วได้ส่งตัวให้สถานพินิจควบคุมตัวไว้ พอวันที่ 10 เมษายน นายเด็คหลบหนีไปจากสถานพินิจ อีก 10 วันต่อมา จึงถูกจับได้ ระยะเวลาที่นายเด็คหลบหนีไป 10 วันมิให้นับรวมเข้าในกำหนด 30 วันที่จะต้องฟ้องนายเด็ค

กรณีนี้ถ้านายเด็คไม่หลบหนีพนักงานอัยการจะต้องฟ้องคดีอย่างช้าภายในวันที่ 30 เมษายน ถ้าวันที่ 30 เมษายนฟ้องไม่ทันก็ต้องขอคัดฟ้อง เมื่อนายเด็คหลบหนีไป 10 วันระยะเวลาที่หลบหนีไป 10 วันมิให้นำมาคิด ดังนั้นจะครบกำหนด 30 วันที่จะต้องฟ้องนายเด็คในวันที่ 10 พฤษภาคม ถ้าฟ้องไม่ทันก็ต้องขอคัดฟ้อง

ตัวอย่าง 2 ตามตัวอย่างที่ 1 ถ้านายเด็คหลบหนีไปจากสถานพินิจขณะอยู่ในระหว่าง

ที่ศาลอนุญาตให้ผิดฟ้องครั้งที่ 1 มีกำหนด 15 วัน นับตั้งแต่วันที่ 1 พฤษภาคม ถึงวันที่ 15 พฤษภาคม นายเด็ทถูกควบคุมตัวมาถึงวันที่ 5 พฤษภาคม นายเด็ทหลบหนีไปจากสถานพินิจหนีไปได้ 2 เดือน จึงถูกจับได้ กรณีนี้ก็ไม่ถือว่าพ้นกำหนดการผิดฟ้องครั้งที่ 1 วันที่หลบหนีไป 2 เดือน มิให้นำรวมเข้าในกำหนด 15 วันศาลอนุญาตให้ผิดฟ้องครั้งที่ 1

6. ผลของการฟ้องไม่ทันตามกำหนดระยะเวลา

มาตรา 53 ห้ามมิให้พนักงานอัยการฟ้องคดีเมื่อพ้นกำหนดระยะเวลาตาม มาตรา 51 เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากอัยการสูงสุด

โดยหลักการแล้ว พนักงานอัยการจะต้องฟ้องคดีตามกำหนดระยะเวลาตามมาตรา 51 ถ้าหากว่าล่วงเลยกำหนดระยะเวลาดังกล่าวจะมีผลทำให้พนักงานอัยการไม่สามารถนำคดีนั้นไปฟ้องต่อศาลได้

อย่างไรที่เรียกว่าพ้นกำหนดระยะเวลาตามมาตรา 51

การพ้นกำหนดระยะเวลาตามมาตรา 51 อาจแยกเป็น 2 กรณีได้ ดังนี้

6.1. กรณีพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบอยู่ในเขตอำนาจของศาลเยาวชน และครอบครัว (มาตรา 51 วรรค 1, วรรค 2 และวรรค 3)

6.1.1. คดีที่มีอัตราโทษจำคุกขั้นสูงไม่เกิน 6 เดือน แล้วฟ้องไม่ทันภายใน 30 วัน นับแต่วันที่เด็กหรือเยาวชนถูกจับกุม ตัวอย่างเช่น เยาวชนถูกจับวันที่ 1 เมษายน พนักงานอัยการไม่สามารถฟ้องได้ทันในวันที่ 30 เมษายน ก็เท่ากับว่าพ้นกำหนดระยะเวลาจะนำคดีนั้นไปฟ้องต่อศาลไม่ได้

6.1.2. คดีที่มีอัตราโทษจำคุกขั้นสูงเกิน 6 เดือน แต่ไม่เกิน 5 ปี จะมีโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตาม ซึ่งกฎหมายกำหนดให้มีการขอผิดฟ้องได้ ถ้าพนักงานอัยการไม่สามารถฟ้องได้ทันภายใน 30 วัน นับแต่วันที่เด็กหรือเยาวชนถูกจับกุม ก็จะต้องยื่นคำร้องขอผิดฟ้องต่อศาลเยาวชนและครอบครัว ถ้าไม่ยื่นคำร้องขอผิดฟ้องก็ถือว่าพ้นกำหนดระยะเวลาตามมาตรา 51 หรือกรณีที่ยื่นคำร้องขอผิดฟ้องครั้งที่ 1 ศาลอนุญาตแล้ว เมื่อครบกำหนดแล้วยังฟ้องไม่ทันโดยไม่ได้ยื่นคำร้องขอผิดฟ้องครั้งที่ 2 ก็ถือว่าพ้นกำหนดระยะเวลาตามมาตรา 51 หรือยื่นคำร้องขอผิดฟ้องครั้งที่ 2 ศาลอนุญาตแล้วก็ยังฟ้องไม่ทันตามกำหนดระยะเวลาที่ศาลอนุญาต ก็ถือว่าพ้นกำหนดระยะเวลา

6.1.3. คดีที่มีอัตราโทษจำคุกขั้นสูงเกิน 5 ปี จะมีโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตาม โดยหลักทั่วไปแล้วก็ต้องฟ้องในทันทีภายใน 30 วันนับแต่วันที่เด็กหรือเยาวชนถูกจับกุม ถ้าฟ้องไม่ทันก็ต้องยื่นคำร้องขอผิดฟ้องต่อศาล ซึ่งสามารถจะยื่นคำร้องขอผิดฟ้องได้ถึง 4 ครั้ง ถ้าหากว่ายื่นคำร้องขอผิดฟ้องครั้งที่ 3 หรือครั้งที่ 4 แล้วศาลไม่อนุญาตหรือไม่อนุญาตแล้วฟ้องไม่ทันตามกำหนดระยะเวลาที่ศาลอนุญาต ก็จะนำคดีนั้นไปฟ้องต่อศาลไม่ได้

6.2 กรณีพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบอยู่นอกเขตอำนาจของศาลเยาวชนและครอบครัว (มาตรา 51 วรรค 5)

6.2.1. คดีที่มีอัตราโทษจำคุกขั้นสูงไม่เกิน 6 เดือน พนักงานอัยการจะต้องฟ้องให้ทันภายใน 30 วันนับแต่วันที่เด็กหรือเยาวชนถูกจับกุม ถ้าฟ้องไม่ทันภายใน 30 วัน ก็ถือว่าพ้นกำหนดระยะเวลา

6.2.2. คดีที่มีอัตราโทษจำคุกเกิน 6 เดือนแต่ไม่เกินห้าปี จะมีโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตาม พนักงานอัยการจะต้องฟ้องให้ทันภายใน 60 วัน นับแต่วันที่เด็กหรือเยาวชนถูกจับกุม ถ้าฟ้องไม่ทันภายใน 60 วัน ก็ถือว่าพ้นกำหนดระยะเวลา

6.2.3. คดีที่มีอัตราโทษจำคุกเกิน 5 ปี จะมีโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตาม พนักงานอัยการจะต้องฟ้องให้ทันภายใน 90 วัน นับแต่วันที่เด็กหรือเยาวชนถูกจับกุม ถ้าฟ้องไม่ทันภายใน 90 วันก็ถือว่าพ้นกำหนดระยะเวลา

การห้ามพนักงานอัยการฟ้องคดีเมื่อพ้นกำหนดระยะเวลาตามมาตรา 51 นั้น มิได้ห้ามเด็ดขาดที่จะไม่ให้ฟ้องแต่มีข้อยกเว้นให้ฟ้องคดีได้โดยจะต้องได้รับอนุญาตจากอัยการสูงสุดเสียก่อน ดังนั้นถ้าพนักงานอัยการจะฟ้องคดีที่พ้นกำหนดระยะเวลาตามมาตรา 51 ก็จะต้องขออนุญาตจากอัยการสูงสุดก่อน ซึ่งในทางปฏิบัติก็ต้องชี้แจงแสดงเหตุผลให้ทราบว่าทำไมคดีนี้จึงไม่สามารถฟ้องให้ทันภายในกำหนด หรือเหตุใดจึงไม่มีการขอผิดฟ้อง ซึ่งอัยการสูงสุดจะได้ตรวจสอบควบคุม การทำงานของพนักงานอัยการซึ่งเป็นผู้ได้บังคับบัญชาซึ่งโดยปกติก็มักจะอนุญาตให้ฟ้องได้

การขออนุญาตและถ้าอนุญาตให้ฟ้องคดีก็ต้องมีลักษณะให้เห็นเป็นคำอนุญาตตามที่เข้าใจทั่วไป การที่อธิบดีกรมอัยการ (อัยการสูงสุด) มีความเห็นชี้ขาดให้ฟ้องคดีตามความเห็นแย้งของอธิบดีกรมตำรวจไม่ถือว่าเป็นการอนุญาตให้ฟ้องคดีตามมาตรา 51 (ฎีกาที่ 2778/2522)

ตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกาที่น่าสนใจ

ฎีกาที่ 2497/2521

พนักงานอัยการโจทก์ยื่นฟ้องคดีนี้ไม่ทันภายในกำหนด 30 วัน นับแต่วันที่ผู้ต้องหาถูกจับกุม พนักงานสอบสวนจึงได้ยื่นคำร้องต่อศาลขอฝากฟ้องไว้ถึง 3 คราว โดยเฉพาะคราวที่ 3 นั้น ศาลอนุญาตให้ฝากฟ้องได้จนถึงวันที่ 18 มีนาคม 2521 แต่พนักงานสอบสวนขอให้ปล่อยตัวผู้ต้องหาไป เมื่อวันที่ 17 มีนาคม 2521 อ้างว่าพนักงานสอบสวนสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหา เนื่องจากคดีมีหลักฐานไม่พอฟ้อง ต่อจากนั้น พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการโจทก์ไม่ได้ขอฝากฟ้องคดีนี้ต่อไปอีก ดังนี้ ก็ต้องถือว่าคดีนี้พ้นกำหนดระยะเวลาการยื่นฟ้องตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 24 ทวิ นั้นแล้ว ที่โจทก์ฎีกาว่ามาตรา 24 ทวิ ใช้บังคับเฉพาะกรณีที่เป็นพนักงานสอบสวน มีความเห็นควรสั่งฟ้องผู้ต้องหา แต่คดีนี้เป็นพนักงานสอบสวนมีความเห็นสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหา กรณีจึงนำมาตรา 24 ทวิ มาใช้บังคับไม่ได้ ต้องนำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 141 มาใช้บังคับนั้น

ศาลฎีกาเห็นว่า ไม่ว่ากรณีพนักงานสอบสวนมีความเห็นควรสั่งฟ้องผู้ต้องหาหรือมีความเห็นสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหา ก็ต้องอยู่ในบังคับของมาตรา 24 ทวิ ทั้งสิ้น จะนำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 141 มาใช้บังคับที่โจทก์ฎีกาหาได้ไม่ เมื่อพ้นกำหนดระยะเวลาการยื่นฟ้องตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 24 ทวิ นั้นแล้ว โจทก์มายื่นฟ้องคดีนี้ก็ต้องได้รับอนุญาตจากอธิบดีกรมอัยการดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา 24 จัตวา ที่ศาลล่างทั้งสองไม่รับฟ้องของโจทก์ เพราะโจทก์ไม่ได้รับอนุญาตจากอธิบดีกรมอัยการนั้นชอบแล้วพิพากษายืน

ข้อสังเกต ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ. 2494 มาตรา 24 ทวิ และมาตรา 24 จัตวา ที่อ้างในฎีกานี้ตรงกับพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534 มาตรา 51 และ 53 ตามลำดับ

ฎีกาที่ 2929/2529 จำเลยถูกจับข้อมือมีเฮโรอีนไว้ในครอบครอง โดยมีได้รับอนุญาตขณะเป็นเยาวชน ถูกควบคุมอยู่ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กกลาง พนักงานสอบสวนไม่ขอฝากฟ้อง ศาลจึงปล่อยตัวจำเลยไป แม้ต่อมาจำเลยจะมีอายุเกินกำหนดที่อยู่ในอำนาจศาลคดีเด็กและเยาวชนกลาง เมื่ออัยการโจทก์นำคดีอาญามาฟ้องศาลอาญาเกินกำหนดเวลาตาม พ.ร.บ. วิธีพิจารณาคดีเด็ก พ.ศ. 2494 มาตรา 24 ทวิ โดยมีได้รับอนุญาตจากอธิบดีกรมอัยการ คดีของ

โจทก์จึงต้องห้ามมิให้ฟ้องตามมาตรา 24 จัตวา

ข้อสังเกต ตามมาตรา 5 ได้บัญญัติให้ถืออายุเด็กหรือเยาวชน ในวันที่การกระทำผิดนั้นเกิดขึ้น ดังนั้น ถ้าขณะกระทำความผิด เด็กหรือเยาวชนอายุยังไม่ถึง 18 ปีบริบูรณ์ ต่อมาแม้ขณะฟ้องจำเลยจะอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไปแล้วก็ตาม ก็ยังอยู่ในอำนาจของศาลเยาวชนและครอบครัว ข้อเท็จจริงตามฎีกาที่ 2929/2529 พิจารณาตาม พ.ร.บ. จัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวฯ ก็ต้องฟ้องต่อศาลเยาวชนและครอบครัว เมื่อฟ้องเกินกำหนดเวลา ก็ต้องได้รับอนุญาตจากอัยการสูงสุดเช่นกัน

ฎีกาที่ 3168/2528 จำเลยมีถิ่นที่อยู่ตามปกติ อยู่ในเขตอำนาจของศาลคดีเด็กและเยาวชนจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นศาลที่มีอำนาจพิจารณาและพิพากษา แต่จำเลยกระทำความผิดและถูกจับกุมที่ท่าอากาศยานกรุงเทพฯ พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ คือพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจนครบาลดอนเมือง ต้องบังคับตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ. 2494 มาตรา 24 ทวิ วรรคท้าย ได้รับยกเว้นไม่ต้องส่งสำนวนการสอบสวนให้พนักงานอัยการ เพื่อยื่นฟ้องต่อศาลภายในกำหนดระยะเวลา 30 วัน นับแต่วันจับกุมหรือผิดฟ้องตามมาตรา 24 ทวิ วรรคหนึ่ง วรรคสอง และวรรคสาม และไม่อยู่ในบังคับของมาตรา 24 จัตวา พนักงานอัยการประจำศาลคดีเด็กและเยาวชนจังหวัดเชียงใหม่ จึงยื่นฟ้องต่อศาลคดีเด็กและเยาวชนจังหวัดเชียงใหม่ได้โดยไม่ต้องได้รับอนุญาตจากอธิบดีกรมอัยการ

ฎีกานี้เป็นการวินิจฉัยตาม พ.ร.บ. จัดตั้งศาลเด็กฯ หากพิจารณาตาม พ.ร.บ. จัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวฯ พ.ศ. 2534 ก็ต้องอยู่ในบังคับของมาตรา 51 วรรคห้า หากฟ้องเกินกำหนด ก็ต้องขออนุญาตต่ออัยการสูงสุดตามมาตรา 53 ก่อน

เมื่อพ้นกำหนดเวลาตามมาตรา 51 แล้ว ต้องขออนุญาตจากอัยการสูงสุดก่อน จึงจะฟ้องเด็กหรือเยาวชนได้ จะอ้างมาตรา 141 แห่ง ป.วิ.อ. มาใช้บังคับไม่ได้ ดูฎีกาที่ 2497/2521, 10/2522

ฎีกาที่ 1615/2517 การขังตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 142, 2(22) หมายถึงการกักขังจำเลยหรือผู้ต้องหาโดยศาลในคดีธรรมดา ซึ่งตัวจำเลยอยู่ในอำนาจของศาลอยู่แล้ว แต่คดีซึ่งอยู่ในอำนาจศาลคดีเด็กและเยาวชนนั้น การควบคุมตัวจำเลยในระหว่างการสอบสวนเป็นการควบคุมโดยผู้บัญชาการสถานพินิจ ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ. 2494 มาตรา 24 แก้วไข (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2506 มาตรา 7 ตัวจำเลยยังมีได้ผ่านเข้ามาอยู่ในความควบคุมของศาล พระราชบัญญัติวิธี

พิจารณาคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ. 2494 มาตรา 33 ยังมีข้อความชี้ให้เห็นด้วยว่า จำเลย จะเข้ามาอยู่ในความควบคุมของศาลก็ต่อเมื่อโจทก์ได้ฟ้องจำเลยต่อศาล

ดังนั้น เมื่อพนักงานอัยการโจทก์ยื่นฟ้องจำเลยต่อศาลคดีเด็กและเยาวชนนั้นถ้าจำเลย มิได้ถูกควบคุมตัวอยู่ตั้งที่โจทก์กล่าวในฟ้องเพราะความจริงจำเลยได้หลบหนีไปจากสถาน พิณิจและคุ้มครองเด็กแล้ว และเมื่อไม่มีตัวจำเลยอยู่ในความควบคุมของศาลในขณะที่ฟ้อง ก็ไม่ชอบที่ศาลจะสั่งประทับฟ้องไว้

ข้อสังเกต ตาม พ.ร.บ. วิธีพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ. 2494 มาตรา 24 และ 33 ที่อ้างในฎีกาฉบับนี้ ตรงกับ พ.ร.บ. จัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวฯ พ.ศ. 2534 มาตรา 50 และ 57 ตามลำดับ

ฎีกาที่ 528/2530 จำเลยเป็นเยาวชนถูกจับกุมและควบคุมในคดีอื่น ต่อมา พนักงานสอบสวนแจ้งข้อหาคดีนี้ให้จำเลยทราบ ก็ไม่ได้ว่าจำเลยถูกจับกุมและควบคุมใน คดีนี้ การนับระยะเวลาตามมาตรา 24 ทวิ แห่ง พ.ร.บ. วิธีพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ. 2494 ยังไม่เกิดขึ้น ดังนั้น การฟ้องคดีนี้จึงไม่อยู่ในบังคับของมาตรา 24 จัตวา แห่ง พ.ร.บ. ดังกล่าว

7. การควบคุมเด็กหรือเยาวชนโดยไม่ต้องฟ้องร้อง

เป็นการดำเนินการอย่างไม่เป็นทางการโดยไม่ต้องนำคดีไปฟ้องต่อศาลเยาวชนและ ครอบครัว เมื่อผู้อำนวยการสถานพิณิจเห็นว่าคดีนั้นไม่มีความจำเป็นถึงขั้นที่จะได้รับการ พิจารณาคดีในศาล ซึ่งกรณีส่วนมากจะเป็นความผิดเล็กน้อย ซึ่งกฎหมายได้บัญญัติไว้ดังนี้

มาตรา 63 ในกรณีที่เด็กหรือเยาวชนต้องหาว่ากระทำความผิดเมื่อผู้อำนวยการสถานพิณิจพิจารณาโดยคำนึงถึงอายุ ประวัติ ความประพฤติ สติปัญญา การศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ ฐานะ ตลอดจนสิ่งแวดล้อมเกี่ยวกับเด็กหรือเยาวชนและ พฤติการณ์ต่างๆ แห่งคดีแล้วเห็นว่าเด็กหรือเยาวชนอาจกลับตนเป็นคนดีได้โดยไม่ต้องฟ้อง และเด็กหรือเยาวชนนั้นยินยอมที่จะอยู่ในความควบคุมของสถานพิณิจด้วยแล้ว ให้ผู้อำนวยการสถานพิณิจแจ้งความเห็นไปยังพนักงานอัยการ ถ้าพนักงานอัยการเห็นชอบด้วย ให้มี อำนาจสั่งไม่ฟ้องเด็กหรือเยาวชนนั้นได้ คำสั่งไม่ฟ้องของพนักงานอัยการนั้นให้เป็นที่สุด

การควบคุมเด็กหรือเยาวชนในสถานพิณิจตามวรรคหนึ่ง ให้มีกำหนดเวลาตาม ที่ผู้อำนวยการสถานพิณิจเห็นสมควร แต่ต้องไม่เกินสองปี

บทบัญญัติมาตรานี้มิให้ใช้บังคับแก่การกระทำความผิดอาญาที่มีอัตราโทษอย่างสูงตามที่กฎหมายกำหนดไว้ให้จำคุกเกินกว่าห้าปีขึ้นไป

การควบคุมเด็กหรือเยาวชนโดยไม่ต้องฟ้องนี้ เมื่อสถานพินิจได้รับมอบตัวเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดจากพนักงานสอบสวนแล้ว ผู้อำนวยการสถานพินิจก็จะต้องสั่งให้พนักงานคุมประพฤติทำการสืบเสาะข้อเท็จจริงตามมาตรา 34 (1) ซึ่งเมื่อผู้อำนวยการสถานพินิจได้รับรายงานผลการสืบเสาะข้อเท็จจริงต่างๆ โดยคำนึงถึง อายุ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ ตลอดจนสิ่งแวดล้อมเกี่ยวกับเด็กหรือเยาวชน และพฤติการณ์ต่างๆ แห่งคดีแล้ว เห็นว่าเด็กหรือเยาวชนมีแนวโน้มที่น่าเชื่อว่าจะกลับตัวเป็นคนดีได้โดยไม่จำเป็นต้องนำคดีไปฟ้องต่อศาล ผู้อำนวยการสถานพินิจก็จะดำเนินการสอบถามความสมัครใจของเด็กหรือเยาวชนว่ายินยอมที่จะถูกควบคุมตัวไว้ในสถานพินิจแทนการที่จะถูกฟ้องคดีต่อศาลใหม่ ถ้าเด็กหรือเยาวชนยินยอม ผู้อำนวยการสถานพินิจก็ต้องทำความเห็นเสนอไปยังพนักงานอัยการ ถ้าพนักงานอัยการเห็นชอบด้วยที่จะสั่งไม่ฟ้อง ก็ให้พนักงานอัยการมีอำนาจสั่งไม่ฟ้อง คำสั่งไม่ฟ้องของพนักงานอัยการนั้นให้เป็นที่สุด คือ ถือว่าคดีนี้ถึงที่สุดแล้วโดยไม่มี การฟ้องคดีต่อศาล ผู้ใดจะอุทธรณ์ ฎีกา หรือนำมาฟ้องคดีใหม่ไม่ได้

การควบคุมเด็กหรือเยาวชนไว้ในสถานพินิจโดยไม่ต้องฟ้องคดีต่อศาลนี้ ผู้อำนวยการสถานพินิจมีอำนาจใช้ดุลยพินิจสั่งให้ควบคุมได้ตามกำหนดเวลาที่เห็นสมควรแต่กำหนดเวลาอย่างสูงต้องไม่เกินสองปี (มาตรา 63 วรรค 2)

ข้อยกเว้น ความเห็นของผู้อำนวยการสถานพินิจนี้มิให้ใช้บังคับแก่การกระทำความผิดอาญาที่มีอัตราโทษอย่างสูงตามที่กฎหมายกำหนดไว้ให้จำคุกเกินกว่าห้าปีขึ้นไป (มาตรา 63 วรรค 3)

ข้อสังเกต การควบคุมเด็กหรือเยาวชนที่ต้องหาว่ากระทำความผิดโดยไม่ต้องฟ้องคดีต่อศาลเยาวชนและครอบครัว เป็นวิธีการดำเนินการอย่างไม่เป็นทางการ การที่จะยุติคดีต้องประกอบด้วยหลักเกณฑ์ ดังนี้คือ

- 1) ผู้อำนวยการสถานพินิจต้องมีความเห็นว่าไม่จำเป็นต้องฟ้องคดีต่อศาล เพราะเด็กหรือเยาวชนสามารถกลับตัวเป็นคนดีได้
- 2) เด็กหรือเยาวชนต้องสมัครยินยอมที่จะอยู่ในความควบคุมของสถานพินิจ ถ้าเด็กหรือเยาวชนไม่ยินยอมจะใช้วิธีนี้ไม่ได้
- 3) พนักงานอัยการต้องเห็นชอบด้วย เพราะผู้ที่จะมีอำนาจสั่งฟ้องหรือ

ไม่ฟ้อง คือพนักงานอัยการ ซึ่งโดยปกติถ้าสำนวนการสอบสวนน่าเชื่อว่าเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดจริง พนักงานอัยการจะต้องสั่งฟ้องเสมอ ดังนั้นอำนาจนี้จึงถูกคานอำนาจโดยพนักงานอัยการ ถ้าพนักงานอัยการไม่เห็นด้วย พนักงานอัยการก็จะสั่งฟ้องคดีไปตามปกติ

4) อัตราโทษที่เด็กหรือเยาวชนต้องหาว่ากระทำความผิด จะต้องเป็นคดีที่มีอัตราโทษจำคุกขั้นสูงไม่เกิน 5 ปี เช่น ความผิดฐานลักทรัพย์ อัตราโทษจำคุกขั้นสูงไม่เกิน 3 ปี หรือความผิดฐานวิ่งราวทรัพย์ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี ถ้ากฎหมายระบุอัตราโทษขั้นสูงไม่เกิน 5 ปี ก็ยังอยู่ในอำนาจที่จะใช้วิธีการควบคุมโดยไม่ต้องฟ้องตามมาตรา 63 ได้ แต่ถ้าอัตราโทษขั้นสูงเกินห้าปี จะใช้วิธีการนี้ไม่ได้ เช่น ความผิดฐานชิงทรัพย์ ซึ่งมีอัตราโทษจำคุกตั้งแต่ 5 ปี ถึง 10 ปี หรือความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่นจนเป็นเหตุให้ผู้ถูกกระทำร้ายรับอันตรายสาหัส ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงสิบปี อย่างนี้ถึงแม้ผู้อำนวยการสถานพินิจจะเห็นว่าไม่ควรฟ้อง และเด็กหรือเยาวชนสมัครใจยินยอมอยู่ในความควบคุมและพนักงานอัยการเห็นชอบด้วยก็ตาม ถ้ามีหลักฐานเพียงพอว่าเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดจริง พนักงานอัยการจะสั่งไม่ฟ้องไม่ได้ พนักงานอัยการจะต้องสั่งฟ้องเพราะอัตราโทษเกินกว่าที่กฎหมายให้อำนาจไว้

8. ผู้มีอำนาจฟ้องคดีอาญาต่อศาลเยาวชนและครอบครัว

ผู้ที่จะมีอำนาจฟ้องคดีอาญาต่อศาลเยาวชนและครอบครัวได้แก่

- 8.1. พนักงานอัยการ
- 8.2. ผู้เสียหาย

8.1. พนักงานอัยการ กฎหมายได้กำหนดให้อัยการสูงสุดแต่งตั้งพนักงานอัยการเพื่อดำเนินการฟ้องคดี

มาตรา 66 ในท้องที่ศาลเยาวชนและครอบครัวเปิดดำเนินการแล้วให้อัยการสูงสุดแต่งตั้งพนักงานอัยการคนหนึ่งหรือหลายคนตามความจำเป็นเพื่อให้มีหน้าที่ดำเนินคดีที่มีข้อหาว่าเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดและจะต้องฟ้องต่อศาลเยาวชนและครอบครัว

ในท้องที่ศาลเยาวชนและครอบครัวเปิดดำเนินการแล้วให้อำนาจอัยการสูงสุดเป็นผู้แต่งตั้งพนักงานอัยการคนหนึ่งหรือหลายคนตามความจำเป็นเพื่อให้มีหน้าที่ดำเนินคดีข้อหาที่เด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดซึ่งจะต้องฟ้องต่อศาลเยาวชนและครอบครัว

พนักงานอัยการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (5) ได้แก่เจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ฟ้องผู้ต้องหาต่อศาล ทั้งนี้จะเป็นข้าราชการในกรมอัยการ (สำนักงานอัยการสูงสุด) หรือเจ้าพนักงานอื่นผู้มีอำนาจเช่นนั้นก็ได้

กล่าวโดยทั่วไปแล้ว พนักงานอัยการ หมายถึงพนักงานอัยการที่มีหน้าที่เป็น ทนายแผ่นดินมีอำนาจหน้าที่ดำเนินคดีทั้งหลายในนามรัฐบาล

8.2. กรณีผู้เสียหายฟ้องคดีอาญาเองจะต้องได้รับอนุญาตจากผู้อำนวยการ สถานพินิจ

มาตรา 64 ห้ามมิให้ผู้เสียหายฟ้องคดีอาญาซึ่งมีข้อหาว่าเด็กหรือ เยาวชนกระทำความผิดต่อศาลเยาวชนและครอบครัว เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากผู้อำนวยการ สถานพินิจที่เด็กหรือเยาวชนนั้นอยู่ในเขตอำนาจ

เมื่อผู้อำนวยการสถานพินิจได้รับการร้องขอของผู้เสียหายที่จะฟ้องคดี อาญาตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้ผู้อำนวยการสถานพินิจดำเนินการสืบสวนและสอบสวนว่าข้อ กล่าวหาอันนั้นมีมูลสมควรอนุญาตให้ผู้เสียหายฟ้องหรือไม่ แล้วแจ้งให้ผู้เสียหายทราบว่าจะอนุญาต ให้ฟ้องหรือไม่อนุญาตให้ฟ้อง

ในกรณีที่ผู้อำนวยการสถานพินิจไม่อนุญาตให้ฟ้อง ผู้เสียหายจะร้อง ต่อศาลขอให้สั่งอนุญาตก็ได้ ในกรณีเช่นว่านี้ให้ศาลเรียกผู้อำนวยการสถานพินิจมาสอบถาม แล้วสั่งตามที่เห็นสมควร คำสั่งศาลให้เป็นที่สุด

เมื่อศาลเยาวชนและครอบครัวได้รับฟ้องของผู้เสียหายแล้ว ให้ผู้- อำนวยการสถานพินิจดำเนินการตามมาตรา 55 ตามควรแก่กรณี

ผู้เสียหายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (4) หมายถึงบุคคลผู้ได้รับความเสียหายเนื่องจากการกระทำผิดฐานใดฐานหนึ่ง รวมทั้ง บุคคลอื่นที่มีอำนาจจัดการแทนได้ ดังบัญญัติไว้ในมาตรา 4-5-6

ดังนั้น ผู้เสียหายจึงหมายถึง ตัวบุคคลผู้ได้รับความเสียหายจริงๆ และผู้มี อำนาจจัดการแทนดังบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา) มาตรา 4-5-6

พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวฯ ได้บัญญัติห้ามมิให้ผู้ เสียหายฟ้องคดีอาญาซึ่งมีข้อหาว่าเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดต่อศาลเยาวชนและครอบ ครว้ ทั้งนี้ก็เพื่อเป็นการตรวจสอบให้ความคุ้มครองและป้องกันการกลั่นแกล้งเด็กหรือเยาวชน

เช่น ในเรื่องของนายจ้าง ลูกจ้าง หรือการใช้แรงงานเด็ก ซึ่งเด็กอาจจะถูกกลั่นแกล้งในเรื่อง การโกงค่าแรงงาน หรือการใช้แรงงานเด็กอย่างผิดกฎหมาย เด็กอาจจะลาออกก็ไม่ให้ออก เลยกลั่นแกล้งหาว่าเด็กลักทรัพย์นายจ้าง โดยการแต่งทนายความฟ้องเอง ซึ่งถ้ากฎหมายยอม ให้ผู้เสียหายฟ้องคดีได้โดยลำพังกว่าที่เด็กหรือเยาวชนจะพิสูจน์ตนเองได้ว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ ก็จะต้องเสียเวลาและเงินทอง เพราะเมื่อศาลไต่สวนมูลฟ้องแล้วประทับฟ้องเด็กหรือเยาวชนก็จะ ตกเป็นจำเลย ถ้าไม่มีหลักทรัพย์มาค้ำประกันก็จะถูกควบคุมตัว ซึ่งการดำเนินคดีในแต่ละคดี ก็กินเวลานาน ซึ่งจะทำให้จิตใจเด็กหรือเยาวชนถูกกระทบกระเทือน กฎหมายจึงกำหนดว่า ผู้เสียหายจะฟ้องคดีอาญาเองจะต้องได้รับอนุญาตจากผู้อำนวยการสถานพินิจที่เด็กหรือเยาวชนอยู่ในเขตอำนาจ โดยผู้เสียหายจะต้องยื่นคำร้องขออนุญาตฟ้องคดีต่อผู้อำนวยการสถานพินิจ เมื่อผู้อำนวยการสถานพินิจได้รับคำร้องแล้ว ผู้อำนวยการสถานพินิจจะส่งพนักงานคุมประพฤติไปดำเนินการสืบสวนและสอบสวนข้อกล่าวหาว่า มีมูลความจริงหรือไม่ ถ้าเห็นว่า มีมูลความจริงก็จะอนุญาตให้ผู้เสียหายฟ้องคดีได้ แต่ถ้าเห็นว่าคดีไม่มีมูลก็จะไม่อนุญาตให้ฟ้อง โดยจะส่งลงในคำร้องว่าอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้ฟ้อง

ในกรณีที่ผู้อำนวยการสถานพินิจไม่อนุญาตให้ฟ้องผู้เสียหายจะร้องขอต่อศาล ให้ส่งอนุญาตก็ได้ ซึ่งเมื่อศาลได้รับคำร้อง ศาลก็จะเรียกผู้อำนวยการสถานพินิจมาสอบถาม แล้วสั่งตามที่ศาลเห็นสมควร คำสั่งศาลที่ส่งอนุญาตให้ฟ้องหรือไม่อนุญาตให้ฟ้องเป็นที่สุด คือ ห้ามไม่ให้โต้แย้งอุทธรณ์คำสั่งศาล

กรณีที่ผู้เสียหายฟ้องเอง เมื่อได้รับอนุญาตจากผู้อำนวยการสถานพินิจที่เด็กหรือเยาวชนอยู่ในเขตอำนาจ ซึ่งคำสั่งอนุญาตจะสั่งทำคำร้องที่ผู้เสียหายขออนุญาต และแนบมากับคำฟ้องยื่นต่อศาลแล้ว ศาลจะสั่งว่า “นัดไต่สวนมูลฟ้องสำเนาให้จำเลย แจ้งวันนัดไต่สวนให้จำเลย บิดามารดาผู้ปกครองจำเลยและสถานพินิจ”

หากไม่ปรากฏคำอนุญาตของผู้อำนวยการสถานพินิจ ศาลจะสั่งในคำฟ้องว่า “โจทก์ฟ้องคดีโดยมิได้รับอนุญาตจากผู้อำนวยการสถานพินิจ ต้องห้ามตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวฯ มาตรา 64 จึงไม่ประทับฟ้อง”

เมื่อศาลไต่สวนแล้วเห็นว่าคดีมีมูลก็จะสั่งว่า “ประทับฟ้อง นัดสอบ หมายเรียกจำเลย แจ้งบิดามารดาผู้ปกครองและสถานพินิจ”

อุทธรณ์ พนักงานอัยการ ฟ้องจำเลยซึ่งเป็นเยาวชนต่อศาลคดีเด็กและเยาวชนในข้อหาว่าข่มขืนกระทำชำเรา ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 276 อันมีระวาง

โทษจำคุกถึงยี่สิบปี ในระหว่างการพิจารณาของศาลชั้นต้น ผู้เสียหายยื่นคำร้องขอเข้าเป็นโจทก์ร่วมกับพนักงานอัยการ จำเลยคัดค้านว่าผู้เสียหายไม่ได้รับอนุญาตจากผู้อำนวยการสถานพินิจ จะขอเข้าเป็นโจทก์ร่วมไม่ได้ ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า กรณีที่ผู้เสียหายขอเข้าเป็นโจทก์ร่วมนั้น คดีมีโจทก์อยู่แล้วตั้งแต่แรก ผู้เสียหายมิได้เป็นผู้ริเริ่มฟ้องคดี ผู้ริเริ่มฟ้องคือพนักงานอัยการ คำร้องขอเข้าเป็นโจทก์ร่วมไม่ใช่คำฟ้องตามความหมายของมาตรา 31 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ. 2494 ทนายผู้เสียหายลงชื่อในคำร้องขอเข้าร่วมเป็นโจทก์ได้ เพราะคำร้องนี้ไม่ใช่คำฟ้อง ศาลชอบที่จะสั่งอนุญาตได้โดยไม่ต้องฟังความเห็นของผู้อำนวยการสถานพินิจก่อน (ฎีกาที่ 629/2501)

หมายเหตุ มาตรา 31 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ. 2494 ปัจจุบันคือ มาตรา 64 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534

ในกรณีที่ผู้เสียหายฟ้องคดีเองเมื่อศาลเยาวชนและครอบครัวได้รับฟ้องของผู้เสียหายแล้ว ให้ผู้อำนวยการสถานพินิจดำเนินการตามมาตรา 55 ควรรแก่กรณี ก็คือ การสืบเสาะข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเรื่อง อายุ ประวัติ ความประพฤติ สถิติปัญญา การศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ และฐานะของเด็กหรือเยาวชน ซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดและของบิดามารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลซึ่งเด็กหรือเยาวชนนั้นอาศัยอยู่ตลอดจนสิ่งแวดล้อมทั้งปวงเกี่ยวกับตัวเด็กหรือเยาวชนนั้น รวมทั้งสาเหตุแห่งการกระทำความผิด แล้วทำรายงานเสนอศาลเพื่อประกอบการพิจารณาคดีของศาล

ข้อสังเกต กรณีผู้เสียหายฟ้องคดีเองนี้ จะไม่มีการจับกุมเด็กหรือเยาวชน และเด็กหรือเยาวชนยังไม่อยู่ในความควบคุมของสถานพินิจจนกว่าศาลจะประทับฟ้อง

9. การถอนฟ้องคดีอาญา

มาตรา 65 ก่อนที่ศาลเยาวชนและครอบครัวจะอนุญาตให้โจทก์ถอนฟ้องคดีที่เด็กหรือเยาวชนต้องหาว่ากระทำความผิด ให้ศาลแจ้งให้ผู้อำนวยการสถานพินิจที่เด็กหรือเยาวชนนั้นอยู่ในเขตอำนาจทราบก่อน ในกรณีเช่นนี้ถ้าผู้อำนวยการสถานพินิจพิจารณาโดยคำนึงถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเด็กหรือเยาวชนตามมาตรา 63 แล้วเห็นว่าเพื่อสวัสดิภาพและอนาคตของเด็กหรือเยาวชน สมควรให้มีการคุมความประพฤติของเด็กหรือเยาวชนนั้นก็ให้เสนอความเห็นต่อศาล ถ้าศาลเห็นสมควร ก็ให้ศาลมีอำนาจกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุมความ

ประพฤติของเด็กหรือเยาวชนได้และให้นำมาตรา 100 และมาตรา 101 มาใช้บังคับโดยอนุโลม

การถอนฟ้องคดีอาญาตามมาตรา 101 ใช้บังคับทั้งกรณีที่เป็นพนักงานอัยการเป็นโจทก์ และในกรณีที่ผู้เสียหายเป็นโจทก์ขอถอนฟ้องคดี ดังนั้นเมื่อโจทก์ไม่ว่าจะเป็นพนักงานอัยการหรือผู้เสียหายยื่นคำร้องขอถอนฟ้องคดีก่อนที่ศาลจะอนุญาตให้ถอนฟ้อง กฎหมายกำหนดให้ศาลแจ้งให้ผู้อำนวยการสถานพินิจที่เด็กหรือเยาวชนนั้นอยู่ในเขตอำนาจทราบก่อน นั่นก็คือต้องการทราบความคิดเห็นของผู้อำนวยการสถานพินิจก่อนเพราะผู้อำนวยการสถานพินิจเป็นผู้รู้ข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็กหรือเยาวชน และใกล้ชิดกับเด็กมากกว่าศาล เพราะเป็นผู้ที่สั่งให้พนักงานคุมประพฤติไปดำเนินการสืบเสาะข้อเท็จจริง และสิ่งแวดล้อมทั้งปวงเกี่ยวกับตัวเด็กหรือเยาวชน ผู้อำนวยการสถานพินิจย่อมต้องรู้ข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็กหรือเยาวชนดีหากเห็นว่ข้อเท็จจริงต่างๆ เหล่านั้นแสดงว่าเด็กยังไม่ได้กระทำความผิด แต่ก็อาจเป็นสาเหตุให้เด็กกระทำความผิดได้โดยง่าย สมควรป้องกันโดยให้มีการคุมประพฤติเพื่อป้องกันมิให้กระทำความผิด เช่น เด็กชายดำ อายุ 14 ปี ถูกพนักงานอัยการฟ้องต่อศาลเยาวชนและครอบครัวในความผิดฐานลักทรัพย์ต่อมาพนักงานอัยการขอถอนฟ้อง เนื่องจากได้หลักฐานใหม่ว่า เด็กชายดำมิได้เป็นผู้ลักทรัพย์แต่เป็นเด็กชายแดง ซึ่งเป็นเพื่อนของเด็กชายดำเป็นผู้ลักทรัพย์ไป จึงขอถอนฟ้อง เช่นนี้ถ้าผู้อำนวยการสถานพินิจได้รับผลรายงานการสืบเสาะมาว่าเด็กชายดำชอบหนีเที่ยวกลางคืนและมั่วสุมกับกลุ่มผู้กระทำความผิดอยู่บ่อยๆ อาจเป็นสาเหตุให้กระทำความผิดได้ง่าย ผู้อำนวยการสถานพินิจก็อาจจะเสนอความเห็นต่อศาลให้กำหนดเงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติเด็กชายดำ ซึ่งถ้าศาลเห็นด้วยก็จะกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติของเด็กชายดำ ก่อนอนุญาตให้โจทก์ถอนฟ้อง

หรือกรณีที่เด็กหรือเยาวชนกระทำความผิด ซึ่งกฎหมายกำหนดให้เป็นความผิดอันยอมความได้ เมื่อฟ้องต่อศาลแล้วต่อมาพ่อแม่หรือญาติพี่น้องของเยาวชนที่กระทำความผิดไปเจรจากดลงชดใช้ค่าเสียหายให้กับผู้เสียหายได้ ผู้เสียหายเมื่อได้รับการชดใช้แล้วจึงได้มายื่นคำร้องขอถอนฟ้องต่อศาล แต่จากรายงานการสืบเสาะข้อเท็จจริงของพนักงานคุมประพฤติทำให้ผู้อำนวยการสถานพินิจทราบว่าเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดจริง และมีความประพฤติเสียหาย การที่จะยอมให้โจทก์ถอนฟ้อง โดยที่เด็กหรือเยาวชนไม่ได้รับการพิจารณาอะไรเลย เด็กหรือเยาวชนนั้นอาจจะมีความรู้สึกที่ตัวเองทำผิดแต่ไม่ถูกลงโทษอะไรเลย อาจจะทำให้ขาดความยับยั้งชั่งใจ ขาดความเหนียวรั้งจิตใจอาจจะไปกระทำความผิดขึ้นอีกโดยง่าย

ดังนั้น กฎหมายจึงได้กำหนดว่าก่อนที่ศาลจะอนุญาตให้โจทก์ถอนฟ้อง ให้ศาลแจ้งให้ผู้
อำนวยการสถานพินิจทราบก่อน ก็คือการถามความเห็นนั่นเอง เมื่อผู้อำนวยการสถานพินิจ
เสนอความเห็น ถ้าศาลเห็นด้วย ก็จะสั่งให้มีการคุมประพฤติ ซึ่งเงื่อนไขในการคุมประพฤติตาม
มาตรา 100 มีดังนี้ คือ

มาตรา 100 ในกรณีที่ศาลพิพากษาว่าเด็กหรือเยาวชนซึ่งเป็นจำเลยไม่มีความผิดและปล่อยเด็กหรือเยาวชนไป ถ้าศาลเห็นว่ามีความเหมาะสมจะกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับความประพฤติของเด็กหรือเยาวชนนั้นด้วย ก็ให้ศาลมีอำนาจกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติข้อเดียวหรือหลายข้อไว้ในคำพิพากษา ดังต่อไปนี้

(1) ห้ามมิให้เด็กหรือเยาวชนเข้าไปในสถานที่หรือท้องที่ใดอันจะจูงใจให้เด็กหรือเยาวชนประพฤติชั่ว

(2) ห้ามมิให้เด็กหรือเยาวชนออกนอกสถานที่อยู่อาศัยในเวลากลางคือวัน แต่จะมีเหตุจำเป็นหรือได้รับอนุญาตจากบิดามารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย

(3) ห้ามมิให้เด็กหรือเยาวชนคบหาสมาคมกับบุคคลหรือประเภทบุคคลที่ศาลเห็นไม่สมควร

(4) ห้ามมิให้เด็กหรือเยาวชนกระทำการใดอันจะจูงใจให้เด็กหรือเยาวชนนั้นประพฤติชั่ว

(5) ให้เด็กหรือเยาวชนไปรายงานตัวต่อศาลหรือพนักงานคุมประพฤติ หรือพนักงานสังคมสงเคราะห์ที่ผู้อำนวยการสถานพินิจมอบหมายเป็นครั้งคราว

(6) ให้เด็กหรือเยาวชนไปศึกษา เข้ารับการฝึกอบรม หรือประกอบอาชีพ เป็นกิจจะลักษณะ

ในการกำหนดเงื่อนไขตามวรรคหนึ่ง ให้ศาลกำหนดระยะเวลาที่จะให้เด็กหรือเยาวชนปฏิบัติตามเงื่อนไขนั้นด้วย แต่ต้องไม่เกินกว่าเด็กหรือเยาวชนนั้นมีอายุครบยี่สิบสี่ปีบริบูรณ์

เงื่อนไขตามที่ศาลได้กำหนดตามวรรคหนึ่งนั้น ถ้าภายหลังความปรากฏแก่ศาลเองหรือปรากฏจากรายงานของบุคคลตามมาตรา 101 วรรคหนึ่งว่า ข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์เกี่ยวกับการกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุมประพฤติเด็กหรือเยาวชนนั้นได้เปลี่ยนแปลงไปเมื่อศาลเห็นสมควร อาจแก้ไขเพิ่มเติมหรือเพิกถอนข้อหนึ่งข้อใดหรือทุกข้อก็ได้หรือจะกำหนด

เงื่อนไขเพิ่มเติมก็ได้

มาตรา 101 เมื่อศาลได้กำหนดตามมาตรา 100 แล้วให้เป็นหน้าที่ของพนักงานคุมประพฤติหรือพนักงานสังคมสงเคราะห์ที่ผู้อำนวยการสถานพินิจมอบหมายที่จะสอดส่องและทำรายงานเสนอต่อศาล

ในกรณีที่เด็กหรือเยาวชนไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนด ศาลมีอำนาจออกหมายเรียกหรือหมายจับเด็กหรือเยาวชนนั้นมาตักเตือน หรือส่งตัวเด็กหรือเยาวชนนั้นไปกักและอบรมหรือฝึกและอบรมในสถานพินิจหรือสถานฝึกและอบรมที่ได้รับใบอนุญาตตามมาตรา 20 (2) แห่งหนึ่งแห่งใดเป็นเวลาไม่เกินหนึ่งปีก็ได้ แต่ต้องไม่เกินกว่าเด็กหรือเยาวชนนั้นมีอายุครบยี่สิบสี่ปีบริบูรณ์

เงื่อนไขที่ศาลกำหนดเพื่อคุมความประพฤติให้ศาลกำหนดระยะเวลาที่ให้เด็กหรือเยาวชนปฏิบัติไว้ด้วย แต่กำหนดระยะเวลาต้องไม่เกินกว่าที่เด็กหรือเยาวชนมีอายุครบยี่สิบสี่ปีบริบูรณ์ และหลังจากที่ศาลกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติเด็กหรือเยาวชนนั้น ถ้ามีเหตุการณ์เปลี่ยนแปลงศาลก็มีอำนาจที่จะแก้ไขหรือเพิ่มเติมเงื่อนไขที่ยังมีได้กำหนดให้เด็กหรือเยาวชนปฏิบัติได้

ถ้าเด็กหรือเยาวชนไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนด ศาลก็มีอำนาจออกหมายเรียกหรือหมายจับเด็กหรือเยาวชนมาตักเตือน หรือเมื่อเห็นว่ายังฝ่าฝืนเงื่อนไขที่ศาลกำหนด ศาลก็มีอำนาจที่จะส่งตัวเด็กหรือเยาวชนไปกักและอบรมหรือฝึกและอบรมในสถานพินิจหรือสถานฝึกอบรมที่ได้รับอนุญาต เป็นเวลาไม่เกิน 1 ปีได้ แต่ต้องไม่เกินกว่าที่เด็กหรือเยาวชนมีอายุครบยี่สิบสี่ปีบริบูรณ์

ข้อสังเกต ศาลเยาวชนและครอบครัวมีอำนาจสั่งคุมประพฤติเด็กหรือเยาวชนได้ แม้เด็กหรือเยาวชนไม่ได้กระทำความผิด (โจทก์ถอนฟ้อง) ซึ่งต่างกับศาลธรรมดา ศาลจะสั่งคุมประพฤติได้ก็ต่อเมื่อพิพากษาว่าจำเลยกระทำความผิดเท่านั้น

ส่วนในเรื่องการถอนฟ้องก็ต้องเป็นไปตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (มาตรา 6 ให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาใช้บังคับเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับบทแห่งพระราชบัญญัตินี้) โดยเหตุที่คดีอาญาเป็นคดีที่เกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพของบุคคลเป็นส่วนใหญ่ และกระทบกระเทือนความสงบเรียบร้อยของสังคม ดังนั้น วิธีถอนฟ้องจึงต้องรัดกุมพอสมควร ซึ่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้บัญญัติหลักเกณฑ์ไว้ดังนี้

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 35 “ คำร้องขอถอนฟ้องคดีอาญาจะ

ยื่นเวลาใดก่อนมีคำพิพากษาของศาลชั้นต้นก็ได้ ศาลจะมีคำสั่งอนุญาตหรือมิอนุญาตให้ถอน
ก็ได้ แล้วแต่ศาลจะเห็นสมควรประการใด ถ้าคำร้องนั้นได้ยื่นในภายหลังเมื่อจำเลยให้การแก้
คดีแล้ว ให้ถามจำเลยว่าจะคัดค้านหรือไม่ แล้วให้ศาลจดค่าแกลงของจำเลยไว้ ในกรณีที่
จำเลยคัดค้านการถอนฟ้อง ให้ศาลยกคำร้องขอถอนฟ้องนั้นเสีย”

คดีความผิดต่อส่วนตัวนั้น จะถอนฟ้องหรือยอมความในเวลาใดก่อนคดีถึงที่สุดก็ได้
แต่ถ้าจำเลยคัดค้าน ให้ศาลยกคำร้องขอถอนฟ้องนั้นเสีย

การถอนฟ้องแยกออกเป็น 2 ประเภท

1. การถอนฟ้องความผิดคดีอาญาแผ่นดิน
2. การถอนฟ้องคดีความผิดต่อส่วนตัว (ความผิดอันยอมความได้)

9.1. การถอนฟ้องความผิดคดีอาญาแผ่นดิน (ม. 35 วรรคแรก)

มีหลักเกณฑ์ดังนี้

- 9.1.1. ต้องยื่นคำร้องขอถอนฟ้องก่อนศาลชั้นต้นมีคำพิพากษา
- 9.1.2. ศาลมีอำนาจใช้ดุลยพินิจอนุญาตหรือไม่อนุญาตก็ได้ (แต่ถ้าจำเลย
คัดค้านการถอนฟ้อง ศาลต้องไม่อนุญาตโดยสั่งยกคำร้องขอถอน
ฟ้องเสีย)
- 9.1.3. ถ้าโจทก์ยื่นคำร้องขอถอนฟ้องภายหลังเมื่อจำเลยให้การแก้คดีแล้ว
ศาลต้องถามจำเลยว่าจะคัดค้านหรือไม่ ถ้าจำเลยคัดค้านให้ศาล
ยกคำร้องเสีย

9.2. การถอนฟ้องคดีความผิดต่อส่วนตัว มีหลักเกณฑ์ดังนี้

- 9.2.1. ยื่นคำร้องขอถอนฟ้องหรือยอมความได้ก่อนคดีถึงที่สุด
- 9.2.2. ถ้าจำเลยคัดค้านการถอนฟ้อง ศาลต้องยกคำร้องขอถอนฟ้อง

โดยหลักแล้วเรื่องการถอนฟ้องคดีอาญา จะยื่นขอถอนฟ้องในเวลาใดๆ ก็ได้
ก่อนศาลชั้นต้นจะมีคำพิพากษา แต่ถ้าคดีนั้นจำเลยยื่นคำให้การแล้ว ศาลต้องถามความเห็น
ของจำเลยก่อน โดยหลักถ้าจำเลยยินยอมศาลก็มักจะให้ถอนคำฟ้อง แต่ถ้าจำเลยไม่ยินยอม
เพราะถือว่าไม่ได้กระทำความผิดต้องการจะพิสูจน์ให้ทราบผลกันในศาล ดังนั้น เมื่อจำเลยยื่น
คำให้การแล้ว ถ้าจำเลยคัดค้านการถอนฟ้องก็ต้องสั่งยกคำร้องขอถอนฟ้อง แต่ถ้าเป็นกรณีที่
จำเลยไม่คัดค้าน ศาลก็มีอำนาจในการที่จะอนุญาตให้ถอนฟ้องแต่ก่อนที่ศาลจะอนุญาตให้ถอน
ฟ้องศาลจะต้องแจ้งให้ผู้อำนวยการสถานพินิจทราบก่อนเพื่อเป็นการถามความเห็น

บทที่ 13

การพิจารณาคดีอาญา

เมื่อได้มีการยื่นฟ้องคดีต่อศาลเยาวชนและครอบครัวแล้ว ในระหว่างการพิจารณาคดี อำนาจในการสั่งควบคุมตัวหรือการปล่อยชั่วคราวในระหว่างการพิจารณาจะเป็นอำนาจของศาลเยาวชนและครอบครัว

1. การควบคุมตัวในระหว่างการพิจารณาคดี

มาตรา 67 ถ้าศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัวเห็นเป็นการสมควรที่จะควบคุมเด็กหรือเยาวชนไว้ในระหว่างพิจารณา ให้ศาลสั่งให้ควบคุมเด็กหรือเยาวชนไว้ยังสถานพินิจหรือสถานที่อื่นใดทำนองเดียวกันตามที่ศาลเห็นสมควร

ผู้อำนวยการสถานพินิจหรือผู้ปกครองสถานที่ที่ได้รับมอบหมายให้ควบคุมตัวเด็กหรือเยาวชน มีหน้าที่จัดส่งตัวเด็กหรือเยาวชนมายังศาลตามคำสั่งศาล

ถ้าศาลเยาวชนและครอบครัวเห็นสมควรว่าควรจะควบคุมตัวเด็กหรือเยาวชนไว้ในระหว่างการพิจารณาคดี ศาลก็จะไม่อนุญาตให้มีการประกันตัวไป ก็จะไม่มีการปล่อยตัวชั่วคราว ศาลก็จะสั่งให้ควบคุมตัวเด็กไว้ในสถานพินิจหรือสถานที่อื่นใดทำนองเดียวกันที่ศาลเห็นสมควรก็ได้ เช่น สถานสงเคราะห์ของกระทรวงมหาดไทยที่เอาเด็กหรือเยาวชนไปฝากไว้ได้ หรือสถานฝึกและอบรม สถานแนะนำทางจิต สถานพยาบาล สถานศึกษาที่ได้รับอนุญาตให้จัดตั้งขึ้นตามมาตรา 20 (2) ก็ได้

ผู้อำนวยการสถานพินิจหรือผู้ปกครองสถานที่ที่ได้รับตัวเด็กหรือเยาวชนไว้ควบคุมตัว มีหน้าที่จัดส่งตัวเด็กหรือเยาวชนมายังศาลตามคำสั่งศาล

2. การห้ามใช้เครื่องพันธนาการแก่เด็ก

มาตรา 68 ห้ามมิให้ใช้เครื่องพันธนาการแก่เด็กในระหว่างเวลาที่จำเป็นต้องควบคุมเด็กนั้นไว้เพื่อการพิจารณาคดี เว้นแต่ในคดีที่มีข้อหาว่าเด็กกระทำความผิดที่มีอัตราโทษอย่างสูงตามที่กฎหมายกำหนดไว้ให้จำคุกเกินสิบปี

เหตุผลที่กฎหมายห้ามใช้เครื่องพันธนาการซึ่งได้แก่ กุญแจมือ โซ่ตรวน ก็เพื่อไม่ต้องการเป็นการประจานเด็ก ซึ่งอาจจะทำให้เด็กเกิดความอับอายไม่มีจิตใจที่จะกลับตัวเป็นคนดี แต่กฎหมายไม่ได้ห้ามใช้เครื่องพันธนาการแก่เยาวชน ในทางปฏิบัติก็อนุโลมปฏิบัติเหมือนกับเด็ก ในกรณีห้ามการใช้เครื่องพันธนาการแก่เด็กนี้ การควบคุมระหว่างเดินทางถ้าเกิดความจำเป็น เช่น เด็กที่ถูกจับกุมมีหลายคน หรือเด็กแสดงท่าทีจะหลบหนี ก็อาจใช้สิ่งอื่น เช่น เชือกหรือผ้าผูกแขนขังใดข้างหนึ่งพอไม่ให้หลบหนีได้ง่ายระหว่างเดินทางควบคุมไป

ข้อยกเว้นที่ให้ใช้เครื่องพันธนาการเด็กได้ในกรณีที่เด็กต้องหว่ากระทำความผิดที่มีอัตราโทษอย่างสูงจำคุกเกินสิบปีขึ้นไป เพื่อเป็นการป้องกันการหลบหนี จึงอนุญาตให้ใช้เครื่องพันธนาการได้

3. ศาลเยาวชนและครอบครัวรับฟ้องแล้วต้องแจ้ง

มาตรา 69 เมื่อศาลเยาวชนและครอบครัวได้รับฟ้องคดีที่มีข้อหาว่าเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิด ให้ศาลแจ้งให้ผู้อำนวยการสถานพินิจที่เด็กหรือเยาวชนนั้นอยู่ในเขตอำนาจและแจ้งให้บิดามารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วยทราบถึงวันและเวลานั่งพิจารณาของศาลโดยไม่ชักช้า ในกรณีที่ศาลเห็นสมควร ศาลจะสั่งให้บุคคลดังกล่าวมานั่งฟังการพิจารณาคดีด้วยก็ได้

ในกรณีที่ศาลเยาวชนและครอบครัวได้รับฟ้องคดีที่พนักงานอัยการฟ้องต่อศาลตามมาตรา 53 ให้ผู้อำนวยการสถานพินิจดำเนินการตามมาตรา 55 ตามควรแก่กรณี

เป็นบทบัญญัติที่กฎหมายกำหนดให้เมื่อศาลเยาวชนและครอบครัวรับฟ้องคดีที่มีข้อหาว่าเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดไว้พิจารณาแล้ว ให้ศาลต้องแจ้งให้ผู้อำนวยการสถานพินิจที่เด็กหรือเยาวชนอยู่ในเขตอำนาจพร้อมทั้งแจ้งให้บิดามารดา ผู้ปกครองหรือบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วยว่า คดีนี้ได้มีการฟ้องร้องแล้ว ศาลได้กำหนดวันเวลาพิจารณาแล้ว การแจ้งนี้ต้องแจ้งให้ทราบโดยไม่ชักช้าด้วย และถ้าศาลเห็นสมควร ศาลจะสั่งให้บุคคลดังกล่าวมาฟังการพิจารณาคดีด้วยก็ได้ ทั้งนี้ก็เพื่อเมื่อศาลต้องการทราบเรื่องราวอะไรที่เกี่ยวกับตัวเด็กหรือเยาวชน ศาลจะได้ซักถามด้วยความรวดเร็วหรือในบางครั้งศาลต้องการปรึกษาหารือกับบิดามารดา หรือผู้ปกครองเด็กจะได้ข้อมูลอย่างรอบคอบและรวดเร็ว

ตามมาตรา 69 นี้ บางคนอาจจะสงสัยว่าทำไมเมื่อรับฟ้องแล้วต้องกำหนดให้ศาลแจ้งให้ผู้อำนวยการสถานพินิจ บิดามารดา ผู้ปกครองหรือบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ทราบ

ด้วย เพราะเมื่อเด็กหรือเยาวชนถูกจับ เมื่อพนักงานสอบสวนสอบปากคำเสร็จแล้วก็ต้องส่งตัวเด็กหรือเยาวชนให้กับสถานพินิจเพื่อทำการสืบเสาะประวัติอยู่แล้ว ทำไมจะต้องกำหนดให้ศาลแจ้งอีก ในบางกรณีจะเห็นได้ว่าผู้อำนวยการสถานพินิจอาจไม่ทราบ เช่น

กรณีที่ 1 กรณีตามมาตรา 15 เป็นการเข้าใจผิดในเรื่องอายุของเด็กหรือเยาวชนผิดไป ทำให้นาคดีไปฟ้องในศาลธรรมดาแล้วต่อมาในระหว่างการพิจารณาศาลจึงทราบว่าผู้กระทำผิดเป็นเด็กหรือเยาวชน ซึ่งศาลธรรมดาต้องโอนคดีไปให้ศาลเยาวชนและครอบครัวพิจารณาพิพากษาต่อไป

กรณีที่ 2 กรณีตามมาตรา 59 กรณีที่เด็กหรือเยาวชนทำผิดร่วมกับผู้ที่มีไข้เด็กหรือเยาวชน แล้วถูกฟ้องในศาลธรรมดา ต่อมาความจริงจึงปรากฏผู้กระทำผิดเป็นเด็กหรือเยาวชน แล้วศาลธรรมดาสั่งให้โอนคดีมาพิจารณาในศาลเยาวชนและครอบครัว

กรณีที่ 3 กรณีตามมาตรา 61 วรรค 1 กรณีที่บุคคลที่กระทำผิดมีอายุพ้นจากความเป็ยวชนแล้ว แต่ยังไม่เกินยี่สิบปีบริบูรณ์ กระทำความผิด ถูกฟ้องยังศาลธรรมดาแล้วศาลธรรมดาพิจารณาโดยคำนึงถึงร่างกาย สติปัญญา สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย แล้วเห็นว่าบุคคลนั้นยังมีสภาพเช่นเดียวกับเด็กหรือเยาวชน แล้วศาลธรรมดาสั่งโอนคดีนั้นไปพิจารณาในศาลเยาวชนและครอบครัว

จะเห็นได้ว่ากรณีต่างๆ เหล่านี้ผู้อำนวยการสถานพินิจยังไม่ได้มีการสืบเสาะประวัติข้อเท็จจริงและสาเหตุแห่งการกระทำผิดของเด็กหรือเยาวชนไว้เลย จึงกำหนดให้ศาลแจ้งให้ทราบ เพื่อให้ผู้อำนวยการสถานพินิจจะได้ทำการสืบเสาะข้อเท็จจริงต่างๆ พร้อมทั้งสาเหตุแห่งการกระทำความผิดพร้อมทั้งเสนอวิธีการที่เหมาะสมในการแก้ไขเด็กหรือเยาวชน

ส่วนกรณีตามมาตรา 69 วรรค 2 เป็นกรณีที่สถานพินิจปล่อยตัวเด็กหรือเยาวชนไปแล้วเพราะไม่มีการมัดฟ้องหรือควบคุมครบกำหนดระยะเวลาแล้วพนักงานอัยการก็ยังฟ้องไม่ทัน ซึ่งอาจจะเนื่องมาจากการทำสำนวนล่าช้าของพนักงานสอบสวน หรือกรณีมีความเห็นขัดแย้งกัน เช่น พนักงานสอบสวนมีความเห็นสั่งไม่ฟ้องเลยไม่ขอมัดฟ้องและขอปล่อยตัวเด็กไปหรือไม่ขอมัดฟ้องจนล่วงเลยกำหนดระยะเวลา แต่พนักงานอัยการมีความเห็นควรสั่งฟ้อง แต่ศาลเลยกำหนดระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดไปแล้ว ซึ่งต่อมาถ้าพนักงานอัยการมีความเห็นควรสั่งฟ้อง และอัยการสูงสุดได้อนุญาตให้ฟ้องเกินกำหนดระยะเวลาได้ กรณีต่างๆ เหล่านี้เมื่อพนักงานอัยการจะฟ้องต้องนำตัวเด็กหรือเยาวชนมาศาลในวันฟ้องด้วย เมื่อศาลได้รับฟ้อง

แล้วแจ้งให้ผู้อำนวยความสะดวกสถานพินิจทราบ เพื่อให้ผู้อำนวยความสะดวกสถานพินิจจะได้สั่งให้พนักงานคุมประพฤติทำการสืบเสาะข้อเท็จจริงพร้อมข้อเสนอแก่ศาลเกี่ยวกับการลงโทษหรือใช้วิธีการสำหรับเด็กหรือเยาวชน และถ้าในกรณีศาลไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวโดยให้ควบคุมตัวเด็กหรือเยาวชนในสถานพินิจ สถานพินิจก็ต้องจัดให้เด็กหรือเยาวชนได้รับการทำความสะอาดร่างกาย และเปลี่ยนเครื่องแต่งกายให้ หรือในกรณีที่เจ็บป่วยก็ควรได้รับการรักษาพยาบาล

4. การกำหนดสำนวนให้แก่ผู้พิพากษาและการสอบถามจำเลยเป็นการเฉพาะตัว

มาตรา 70 เมื่อศาลเยาวชนและครอบครัวได้รับฟ้องคดีที่มีข้อหาว่าเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดแล้ว อธิบดีผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดหรือผู้พิพากษาหัวหน้าแผนกคดีเยาวชนและครอบครัวจะเป็นเจ้าของสำนวนหรือจะให้ผู้พิพากษาคณใดคนหนึ่งในศาลนั้นเป็นเจ้าของสำนวนก็ได้

มาตรา 71 ไม่ว่าเวลาใดก่อนศาลชี้ขาดตัดสินคดี ถ้าผู้พิพากษาเจ้าของสำนวนเห็นสมควร ให้มีอำนาจเรียกจำเลยไปสอบถามเป็นการเฉพาะตัวเพื่อหยั่งทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับข้อหาและสาเหตุแห่งการกระทำผิด บุคลิกลักษณะ ท่วงที วาจา และข้อเท็จจริงตามมาตรา 78 ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพิจารณาพิพากษาคดีนั้น ทั้งนี้ให้กระทำในท้องที่เหมาะสมซึ่งมีใช้ห้องพิจารณาคดีนั้น

ในมาตรา 70 เป็นเรื่องของการกำหนดสำนวนให้แก่ผู้พิพากษาคณใดคนหนึ่งเป็นผู้รับผิดชอบ เมื่อศาลเยาวชนและครอบครัวได้รับฟ้องไว้แล้ว ผู้พิพากษาซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบในแต่ละศาล ก็จะเป็นผู้มอบหมายให้ผู้พิพากษาคณใดคนหนึ่งหรือจะมอบหมายให้ตนเองเป็นผู้รับผิดชอบสำนวน ซึ่งเรียกว่าเจ้าของสำนวน ซึ่งเจ้าของสำนวนจะต้องรับผิดชอบดำเนินการติดตามเรื่องต่างๆ ในการดำเนินคดีตลอดจนการประชุมปรึกษาทำคำพิพากษา การเปลี่ยนแปลงคำพิพากษาในภายหลังเมื่อพฤติกรรมของเด็กหรือเยาวชนเปลี่ยนแปลงไป

ส่วนในมาตรา 71 ผู้พิพากษาที่เป็นเจ้าของสำนวนมีอำนาจในการเรียกตัวเด็กหรือเยาวชนที่เป็นจำเลยมาสอบถามเป็นการส่วนตัวเพื่อที่จะสอบถามเกี่ยวกับข้อหา สาเหตุอื่น ๆ แห่งการกระทำความผิด การสอบถามแบบกันเองไม่มีพิธีรีตองเป็นการสร้างบรรยากาศความเป็นกันเอง เปิดโอกาสให้ศาลได้ซักถามและสังเกตท่าทางพฤติกรรมกิริยามารยาทในขณะเดียว

กันเด็กหรือเยาวชนก็จะรู้สึกมีความเป็นกันเองทำให้มีความกล้าที่จะพูดความจริงต่าง ๆ มากขึ้น ซึ่งก็จะทำให้ศาลทราบข้อมูลสาเหตุต่าง ๆ แห่งการกระทำผิดของเด็กหรือเยาวชนมากยิ่งขึ้น จะได้ใช้เป็นส่วนประกอบในการตัดสินใจว่าควรจะใช้วิธีใดในการแก้ไขเด็กหรือเยาวชนให้กลับตัวเป็นคนดีได้อย่างถูกต้อง ซึ่งห้องที่ผู้พิพากษาเจ้าของสำนวนจะเรียกเด็กหรือเยาวชนมาพบเป็นการส่วนตัวนี้ต้องไม่ใช่ห้องที่ใช้ในการพิจารณาคดี ซึ่งสถานที่ที่ใช้อาจจะเป็นห้องพักผ่อนหรือห้องทำงานก็ได้

5. ห้องพิจารณาคดีเด็กหรือเยาวชน

มาตรา 72 การพิจารณาคดีอาญาที่เด็กหรือเยาวชนเป็นจำเลยให้กระทำในห้องที่มีใช้ห้องพิจารณาคดีธรรมดา แต่ถ้าไม่อยู่ในวิสัยที่จะกระทำได้ ให้นำคดีพิจารณาคดีดังกล่าวในห้องสำหรับพิจารณาคดีธรรมดาแต่ต้องไม่ปะปนกับการพิจารณาคดีธรรมดา

ห้องพิจารณาคดีเด็กหรือเยาวชนมีลักษณะพิเศษ ซึ่งกฎหมายห้ามมิให้ใช้ห้องพิจารณาคดีธรรมดา เพราะต้องการมิให้เป็นการกระทบกระเทือนจิตใจและเห็นภาพที่จะโน้มน้าวจิตใจเด็กหรือเยาวชนไปในทางที่จะกระทำผิด โดยต้องการให้แยกการพิจารณาคดีเด็กหรือเยาวชนออกจากคดีผู้ใหญ่ทั่วไป แต่ถ้ามีความจำเป็นไม่อยู่ในวิสัยที่จะทำได้ เช่น ยังไม่มีการจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวเป็นเอกเทศ แต่จัดตั้งเป็นเพียงแผนกคดีเยาวชนและครอบครัวอยู่ในศาลธรรมดา (ศาลจังหวัด) ก็จะไม่มียุทธศาสตร์ที่ทำการแยกต่างหากออกไป การใช้ห้องพิจารณาคดีก็จะต้องใช้ห้องพิจารณาคดีทั่วไปซึ่งในทางปฏิบัติศาลก็มักจะนัดเวลาพิจารณาคดีเด็กหรือเยาวชนต่างกับเวลาที่กำหนดไว้สำหรับการพิจารณาคดีทั่วไป เช่น คดีเด็กหรือเยาวชนอาจจะนัดพิจารณาในช่วงเช้า คดีธรรมดาทั่วไปก็นัดพิจารณาในช่วงบ่าย ไม่ให้ปะปนกัน

ในทางปฏิบัติการพิจารณาคดีเด็กหรือเยาวชนไม่มีพิธีรีตอง จัดพิจารณาเป็นเอกเทศในห้องที่ไม่มีบัลลังก์ ผู้พิพากษาไม่ต้องสวมครุย คอกพยานไม่มี มีแต่โต๊ะเก้าอี้ธรรมดาเพื่อสร้างบรรยากาศให้เป็นกันเอง ลักษณะเหมือนกับการปรึกษาหารือกัน

6. การพิจารณาคดีในศาลเยาวชนและครอบครัวเป็นการพิจารณาลับ

มาตรา 73 การพิจารณาคดีในศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัวให้กระทำเป็นการลับ และเฉพาะบุคคลที่เกี่ยวข้องกับคดีเท่านั้นมีสิทธิเข้าฟังการพิจารณาคดีได้ ซึ่งได้แก่

- (1) จำเลย ที่ปรึกษาทนายความของจำเลย และผู้ควบคุมตัวจำเลย
- (2) บิดามารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่จำเลยอาศัยอยู่
- (3) พนักงานศาล และเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย แล้วแต่ศาลจะเห็นสมควร
- (4) โจทก์ และทนายโจทก์
- (5) พยาน ผู้ชำนาญการพิเศษ และล่าม
- (6) พนักงานคุมประพฤติ หรือพนักงานอื่นของสถานพินิจ
- (7) บุคคลอื่นที่ศาลเห็นสมควรอนุญาต

การพิจารณาในศาลเยาวชนและครอบครัว มีเจตนาพร้อมมุ่งในการแก้ไขให้ความคุ้มครองแก่เด็กหรือเยาวชนให้กลับตนเป็นคนดีอยู่ในสังคมอย่างไม่มีปมด้อย ไม่ต้องการให้เป็นการประจานเด็กหรือเยาวชน จึงไม่อนุญาตให้บุคคลทั่วไปที่ไม่เกี่ยวข้องกับคดีเข้าฟังการพิจารณาทนายความจึงกำหนดให้บุคคล ตามมาตรา 73 (1)-(7) ซึ่งบุคคลตาม (7) บุคคลอื่นที่ศาลเห็นสมควรอนุญาต เป็นการกำหนดไว้กว้างๆ ให้อยู่ในดุลยพินิจของศาล เช่น เพื่อประโยชน์ทางการศึกษา ถ้าทางสถานศึกษาขออนุญาตศาลพานักศึกษาเข้าฟังขบวนการพิจารณา ซึ่งศาลอาจอนุญาตให้เข้าฟังได้

จะเห็นได้ว่าการพิจารณาในศาลเยาวชนและครอบครัวแตกต่างกับการพิจารณาในศาลธรรมดา ซึ่งเป็นการพิจารณาแบบเปิดเผย คือบุคคลทั่วไปที่สนใจสามารถเข้าฟังการพิจารณาคดีได้

นอกจากการพิจารณาในศาลเยาวชนจะทำการลับแล้ว ศาลเยาวชนยังมีอำนาจพิจารณาลับหลังจำเลยได้หรือถ้าเป็นการสมควรศาลมีอำนาจที่จะสั่งให้บุคคลบางคนออกจากห้องพิจารณาได้

7. การสืบพยานลับหลังจำเลยกรณีที่ศาลเห็นว่าจำเลยไม่ควรฟังคำให้การ

มาตรา 74 ถ้าศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัวเห็นว่าจำเลยไม่ควรฟังคำให้การของพยานในตอนหนึ่งตอนใด ศาลมีอำนาจสั่งให้จำเลยออกไปนอกห้องพิจารณาได้ แต่เมื่อศาลสั่งให้จำเลยกลับเข้ามาฟังการพิจารณา ให้ศาลแจ้งข้อความที่พยานเบิกความไปแล้วให้จำเลยทราบเท่าที่ศาลเห็นสมควร

การที่กฎหมายให้อำนาจศาลเยาวชนและครอบครัวมีอำนาจในการพิจารณาลับหลัง จำเลยแตกต่างจากการพิจารณาในศาลธรรมดา ที่จะต้องมีการสืบพยานต่อหน้าจำเลย เพราะ ศาลเยาวชนและครอบครัวมีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันมิให้เด็กหรือเยาวชนได้รับการกระทบ กระเทือนจิตใจ เพราะคำให้การของพยานบางคนอาจมีการปรักปรำจำเลยหรือกล่าวโดยมีอคติ ต่อจำเลย ทำให้ทัศนคติของเด็กหรือเยาวชนเป็นไปทางไม่ดี หรือการสืบพยานอาจมีข้อความ พาดพิงไปถึงประวัติของบิดามารดาจำเลยซึ่งมีประวัติไม่ดีมาก่อน หรือในบางครั้งเป็นเรื่องที่ พยานไม่กล้าเปิดเผยต่อหน้าจำเลย เพราะถ้าเปิดเผยแล้วอาจทำให้จำเลยกระทบกระเทือน จิตใจเสียหาย ซึ่งจะไม่เป็นประโยชน์แก่จำเลย ในกรณีต่างๆ เหล่านี้ถ้าศาลเห็นสมควร ศาล ก็มีอำนาจสั่งให้จำเลยออกไปนอกห้องพิจารณาได้ เมื่อสืบพยานเสร็จแล้วหมดประเด็นที่จะ ต้องสืบหลังจำเลยแล้ว ศาลก็จะเรียกจำเลยกลับเข้ามาในห้องพิจารณา แล้วศาลจะเล่าให้ฟัง เฉพาะคำให้การของพยานเท่าที่เห็นว่าจำเป็นให้จำเลยทราบ

8. การสืบพยานลับหลังจำเลยในกรณีที่จำเลยไม่สามารถมาฟังการพิจารณาได้

มาตรา 90 ในกรณีที่จำเลยไม่สามารถมาฟังการพิจารณา ถ้าศาลเห็น สมควร ศาลจะสั่งให้สืบพยานในข้อที่ไม่เกี่ยวกับประเด็นที่ว่าจำเลยได้กระทำความผิดตามฟ้อง หรือไม่ ลับหลังจำเลย แต่ทั้งนี้ต้องกระทำต่อหน้าที่ปรึกษากฎหมายของจำเลยนั้น

การสืบพยานในศาลเยาวชนและครอบครัวในบางกรณีจำเป็นที่จะต้องกระทำให้ รวดเร็วพอสมควร ถ้าปล่อยให้การเลื่อนการสืบพยานไปบ่อยๆ ก็อาจจะเป็นผลเสียได้ ใน บางครั้งจำเลยซึ่งเป็นเด็กหรือเยาวชนอาจจะไม่หวังที่จะมาฟังการพิจารณา เช่นจำเลยอยู่ใน ระหว่างการเรียนการสอนไล่หรือจำเลยเกิดเจ็บป่วย เพื่อเป็นการแก้ข้อขัดข้อง กฎหมายจึงให้ อำนาจศาลสืบพยานลับหลังจำเลยได้ การสืบพยานลับหลังจำเลยจะต้องสืบในประเด็นที่ไม่ เกี่ยวข้องกับการกระทำผิด ประเด็นที่สืบจึงเป็นเรื่องเกี่ยวกับประวัติทางด้านสังคม อุปนิสัย ใจคอ ความประพฤติ การศึกษา เพื่อนละแวกบ้าน ฯลฯ ซึ่งสามารถสืบลับหลังจากจำเลยได้ แต่ทั้งนี้ต้องกระทำต่อหน้าที่ปรึกษากฎหมายของจำเลย แต่ว่าถ้าในคดีใดที่จำเลยไม่มีที่ปรึกษา กฎหมาย ก็สามารถสืบลับหลังจำเลยโดยไม่มีที่ปรึกษากฎหมายได้

9. การพิจารณาคดีลับหลังบุคคลอื่น

มาตรา 75 ในการพิจารณาคดีอาญาที่เด็กหรือเยาวชนเป็นจำเลย ถ้าศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัวเห็นสมควรที่จะพบกับจำเลยโดยเฉพาะ หรือเห็นว่าบุคคลบางคนไม่ควรอยู่ในห้องพิจารณา ศาลมีอำนาจสั่งให้บุคคลทั้งหมดหรือบุคคลที่ศาลเห็นว่าไม่ควรอยู่ในห้องพิจารณาออกไปนอกห้องพิจารณาได้

เพื่อที่จะเป็นการสร้างบรรยากาศของความเป็นกันเองกับเด็กหรือเยาวชนให้มากที่สุด หากพูดคุยกันโดยเฉพาะกับจำเลยอาจจะทำให้จำเลยกลัวพูดความจริงมากกว่า ซึ่งอาจจะทำให้ศาลได้ทราบความจริง เกี่ยวกับการกระทำผิดจำเลยมากที่สุด เพื่อที่ศาลจะได้พิจารณาใช้วิธีการที่เป็นประโยชน์กับเด็กหรือเยาวชนมากที่สุด จึงให้อำนาจศาลในการสั่งให้บุคคลบางคนหรือทั้งหมดที่ศาลเห็นว่าไม่ควรอยู่ในห้องพิจารณาออกไปนอกห้องพิจารณาได้ เช่น อาจจะเชิญบิดามารดาของจำเลยออกจากห้องพิจารณาชั่วคราว หรือเชิญพยานบางคนออก หรือเชิญทุกคนออกเพื่อให้ศาลพูดคุยกับจำเลยสองต่อสองก็ได้ ในกรณีอย่างนี้ที่ปรึกษากฎหมายก็อาจถูกเชิญออกจากห้องพิจารณาได้ แล้วแต่ศาลจะเห็นสมควร

10. การส่งหมายเรียกให้แก่ผู้ต้องหาและจำเลย

มาตรา 91 การให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยซึ่งเป็นเด็กหรือเยาวชนมาสถานพินิจหรือศาล ถ้าผู้อำนวยการสถานพินิจหรือศาลได้มอบตัวเด็กหรือเยาวชนนั้นไว้กับบิดามารดา ผู้ปกครอง บุคคลที่เด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ หรือบุคคลหรือองค์กรอื่นตามมาตรา 50 หรือมาตรา 89 ให้ผู้อำนวยการสถานพินิจหรือศาลออกหมายเรียกให้เด็กหรือเยาวชนนั้นมาสถานพินิจหรือศาล ถ้าได้ส่งหมายเรียกให้บุคคลดังกล่าวรับไว้แล้ว ให้ถือว่าเด็กหรือเยาวชนนั้นได้รับหมายเรียกแล้ว ให้บุคคลซึ่งได้รับหมายเรียกส่งตัวเด็กหรือเยาวชนมาสถานพินิจหรือศาลตามหมายเรียก ถ้าไม่ส่งตัวเด็กหรือเยาวชนนั้นมาโดยจงใจหรือโดยไม่มีเหตุอันสมควร ให้ผู้อำนวยการสถานพินิจหรือศาลมีอำนาจสั่งให้บุคคลเช่นว่านั้นชำระเงินจำนวนไม่เกินห้าพันบาทแก่สถานพินิจหรือศาล แล้วแต่กรณี ภายในเวลาที่ผู้อำนวยการสถานพินิจหรือศาลเห็นสมควร ในกรณีเช่นว่านี้ ให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งว่าด้วยการบังคับคดีมาใช้บังคับโดยอนุโลม

ในเรื่องการส่งหมายให้กับผู้ต้องหาหรือจำเลยซึ่งเป็นเด็กหรือเยาวชน อาจแยกได้ 2 ระยะ คือ

1. ระยะก่อนฟ้อง
2. ระยะหลังจากฟ้อง

10.1. ระยะก่อนฟ้อง

เป็นกรณีที่เมื่อพนักงานสอบสวนส่งตัวเด็กหรือเยาวชนที่ถูกจับกุมตัวส่งสถานพินิจ แล้วผู้อำนวยการสถานพินิจได้ปล่อยชั่วคราวโดยมอบตัวเด็กหรือเยาวชนให้กับบิดามารดา ผู้ปกครองหรือบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ หรือมอบตัวให้กับบุคคลหรือองค์กรที่เห็นสมควร เมื่อผู้อำนวยการสถานพินิจต้องการให้เด็กหรือเยาวชนมาสถานพินิจ ผู้อำนวยการสถานพินิจจะส่งหมายเรียกไปให้กับบุคคลหรือองค์กรที่รับมอบตัวเด็กหรือเยาวชนไปดูแล เมื่อบุคคลหรือองค์กรดังกล่าวได้รับหมายเรียกดังกล่าวแล้วให้ถือเสมือนว่าเด็กหรือเยาวชนนั้นได้รับหมายเรียกแล้ว

10.2. ระยะหลังจากศาลรับฟ้องแล้ว

เมื่อฟ้องคดีต่อศาลเยาวชนและครอบครัวแล้ว อำนาจในการที่ศาลจะสั่งควบคุมตัวหรือปล่อยชั่วคราวหรือมอบตัวเด็กหรือเยาวชนซึ่งเป็นจำเลยให้กับบุคคลหรือองค์กรที่เห็นสมควรได้ ถ้าศาลใช้ดุลยพินิจโดยการปล่อยตัวชั่วคราวหรือมอบตัวให้กับบุคคลหรือองค์กรที่ศาลเห็นสมควร เมื่อศาลต้องการให้จำเลยมาศาล ศาลจะส่งหมายเรียกให้กับบุคคลหรือองค์กรที่ได้รับตัวจำเลยไว้ดูแลและถือเสมือนว่าจำเลยได้รับหมายเรียกแล้ว

การส่งหมายเรียกระยะก่อนฟ้องหรือหลังฟ้องให้กับผู้ที่ได้รับมอบหมายให้รับตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยไปดูแลนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเข้มงวดกวดขันกับบุคคลดังกล่าวให้เอาใจใส่ดูแลและต้องปฏิบัติตามคำสั่งของผู้อำนวยการสถานพินิจและศาล เพราะถ้าไม่ปฏิบัติตาม เมื่อสั่งให้ส่งตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยให้กับสถานพินิจหรือศาลโดยจงใจหรือไม่มีเหตุอันสมควรที่จะอ้างได้ อาจถูกสั่งปรับเป็นเงินไม่เกิน 5,000 บาท โดยกำหนดให้ชำระภายในเวลาอันสมควร

ในทางปฏิบัติการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยมักจะมีเงินประกันหรือหลักประกัน ดังนั้นจะใช้วิธียึดหลักประกัน ซึ่งถ้ามีการปรับแล้วบุคคลดังกล่าวยังไม่สามารถส่งตัวเด็กหรือเยาวชนได้ ก็จะต้องมีการออกหมายจับโดยถือว่าเด็กหรือเยาวชนได้รับหมายเรียกแล้วเมื่อขัดขืนไม่มาตามคำสั่ง วิธีบังคับก็คือออกหมายจับ ส่วนบิดามารดา องค์กรหรือบุคคลซึ่งที่ได้รับตัวเด็กหรือเยาวชนไปดูแลไม่ถือว่าขัดหมายเรียก เนื่องจากการออกหมายเรียกเป็นการออกหมายเรียกเด็กหรือเยาวชนไม่ได้หมายความว่าออกหมายเรียกบุคคลที่รับเด็กหรือเยาวชนไปดูแล

เพียงแต่กฎหมายกำหนดทำให้ส่งหมายเรียกเด็กหรือเยาวชนกับบุคคลที่รับเด็กหรือเยาวชนไปดูแลเมื่อบุคคลดังกล่าวได้รับหมายเรียกแล้วให้ถือเหมือนหนึ่งว่าเด็กหรือเยาวชนได้รับหมายเรียกแล้วเช่นกัน

11. การให้อำนาจศาลเยาวชนและครอบครัวเรียกบุคคลอื่นมาเป็นพยาน

มาตรา 76 เพื่อประโยชน์ในการพิจารณาพิพากษาคดีอาญาที่เด็กหรือเยาวชนเป็นจำเลย ศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัวมีอำนาจเรียกบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่จำเลยอาศัยอยู่ หรือบุคคลที่ให้การศึกษา หรือให้ทำการงานหรือมีความเกี่ยวข้องมาเป็นพยานเพื่อสอบถามข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับจำเลยได้

กฎหมายได้ให้อำนาจศาลเยาวชนและครอบครัวเป็นพิเศษแตกต่างจากศาลธรรมดา ซึ่งในศาลธรรมดา การสืบพยานจะต้องเป็นพยานที่ฝ่ายโจทก์และฝ่ายจำเลยจะระบุพยานมา ถ้าหากไม่ได้ระบุเอาไว้ ศาลธรรมดาเรียกมาสืบเองไม่ได้ แต่ในศาลเยาวชนและครอบครัวให้อำนาจศาลเป็นพิเศษที่จะออกหมายเรียกบุคคลต่างๆ มาเป็นพยานได้ เช่น บิดามารดา ผู้ปกครองหรือบุคคลที่จำเลยอาศัยอยู่หรือบุคคลที่ให้การศึกษาหรือให้ทำการงานหรือมีความเกี่ยวข้องมาเป็นพยานเพื่อสอบถามข้อเท็จจริงโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อที่ต้องการทราบข้อเท็จจริงต่างๆ เกี่ยวกับตัวเด็กหรือเยาวชนให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพื่อจะได้ทราบสาเหตุของกระทำความผิด ซึ่งจะเป็นการสอบถามเกี่ยวกับความประพฤติอุปนิสัยใจคอ ที่อยู่อาศัย การศึกษา ความรู้สึกนึกคิด สิ่งแวดล้อมต่างๆ

ข้อสังเกต การเรียกบุคคลดังกล่าวมาเป็นพยานเพื่อสอบถามนี้มีใช้สอบถามข้อเท็จจริงในทางคดีเพื่อพิสูจน์ว่าจำเลยกระทำความผิดจริงหรือไม่ แต่เป็นการสอบถามเพื่อที่จะหาสาเหตุของการกระทำผิดเท่านั้น

13. ข้อความในประเด็นที่ต้องพิจารณา

มาตรา 78 ในการพิจารณาคดีที่เด็กหรือเยาวชนเป็นจำเลย ให้ศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัวถือว่าอายุ ประวัติ ความประพฤติ สถิติปัญหาการศึกษา อบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ และฐานะของจำเลย ตลอดจนสิ่งแวดล้อมทั้งปวงเกี่ยวกับจำเลย และของบิดามารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่จำเลยอาศัยอยู่ หรือบุคคลที่ให้การศึกษา หรือให้ทำการงานหรือมีความเกี่ยวข้องเป็นประเด็นที่จะต้องพิจารณาคด้วย

มาตรา 79 ในกรณีที่ไม่มี การสืบเสาะข้อเท็จจริงตาม มาตรา 55 (1) ถ้าศาล เห็นสมควร จะสั่งให้ผู้อำนวยการสถานพินิจสืบเสาะข้อเท็จจริงข้อใดข้อหนึ่งหรือทั้งหมดตาม มาตรา 34 (1) และทำรายงานพร้อมทั้งความเห็นตาม มาตรา 55 (2) เสนอต่อศาลก็ได้

มาตรา 80 ในกรณีที่มีการสืบเสาะข้อเท็จจริงตาม มาตรา 34 (1) หรือ มาตรา 79 แล้ว ถ้าศาลเห็นว่ารายงานของสถานพินิจเกี่ยวกับข้อเท็จจริงตาม มาตรา 78 ยังมี ข้อที่ควรสืบเสาะเพิ่มเติม ก็ให้มีอำนาจสั่งให้ผู้อำนวยการสถานพินิจสืบเสาะข้อเท็จจริงเพิ่มเติม และทำรายงานพร้อมทั้งความเห็นเสนอต่อศาลได้

ศาลเยาวชนและครอบครัว ไม่ได้มุ่งเน้นแต่เพียงพิสูจน์ว่าจำเลยกระทำความผิดจริง หรือไม่เท่านั้น แต่ศาลมีวัตถุประสงค์ที่ต้องการทราบถึงสาเหตุของการกระทำความผิดและควร จะใช้วิธีใดแก้ไขได้ถูกต้องเหมาะสม จึงได้บัญญัติให้ถือว่ารายงานการสืบเสาะที่ทางสถานพินิจ เสนอขึ้นมาเป็นประเด็นที่จะต้องนำมาพิจารณาด้วย (มาตรา 78)

ส่วนในกรณีความผิดเล็กน้อยตาม มาตรา 55 (1) (อัตราโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปีหรือ ปรับไม่เกิน 6 หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ) ซึ่งในคดีนั้นผู้อำนวยการสถานพินิจสั่งการ สืบเสาะข้อเท็จจริง ถ้าศาลเห็นว่ามีความจำเป็นเกี่ยวกับการพิจารณาพิพากษาคดีเพื่อใช้วิธี การที่เหมาะสมเพื่อให้จำเลยกลับตัวเป็นคนดี ศาลจะสั่งให้ผู้อำนวยการสถานพินิจสืบเสาะ ข้อเท็จจริง เกี่ยวกับตัวจำเลยตามที่ศาลต้องการ แล้วทำรายงานให้ศาลทราบ รวมทั้งสาเหตุ แห่งการกระทำความผิด พร้อมทั้งเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับการลงโทษหรือการใช้วิธีการ สำหรับเด็กและเยาวชนด้วย (มาตรา 79)

ในกรณีที่มีการสืบเสาะข้อเท็จจริงแล้วสถานพินิจได้รายงานข้อเท็จจริงพร้อมทั้งเสนอ ความเห็นต่อศาลแล้ว แต่ศาลเห็นว่าข้อเท็จจริงที่ได้ยังไม่สมบูรณ์หรือยังมีข้อเท็จจริงที่ศาล ต้องการทราบอีก ศาลก็มีอำนาจสั่งให้ผู้อำนวยการสถานพินิจสืบเสาะข้อเท็จจริงเพิ่มเติมใน ประเด็นที่ศาลต้องการทราบพร้อมทั้งรายงานเสนอความเห็นต่อศาลได้อีก (มาตรา 80)

14. การพิจารณาคดีโดยไม่ต้องดำเนินคดีโดยเคร่งครัด

มาตรา 77 การพิจารณาคดีอาญาที่เด็กหรือเยาวชนเป็นจำเลย ไม่ต้อง ดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาโดยเคร่งครัด และให้ใช้ถ้อยคำที่จำเลย สามารถเข้าใจได้ง่าย กับต้องให้โอกาสจำเลยรวมทั้งบิดามารดา ผู้ปกครองหรือบุคคลที่จำเลย อาศัยอยู่ หรือบุคคลที่ให้การศึกษา หรือให้ทำการงาน หรือมีความเกี่ยวข้องด้วยแถลง

ข้อเท็จจริง ความรู้สึก และความคิดเห็น ตลอดจนระบุและซักถามพยานได้ไม่ว่าในเวลาใดๆ ในระหว่างที่มีการพิจารณาคดีนั้น

กฎหมายได้กำหนดหลักในการพิจารณาคดีจำเลยซึ่งเป็นเด็กหรือเยาวชนว่าไม่ต้องดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาความอาญาโดยเคร่งครัด โดยมีความมุ่งหมายเพื่อที่จะให้ได้ความจริงจะได้หาวิธีแก้ไขหรือใช้วิธีใดอย่างเหมาะสม จึงไม่ถือเคร่งครัด เช่นในเรื่องการสืบพยาน บางครั้งสืบพยานโจทก์เสร็จแล้ว ในระหว่างที่สืบพยานจำเลย ฝ่ายโจทก์อาจไปพบพยานหลักฐานใหม่หรือพยานบุคคลที่เป็นส่วนสำคัญของคดีก็สามารถขออนุญาตต่อศาลขอให้นำพยานเข้ามาสืบต่อได้ และการใช้ถ้อยคำ ภาษาต้องใช้ง่ายๆ ที่เด็กหรือเยาวชนสามารถเข้าใจได้ดี ไม่ใช้การหลอกล่อหรือข่มขู่ และต้องเปิดโอกาสให้จำเลย หรือบิดามารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่จำเลยอาศัยอยู่หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องกับจำเลยแถลงข้อเท็จจริง ความรู้สึก ความคิดเห็นได้ไม่ว่าในเวลาใดๆ ในระหว่างการพิจารณาคดี เช่น พยานโจทก์บางคนอาจให้การปรักปรำหรืออคติกับจำเลยอย่างมาก จำเลยที่นั่งฟังอยู่ก็สามารถคัดค้านออกมาได้ หรือบิดามารดาของจำเลยเมื่อได้ฟังการสืบพยานโจทก์แล้วอาจจะนึกถึงเหตุการณ์อะไรบางอย่างขึ้นมาได้ก็อาจขอแถลงต่อศาลได้ หรืออาจจะขอซักถามพยานที่ให้การปรักปรำจำเลยได้ แต่ทั้งนี้แม้กฎหมายจะระบุว่าไม่ต้องดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาความอาญาโดยเคร่งครัดก็ตาม แต่ถ้าเกิดจากความบกพร่องหรือประมาทโดยไม่มีเหตุอันสมควรที่ไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย ก็ยังอยู่ในดุลยพินิจของศาลที่จะพึงสั่งตามพฤติการณ์ที่เห็นสมควรเป็นรายๆ ไป

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 51/2515 แม้ข้อความในตอนต้นของมาตรา 44 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ. 2494 จะได้บัญญัติไว้ว่า การพิจารณาของศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน ให้พยายามทำโดยไม่ต้องดำเนินการตามกฎหมายวิธีพิจารณาโดยเคร่งครัดก็ตาม แต่การที่ศาลจะอนุญาตให้โจทก์เลื่อนคดีไปได้หรือไม่ อยู่ในดุลยพินิจของศาลที่จะพึงสั่งตามพฤติการณ์ที่เห็นสมควรเป็นรายๆ ไป

จำเลยรับสารภาพในข้อหาฆ่าผู้อื่นในครอบครัวโดยมิได้รับอนุญาต แต่ขอหาฐานต่อสู้ขัดขวางและพยายามฆ่าเจ้าพนักงาน จำเลยปฏิเสธ วันนัดสืบพยานโจทก์ โจทก์แถลงว่าไม่ได้ยื่นบัญชีพยานและไม่ได้ขอหมายเรียกพยาน เพราะส่งสำนวนไปกรมตำรวจหลังฟ้องแล้วประมาณ 20 วัน เพิ่งส่งสำนวนคืนมาเมื่อ 4-5 วันก่อนวันนัดสืบพยานโจทก์ โดยส่งสำนวนไปเพื่อวินิจฉัยข้อหาบางข้อ ขอเลื่อนคดี จำเลยคัดค้าน ศาลชั้นต้นไม่อนุญาตให้เลื่อนนัดสืบพยานจำเลย พิพากษาลงโทษในฐานะฟ้องที่จำเลยรับสารภาพ ยกฟ้องฐานต่อสู้และ

พยายามฆ่าเจ้าพนักงาน โจทก์อุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์พิพากษาแก้ให้ศาลชั้นต้นพิพากษาใหม่ในข้อที่ยกฟ้อง จำเลยฎีกา

ศาลฎีกาวินิจฉัยข้อกฎหมายว่าพิเคราะห์ตามมาตรา 44 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ. 2494 ซึ่งบัญญัติว่า “การพิจารณาคดีของศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเด็กและเยาวชนนั้น ให้พยายามทำโดยไม่ต้องดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาโดยเคร่งครัดให้ใช้ภาษาง่ายๆ ให้จำเลยเข้าใจและต้องเปิดโอกาสให้จำเลยรวมตลอดถึงบิดามารดา ผู้ปกครองหรือบุคคลที่จำเลยอาศัยอยู่แถลงข้อเท็จจริง ความรู้สึกและความคิดเห็นตลอดจนระบุและซักถามพยานได้เต็มที่ไม่ว่าในชั้นใดๆ ในระหว่างที่มีการพิจารณาคดีนั้น”

เห็นว่าแม้ข้อความในบทมาตรานี้จะได้บัญญัติไว้ว่า การพิจารณาของศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน ไม่ต้องดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการพิจารณาโดยเคร่งครัดก็ตาม แต่การที่จะอนุญาตให้โจทก์เลื่อนคดีไปได้หรือไม่ ก็ยังอยู่ในดุลยพินิจของศาลที่จะพึงสั่งตามพฤติการณ์ที่เห็นสมควรเป็นรายๆ ไป และโดยเฉพาะตามคำแถลงของโจทก์ต่อศาลชั้นต้น เหตุที่โจทก์ไม่ได้ยื่นบัญชีพยานหรือขอหมายพยานเป็นเพราะส่งสำนวนไปยังกรมตำรวจหลังฟ้องแล้ว หรือหลังจากรับสำนวนคืนมาก็คงถือไม่ได้ว่า เป็นเหตุสมควรแสดงว่าโจทก์ไม่สามารถระบุพยานหรือยื่นบัญชีพยานต่อศาลได้ ซึ่งเห็นได้ว่า ก่อนโจทก์ส่งสำนวนไปยังกรมตำรวจก็ดี หรือหลังจากรับสำนวนคืนก็ดีโจทก์มีเวลาพอที่จะสามารถระบุพยานหรือยื่นบัญชีพยานได้

เมื่อโจทก์ไม่ได้ระบุพยานหรือยื่นบัญชีต่อศาลเสียเลยเพราะความบกพร่องอันเป็นความผิดของโจทก์ ก็ไม่มีเหตุสมควรที่ศาลจะอนุญาตให้เลื่อนคดีไป ฉะนั้นที่ศาลชั้นต้นไม่อนุญาตให้โจทก์เลื่อนคดีและพิพากษายกฟ้อง ในข้อหาฐานต่อสู้ขัดขวางและพยายามฆ่าเจ้าพนักงาน โดยวินิจฉัยว่าโจทก์ไม่มีพยานมาพิสูจน์ว่าจำเลยกระทำผิดลงโทษจำเลยในข้อหานี้ไม่ได้จึงชอบแล้ว พิพากษาแก้ บังคับคดีตามคำพิพากษาศาลชั้นต้น

หมายเหตุ พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ. 2494 มาตรา 44 ตรงกับพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534 มาตรา 77

15. การรับฟังรายงานโดยไม่ต้องมีพยานบุคคลประกอบ

มาตรา 81 การพิจารณาคดีอาญาที่เด็กหรือเยาวชนเป็นจำเลย ศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัวจะรับฟังรายงานเกี่ยวกับข้อเท็จจริงตามมาตรา 78 ที่มีใช้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำความผิดที่ถูกฟ้องโดยไม่ต้องมีพยานบุคคลประกอบรายงานนั้นก็ได้ แต่ถ้าศาลจะรับฟังรายงานเช่นนั้นให้เป็นผลร้ายแก่จำเลยแล้ว ให้ศาลแจ้งข้อความตามรายงานนั้นให้จำเลยทราบ ในกรณีเช่นว่านี้จำเลยมีสิทธิที่จะแถลงคัดค้านและสืบพยานหักล้างได้

การพิจารณาคดีอาญาที่เด็กหรือเยาวชนกระทำความผิด ถ้าไม่ใช่ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับความรับผิดชอบในทางอาญาที่ถูกฟ้อง เช่น รายงานของสถานพินิจซึ่งเกี่ยวกับประวัติ ความประพฤติ อุปนิสัย สถิติปัญญา การศึกษาอบรม สิ่งแวดล้อมต่างๆ หรือรายงานของโรงเรียนหรือสถานศึกษาซึ่งสถานพินิจขอร้องให้จัดทำ หรือรายงานของแพทย์เหล่านี้ ศาลสามารถรับฟังได้ โดยไม่ต้องมีพยานบุคคลมาสืบประกอบรายงาน แต่ถ้าศาลจะรับฟังรายงานดังกล่าวนี้เป็นผลร้ายแก่จำเลย เช่น รายงานของโรงเรียนที่เด็กหรือเยาวชนเคยศึกษา เกี่ยวกับความประพฤติว่าเป็นผู้มีความประพฤติเสียหาย เช่น ขอบหนีเรียน ทะเลาะวิวาทกับเพื่อนเป็นประจำ มีนิสัยชอบลักขโมยของเพื่อนต่างๆ เหล่านี้ ถ้าศาลจะรับฟังรายงานเหล่านี้เป็นผลร้ายแก่จำเลย คือเชื่อว่า จำเลยมีประวัติเสียหายมาก่อนน่าเชื่อว่าในคดีนี้จำเลยก็มีพฤติกรรมทำนองเดียวกันนี้ถือว่าศาลรับฟังเป็นผลร้าย ศาลต้องแจ้งโดยอ่านให้จำเลยฟังและสอบถามจำเลยว่าจริงหรือไม่ แล้วบันทึกไว้ในสำนวน ในกรณีนี้จำเลยมีสิทธิที่จะแถลงคัดค้านรายงานและนำพยานเข้าสืบหักล้างรายงานดังกล่าวได้ เช่นอาจจะนำครูที่เคยสอนหรือเพื่อนร่วมชั้นมาสืบว่าจำเลยเป็นผู้มีความประพฤติเรียบร้อยไม่เคยมีความประพฤติเสียหายตามรายงานดังกล่าว

ฎีกาที่ 378/2510 ตามพ.ร.บ. วิธีพิจารณาคดีเด็กฯ พ.ศ. 2494 มาตรา 5 นั้น ในการพิจารณาคดี ศาลย่อมดำเนินการไปตามวิธีพิจารณา การที่ศาลได้แจ้งให้จำเลยทราบเกี่ยวกับรายงานของสถานพินิจ จำเลยได้ทราบแล้วมิได้แถลงต่อสู้ หรือจะขอ นำพยานมาสืบหักล้าง เมื่อศาลสอบถามคำให้การ จำเลยก็รับสารภาพแถลงว่าไม่ตั้งใจสืบพยาน ศาลชั้นต้นจึงพิพากษาในวันเดียวกัน ดังนี้ ถูกต้องด้วยกระบวนการพิจารณาแล้ว

หมายเหตุ พ.ร.บ.วิธีพิจารณาคดีเด็กฯ พ.ศ.2494 มาตรา 5 ตรงกับ มาตรา 81 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวฯ พ.ศ. 2534

16. การพิจารณาพิพากษาคดีให้ศาลคำนึงถึงสวัสดิภาพและอนาคตของเด็กหรือเยาวชนยิ่งกว่าการลงโทษ

มาตรา 82 ในการพิจารณาและพิพากษาคดีที่มีข้อหาว่าเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิด ให้ศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัวคำนึงถึงสวัสดิภาพและอนาคตของเด็กหรือเยาวชนซึ่งควรจะได้รับการศึกษาอบรม สั่งสอนและส่งเสริมให้กลับตัวเป็นพลเมืองดียิ่งกว่าการที่จะลงโทษ และในการพิพากษาคดีนั้นให้ศาลคำนึงถึงบุคลิกลักษณะ สุขภาพ และภาวะแห่งจิตของเด็กหรือเยาวชนซึ่งแตกต่างกันเป็นคณๆ ไป และลงโทษหรือเปลี่ยนโทษหรือใช้วิธีการสำหรับเด็กหรือเยาวชนให้เหมาะสมกับตัวเด็กหรือเยาวชน และพฤติการณ์เฉพาะเรื่อง แม้เด็กหรือเยาวชนนั้นจะได้กระทำความผิดร่วมกัน

บทบัญญัติมาตรานี้เป็นเสมือนหนึ่งย้ำให้เห็นถึงเจตนารมณ์ของการจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวที่มุ่งในการส่งเสริมการกลับตัวของเด็กหรือเยาวชนให้กลับตนเป็นคนดียิ่งกว่าการลงโทษ

ในการพิจารณาพิพากษาคดีจึงได้ให้ศาลคำนึงถึงหลักการที่สำคัญ คือ

1. การที่ศาลจะพิจารณาพิพากษา ให้ศาลคำนึงถึงสวัสดิภาพและอนาคตของเด็กหรือเยาวชน
2. การพิจารณาพิพากษาคดีให้คำนึงถึงบุคลิกลักษณะ สุขภาพ และภาวะแห่งจิตของเด็กหรือเยาวชนซึ่งแตกต่างกันเป็นคณๆ ไป
3. การลงโทษหรือใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนต้องเหมาะสมกับตัวเด็กหรือเยาวชนเป็นรายๆ ไป

จะเห็นได้ว่าหลักการที่สำคัญเหล่านี้ศาลเยาวชนและครอบครัวจะต้องคำนึง ซึ่งเป็นข้อแตกต่างจากศาลธรรมดา เพราะศาลเยาวชนและครอบครัวมุ่งในด้านที่จะแก้ไขส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนกลับตนเป็นคนดียิ่งกว่าต้องการลงโทษ ถึงแม้ว่าศาลจะมีอำนาจลงโทษก็ตาม แต่เจตนารมณ์ของศาลจะพยายามใช้วิธีการแก้ไขมากกว่าการลงโทษ เช่น ในกรณีเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิด เมื่อได้พิจารณาจากรายงานการสืบเสาะแล้วปรากฏว่าอายุยังน้อยทำผิดเพราะเนื่องมาจากอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ไม่ดีและถูกชักจูงไปกระทำความผิด ยังอยู่ในวิสัย

ที่จะแก้ไขให้กลับตนเป็นคนดีได้ ศาลก็จะใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนแทน เช่น การคุมประพฤติหรือการส่งเด็กไปฝึกอบรม เป็นต้น หรือในกรณีที่พบว่าครอบครัวไม่สามารถให้การเลี้ยงดูสงเคราะห์ได้ ศาลก็อาจให้การช่วยเหลือโดยการส่งตัวไปอยู่ในสถานสงเคราะห์อื่นเพื่อเป็นการปกป้องคุ้มครองสวัสดิภาพและอนาคตของเด็กและเยาวชน หรือในกรณีเด็กหรือเยาวชนร่วมกันกระทำความผิดหลายคน เช่น จำเลย 3 คนร่วมกันลักทรัพย์ของผู้อื่น ในการพิจารณาศาลก็ต้องคำนึงถึงประวัติการกระทำความผิด อุปนิสัยใจคอ สิ่งแวดล้อมต่างๆ ดังนั้นแม้ว่าจะร่วมกันกระทำความผิด แต่จากรายงานประวัติการสืบเสาะข้อเท็จจริง ประกอบด้วยบุคลิกลักษณะต่างๆ แล้ว ศาลพบว่าจำเลยที่ 1 มีประวัติการกระทำผิดหลายครั้ง มีลักษณะเป็นหัวหน้าในการชักชวนให้ผู้กระทำความผิด ศาลอาจพิพากษาลงโทษจำคุก 1 ปี ส่วนจำเลยที่ 2 ศาลเห็นว่าเพิ่งกระทำความผิดครั้งแรกแต่ความประพฤติค่อนข้างจะไม่สู้ดี ชอบเที่ยวมั่วสุมในเวลากลางคืน ศาลอาจพิพากษาให้ส่งตัวไปฝึกอบรม ส่วนจำเลยที่ 3 ศาลเห็นว่าเพิ่งกระทำความผิดครั้งแรก แต่เป็นผู้มีความประพฤติเรียบร้อย มีผลการเรียนดี กระทำความผิดโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ โดยถูกชักชวนจากจำเลยที่ 1 ศาลอาจพิพากษาให้รอการลงโทษโดยกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุมประพฤติก็ได้ ซึ่งศาลจะพิพากษาให้เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดแต่ละรายโดยไม่คำนึงว่าได้ร่วมกันกระทำความผิดในคดีเดียวกัน

17. การห้ามไม่ให้มีทนายความว่าคดีแทน

มาตรา 83 ในศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว จำเลยจะมีทนายความแก้คดีแทนไม่ได้ แต่ให้จำเลยมีที่ปรึกษากฎหมายเพื่อปฏิบัติหน้าที่ทำนองเดียวกับทนายความได้ ในกรณีที่จำเลยไม่มีที่ปรึกษากฎหมาย ให้ศาลแต่งตั้งที่ปรึกษากฎหมายให้ เว้นแต่จำเลยนั้นไม่ต้องการและศาลเห็นว่าไม่จำเป็นแก้คดี จะไม่แต่งตั้งที่ปรึกษากฎหมายให้ก็ได้

เมื่อเด็กหรือเยาวชนถูกฟ้องคดีอาญาในศาลเยาวชนและครอบครัว ห้ามไม่ให้มีทนายความแก้คดีแทน แต่ให้มีที่ปรึกษากฎหมาย เพื่อปฏิบัติหน้าที่ทำนองเดียวกับทนายความได้ การที่กฎหมายบัญญัติห้ามเด็กหรือเยาวชนที่ถูกฟ้องคดีอาญามีให้มีทนายความแต่ให้มีที่ปรึกษากฎหมายแทนก็โดยที่พิจารณาเห็นว่าที่ปรึกษากฎหมายมิใช่มีหน้าที่ช่วยให้จำเลยพ้นจากคดีเท่านั้น แต่ยังมีหน้าที่ช่วยศาลค้นหาสาเหตุแห่งการกระทำผิดของเด็กหรือเยาวชนด้วย เพราะการพิจารณาในศาลเยาวชนและครอบครัวมิได้มุ่งที่จะเอาชนะกัน แต่มีลักษณะเป็นการ

ปรึกษาหารือกันช่วยกันค้นหาความจริง เพื่อหาทางช่วยแก้ไขให้เด็กหรือเยาวชนกลับตนเป็นคนดี

ในการแต่งตั้งที่ปรึกษากฎหมายนี้จำเลยสามารถแต่งตั้งได้เอง ถ้าจำเลยไม่มีที่ปรึกษา กฎหมาย ศาลก็จะตั้งให้ เว้นแต่ในกรณีที่จำเลยไม่ต้องการและศาลเห็นว่าไม่จำเป็นแก่คดี ศาล จะไม่แต่งตั้งที่ปรึกษากฎหมายให้ก็ได้

จะเห็นได้ว่าเป็นข้อแตกต่างจากศาลธรรมดา ซึ่งจำเลยสามารถมีทนายความว่าคดี แทนได้ แต่ในกรณีของโจทก์ไม่ห้ามการมีทนายว่าคดีแทนได้

18. คุณสมบัติของที่ปรึกษากฎหมาย การจดทะเบียน การถอดถอน

มาตรา 84 ที่ปรึกษากฎหมายตามมาตรา 83 ต้องมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

(1) เป็นทนายความตามกฎหมายว่าด้วยทนายความ หรือ

(2) ได้รับปริญญาทางกฎหมายไม่ต่ำกว่าชั้นปริญญาตรี หรือเทียบเท่าและได้

จดทะเบียนเป็นที่ปรึกษากฎหมายตามมาตรา 85

มาตรา 85 ให้ศาลเยาวชนและครอบครัวทุกศาลมีหน้าที่รับจดทะเบียนผู้มี คุณสมบัติตามมาตรา 84 (2) ซึ่งประสงค์จะจดทะเบียนเป็นที่ปรึกษากฎหมายในศาลที่มี อำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว

การจดทะเบียนตามวรรคหนึ่ง และการลบชื่อออกจากทะเบียน ให้เป็นไปตาม หลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 86 ที่ปรึกษากฎหมายซึ่งศาลแต่งตั้ง ให้ได้รับค่าปฎิการตาม ระเบียบที่กระทรวงยุติธรรมกำหนด

มาตรา 87 ให้อธิบดีผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวกลางมีอำนาจวาง ระเบียบปฏิบัติของที่ปรึกษากฎหมายในศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว

มาตรา 88 ถ้าปรากฏแก่ศาลว่าที่ปรึกษากฎหมายซึ่งจำเลยหรือศาลแต่งตั้ง นั้นไม่เหมาะสมที่จะเป็นผู้ช่วยเหลือจำเลยในคดีใด ก็ให้ศาลเพิกถอนเสีย

คุณสมบัติของผู้ที่จะเป็นที่ปรึกษากฎหมาย จะต้องมามีคุณสมบัติตามมาตรา 83 คือเป็น ทนายความ หรือผู้ที่จบปริญญาตรีทางกฎหมายหรือเทียบเท่าขึ้นไป และได้ขอจดทะเบียนเป็น ที่ปรึกษากฎหมายกับศาลเยาวชนและครอบครัว

ในกรณีที่จำเลยไม่มีที่ปรึกษาทนาย และศาลได้แต่งตั้งที่ปรึกษาทนายให้จำเลย ให้ที่ปรึกษาทนายที่ศาลแต่งตั้งได้รับค่าบ่วยการตามระเบียบที่กระทรวงยุติธรรมกำหนด ซึ่งค่าบ่วยการนี้มาจากเงินงบประมาณของรัฐบาล ถือเป็นกาให้สวัสดิการอย่างหนึ่ง ที่ปรึกษาทนายมีหน้าที่ช่วยเหลือเด็กหรือเยาวชนที่ถูกฟ้องว่ากระทำความผิดในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะ เป็นข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมาย ถ้าบุคคลที่มีจิตใจเสียสละก็จะเป็นประโยชน์แก่สังคมเป็น อย่างมาก

ให้อธิบดีผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวกลางเป็นผู้มีอำนาจวางระเบียบวิธี ปฏิบัติของที่ปรึกษาทนายในศาลเยาวชนและครอบครัว (มาตรา 87)

ในกรณีที่ปรากฏแก่ศาลว่าที่ปรึกษาทนายไม่ว่าจะเป็นที่จำเลยแต่งตั้งเองหรือศาล แต่งตั้งให้ก็ตาม มีความประพฤติ ความรู้ หรือทัศนคติที่ไม่เหมาะสมจะเป็นผู้ช่วยเหลือจำเลย ให้อำนาจศาลสั่งเพิกถอนเสีย

ในกรณีที่ศาลเป็นผู้แต่งตั้งที่ปรึกษาทนายให้จำเลยแล้วจำเลยมาร้องขอให้ศาลเพิก ถอนโดยอ้างว่า ความรู้หรือความประพฤติไม่เหมาะสม ในกรณีเช่นนี้ศาลคงต้องไต่สวนคำร้อง ของจำเลยว่ามีเหตุผลเพียงพอหรือไม่ ศาลอาจไม่สั่งเพิกถอนก็ได้ ถ้าเห็นว่าที่ปรึกษาทนาย ผู้ นั้นยังเหมาะสม

19. การสั่งปล่อยชั่วคราวในระหว่างพิจารณา

มาตรา 89 ในระหว่างที่เด็กหรือเยาวชนถูกควบคุมตัวอยู่ในสถานพินิจหรือ สถานอื่นใดที่ได้รับมอบหมายให้ควบคุมตัวเด็กหรือเยาวชน ถ้าศาลเห็นสมควรศาลจะมีคำสั่ง ปล่อยตัวเด็กหรือเยาวชนชั่วคราวโดยไม่มีประกัน หรือมีประกัน หรือมีประกันและหลักประกัน ก็ได้ หรือจะมอบตัวเด็กหรือเยาวชนแก่บิดามารดา ผู้ปกครองหรือบุคคลที่เด็กหรือเยาวชน อาศัยอยู่ หรือบุคคลหรือองค์การที่ศาลเห็นสมควรก็ได้ แต่ก่อนที่ศาลจะมีคำสั่งมอบตัวเด็กหรือ เยาวชนแก่บุคคลหรือองค์การดังกล่าว ให้ศาลเรียกผู้อำนวยการสถานพินิจหรือผู้ปกครอง สถานที่ได้รับมอบหมายให้ควบคุมตัวเด็กหรือเยาวชนแล้วแต่กรณี มาสอบถามความ เห็นก่อน

ถ้าบุคคลหรือองค์การที่รับมอบตัวเด็กหรือเยาวชนไว้จากศาล แสดงให้เห็นที่ พอใจแก่ศาลได้ว่าไม่สามารถจะอบรมดูแลเด็กหรือเยาวชนต่อไปได้ และขอมอบตัวเด็กหรือ เยาวชนต่อศาล ก็ให้ศาลส่งตัวเด็กหรือเยาวชนไปควบคุมไว้ในสถานพินิจหรือสถานอื่นใด

ทำนองเดียวกันตามที่ศาลเห็นสมควร ตามมาตรา 89 วรรค 1 เป็นกรณีที่ให้อำนาจศาล ในการสั่งปล่อยเด็กหรือเยาวชนที่ถูกควบคุมตัวอยู่ในสถานพินิจหรือสถานที่อื่นที่ได้รับมอบหมายเป็นการปล่อยชั่วคราวในระหว่างการพิจารณาซึ่งศาลจะสั่งปล่อยชั่วคราวโดยไม่มีประกัน มีประกัน หรือมีประกันและหลักประกันก็ได้ หรือจะมอบตัวเด็กหรือเยาวชนให้แก่บิดามารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ หรือบุคคลหรือองค์การที่ศาลเห็นสมควรก็ได้ แต่ก่อนที่ศาลจะสั่งมอบตัวเด็กหรือเยาวชนให้กับบุคคลหรือองค์การดังกล่าว ศาลจะต้อง สอบถามความเห็นของผู้อำนวยการสถานพินิจหรือผู้ปกครองสถานที่ที่ควบคุมตัวเด็กหรือ เยาวชนก่อนเพื่อจะได้ทราบข้อเท็จจริงต่างๆ เกี่ยวกับตัวเด็กหรือเยาวชนไม่ว่าในเรื่องความ ประพฤติ อุปนิสัยใจคอ การศึกษา ทัศนคติต่างๆ เพื่อจะได้ประกอบในการตัดสินของศาลได้ อย่างถูกต้องว่าสมควรจะมอบตัวเด็กหรือเยาวชนให้ไปควบคุมดูแลหรือไม่

ส่วนมาตรา 89 วรรค 2 เป็นกรณีที่ศาลมอบตัวให้กับบุคคลหรือองค์การที่เห็นสมควร ไปแล้ว ต่อมาบุคคลหรือองค์การดังกล่าวนั้น จะขอส่งตัวเด็กหรือเยาวชนคืนต่อศาล จะต้อง แสดงเหตุผลเป็นที่พอใจแก่ศาลก่อนว่าไม่สามารถที่จะอบรมดูแลเด็กหรือเยาวชนต่อไปได้ เพราะในการที่ศาลมอบตัวเด็กหรือเยาวชนให้ไปดูแลนั้นศาลได้สอบถามความสมัครใจว่ายินดี จะรับเด็กหรือเยาวชนไปควบคุมดูแลหรือไม่ ดังนั้นเมื่อจะส่งตัวเด็กหรือเยาวชนคืนศาลก็จะ ต้องแสดงเหตุผลให้เป็นที่พอใจแก่ศาลก่อน ซึ่งศาลก็คงอยากจะทราบเกี่ยวกับความประพฤติ ของเด็กหรือเยาวชนนั้นเพื่อจะได้ใช้ประกอบการพิจารณาพิพากษาต่อไป

20. การห้ามแพร่ภาพและห้ามโฆษณา

มาตรา 93 ห้ามมิให้ผู้ใดบันทึกภาพ แพร่ภาพ พิมพ์รูป หรือบันทึกเสียง แพร่เสียงของเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิด หรือโฆษณาข้อความซึ่งปรากฏใน ทางสอบสวนของพนักงานสอบสวนหรือในทางพิจารณาคดีของศาลที่อาจทำให้บุคคลอื่นรู้จัก ตัว ชื่อตัว ชื่อสกุลของเด็กหรือเยาวชนนั้น หรือโฆษณาข้อความเปิดเผยประวัติการกระทำความผิด หรือสถานที่อยู่ สถานที่ทำงาน หรือสถานศึกษาของเด็กหรือเยาวชนนั้น

ความในวรรคหนึ่งมิให้ใช้บังคับแก่การกระทำเพื่อประโยชน์ทางการศึกษาโดย ได้รับอนุญาตจากศาลหรือการกระทำที่จำเป็นเพื่อประโยชน์ของทางราชการ

บทบัญญัติมาตรานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะปกปิดข้อความเพื่อมิให้เกิดความเสียหายแก่ เด็กหรือเยาวชน และเพื่อที่จะทำการแก้ไขความประพฤติเด็กหรือเยาวชนให้ดีขึ้น จึงจะไม่

กระทำการใดๆ ที่เป็นการประจาน ทำให้เกิดมีปมด้วย ทำให้สังคมตั้งข้อรังเกียจ ซึ่งอาจจะทำให้เกิดผลร้ายแก่เด็กหรือเยาวชนในการที่จะศึกษาหรือประกอบอาชีพในภายภาคหน้า กฎหมายจึงได้บัญญัติห้ามมิให้บันทึกภาพ แพร่ภาพ พิมพ์รูป บันทึกเสียงหรือแพร่เสียงของเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิด หรือโฆษณาข้อความซึ่งปรากฏในทางสอบสวนของพนักงานสอบสวน หรือในทางพิจารณาคดีของศาลซึ่งอาจจะทำให้ผู้อื่นรู้จักตัว ชื่อตัว ชื่อสกุลของเด็กหรือเยาวชนนั้น หรือลงข้อความถึงสถานที่อยู่ สถานที่ทำงาน หรือสถานศึกษาของเด็กหรือเยาวชนนั้น ผู้ใดกระทำการฝ่าฝืน มีความผิดตามมาตรา 131 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับไม่เกินห้าพันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

ข้อยกเว้นที่ให้เผยแพร่ได้ในกรณีที่ทำเพื่อประโยชน์ทางการศึกษาโดยได้รับอนุญาตจากศาล หรือกระทำเพื่อความจำเป็นเพื่อประโยชน์ทางราชการ เช่นพิมพ์รูปพร้อมโฆษณาหมายจับเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดร้ายแรงเป็นภัยต่อสาธารณะ (มาตรา 93 วรรค 2)